

Тарас Возняк

ЕКСПЕРИМЕНТИ
З СЛОВОМ

Львів
2024

БІБЛІОТЕКА ЖУРНАЛУ «Ї»

В 64 Возняк Т.

Експерименти з словом. Бібліотека журналу «Ї». Львів : Растр-7, 2024.
213с.

ISBN 978-617-7864-38-6

У першій частині книги зібрані дуже давні (ще з 1970-х років), і дуже дивні для тих, хто не знайомий з «новим романом» у Франції (Нагалі Сарот, Ален Роб-Гріє, Мішель Бютор) чи «літературою абсурду» (Семюел Бекет, Ежен Іонеско), експериментальні тексти автора «і взагалі мене немає, я вийшов... вийхав...», які є радше дослідження мови та її структури, ніж літературними спробами, як видаються. У другій частині книги зібрані лібретто до опер, написані автором вже у 2010-х. Досвід цих текстів призвів до того, що потім вони переросли у філософську концепцію аналізу мови, розроблену автором у 1990-2010-х, яка представлена як у попередніх томах даної серії видань Тараса Возняка («Філософічні есе», «О-мовлення місця»), так і у заключній частині цієї книги - «Струга. Файвбево проминання». Звісно, що остання частина книги перегукується з напрацюваннями Маргіна Гайдеггера та Ганса-Георга Гадамера.

УДК 031:908(477.8-89Гал)

© Т. Возняк, 2024

© Незалежний культурологічний журнал «Ї»,
оформлення серії, 2024

© Видавництво «Растр-7», 2024

ISBN 978-617-7864-38-6

ЗМІСТ

7

і взагалі мене немає, я вийшов ... виїхав ...

9

лабіринт

11 лабіринт

15 зв'язані

19 табличка

21 обійшлось

25 добрий день, пане с.

29

і взагалі мене немає, я вийшов ... виїхав ...

31

боже вільний

33 виписаний

35 і взагалі мене немає, я вийшов ... виїхав ...

37 пропускання (поліп)

39 боже вільний

45

роздягання

47 роздягання

53

пролітання попри

55 відсутність

57 дзигарі. чотири. п'ять

61 межа крайності

63 пронизливість

65 втрачання

67

комахи

69 ящики

73 комахи

75 в рукавичці

77 піднімає ногу. застигає

83

спроби. непроникність

85 спроби

87 непроникність

89

погляди

91 слово. с. лово. лови

93 чекаю

95 погляди

97 звуки

99 в чаші з холодною водою

101 сиджу. бюрко. золотисті. рядами

103 перед. в.

105 за. склом.

107 у квадраті

109 і бліки

111 між освітленою і неосвітленою частиною. лінія

113

**другу половину поля зору займає дзеркальна
перегородка**

115 між фасадами, що зносяться назад

119

від голої форми лампи

121 гра

125 трикутник

127

з другого кінця столу

129 з другого кінця столу

131 на. сторожі

133 він сидів навпроти мене

135

шнурки

137 шнурки

141

міазми

143 не виходячи за межі тротуару

145 міазми

147

Лібретто

149 Апокаліпсис Лема

195 Людина. Де я...

199

Струга

Файвóцево проминання

201 Про розірвану традицію і пошук пра-філософем

211 Про о-своєння часу та простору як їх проживання
та о-смислення

219 Ліс. Ріка

225 Мить - як маля й беззубий дідуган?

233 О гінке зростання

242 Ось дерево звелось. О виростання!

248 І тільки наші очі у себе звернені, стоять, мов
пастки, і геть собі закрили вільний вхід

258 У-тримування в часі та просторі як тривання

264 Зростає з тьми щось барвне, розмаїте

273 Нашедши бо смерть, вся сія погубит

281 Боже, я відхожу. Завмерти — вмерти

і взагалі мене немає,
я вийшов...
виїхав...

ТАРАС ВОЗНЯК

лабіринт

ТАРАС ВОЗНЯК

лабіринт

- отже третє віконце

- так

- дякую

- о, не варто

- і, все-таки, ще раз дякую

як все чудово налагодилось, кілька хвилин в довідковому бюро, о, звичайно, невеличка формальність завжди, не все ж, інакше було б не солідно, для такого закладу, тепер направо і в кінець, саме так, отже тут направо, чудово, без тяганини, все-таки поступ

- ви крайні? я буду за вами

он як, чудово

- пробачте, я б хотів узнати, ось по цьому питанню

- на жаль, не в нашій компетенції, вибачте

- а що б ви порадили, куди б я міг звернутись?

- не знаю, що б вам ... може в третє

- отже в третє?

- скоріш всього

- дякую

- о, не варто

- і все-таки

отже в третє, чудово, невелика затримка, невеличка, як і мало б бути, проте, де все-таки це вікно, отже до

другого коридору і направо, один вже пройшов, ні два, все-таки один, отже один, до речі, чому тут так холодно? не палять? ... і порожньо, зранку це буває, ось і другий, майже такий же, отже, повернути і до сьомого, так в сьомі двері

- вибачте, я б хотів
- на жаль, на жаль, не в нашому...
- я...
- співчуваємо, але нічим не можемо
- я в ...
- вам в третє
- дякую
- не варто

отже в третє, там вже напевно вирішать, щоб не забути - п'ятий коридор направо, до других дверей і знову наліво, так, варто б записати, отже: п'ятий направо ... кор ... ридор і другі дв., і вліво, от свинство з цими ручками, давно пора, отже направо, тепер мали б бути і двері, щось подібне в кінці, здається, є, саме так, отже тут в другі і наліво, всюди порядок, що значить стара фірма

- вибачте
- в третє ...
- але ж ...
- на жаль - на жаль

отже в третє, там нарешті, чи може кинути, навіщо мені це все, чому б не піти випити кави, в кінці кінців мене ж ніхто не змушує, це моя справа, ... отже - другий наліво, власне моя

- вибачте
- в третє
- а ?

- вихід в третьому

таки чорт з ним, навіщо все це? я ж не можу ... від цих ... канцелярій, стільки дурості в один день, сидів би, треті? а мені? шості? ,чотири, п'ять, шість ...

- вибачте, як мені ...

- в трете

- в трете?

-

і навіщо, навіщо, спокійно, не будем гарячкувати,
ГОЛОВНЕ

спокій, отже знову в трете, так, чудово, тут

-?

- в трете

- в?

ТАРАС ВОЗНЯК

зв'язані

- перепрошую, я вас потривожив?
- заткнись..... худобино.....
- надовго стає тихо. порох спадає на обох і на вазонк.
незрозуміла, миршава рослинка.
- ГМ ...
- знову тягнеться тиша.
- (той же ж знову) так - так.
- розглядається. побачивши вазонк, діловито
оглядає.
- (повторює своє) так - так.
- ну чого ти витріщився? завжди хтось ... (крізь
зуби) слизень.
- я ж не навмисно.
- закрий пельку, худобино.
- знічено замовкає.
- чого мовчиш?
- я ... власне ... ГМ ...
- чого тобі?
- черевичок ось ...
- ах черевичок!
- файера, вибачте ...
- ти ще й знущатись!
- б'є першого в пах.
- ой!
- кидається гамселити скорченого, німiчного

першого. той пробує затулити найболючіші місця. це
визиває ще більший вибух люті. врешті все стихає.

- худобино хоч би вкусив, гидко й копнути, лиш
вимажешся.

- (принизливо) я ж, ой я ж нічого ...

- худобино

- я ж черевичок ... полити ...

- ну то полий!

- о, звичайно. ось зараз візьму і підлию цей чудовий
... ось візьму і ... таки немає кінця вічній працівниці
природі. не надивуєшся творіннями

у листі лавру

в тіні

і білках

сонця

- безхребетник.

- (меланхолійно) мирти лаври срібнолисті

- ти не заткнеш пельку?!

- ой, вибачаюсь ... ой, виба ...

тиша. тягуча. у першого погляд відсутнього. він
далеко.

- (не витерпівши) ти довго будеш мене мучити?
худобино?! зараз же ж підлий вазонок! а це для
прудкості. (копає першого під зад).

перший падає.

- ой!

- ти мене сьогодні виведеш ...

-?

- вазонок! (на вухо, як глухому) під! - ли! - ти!

показує на пальцях.

- о, будь ласка, хвилину, одну хвилину і ми його
підлиємо ... ми ... його ... під ... який?

- я тебе вб'ю.

- ага *pfairricanum pfitz.* батьківщина індія (бутан або ассан). листя широколінійне, світло-зелене. квітне з вересня по жовтень. вирощується при помірній температурі. рекомендований для колекцій ботанічних садів, рідше для любительських колекцій.

ТАРАС ВОЗНЯК

табличка

насторожі, повсякчас насторожі, і ні на мить, ні на ... не, ні на, не вга, і вчора, і завтра, і тепер, вдень, вночі, в дощ і сніг, в ... хоча, зрештою, все одно, нічого не, як не ховайся, прийдеться, як не ховайся, вимикай чи не вимикай світло, прийдеться, змусить, зависнувши там за дверима, як не вдавай, що не помічаєш, по пальцях, по спині, по обличчю, по

о, який я пильний ... пильний, ось ще дві ... або просто посидіти ... ось лише закінчу поливати цей вазончок, ну, звичайно, я просто по п.....

хай стоїть! хай стоїть, не відчиню, не доторкнуся до цієї, до цього, до ні, це не я, не, зовсім, але ж - де?!

- вибачте, але я на жаль, розумієте, я ... я ...

- значить так, відмова від

- о, ні-ні, я зараз, я вже, я ...

- тепер ще одне, ви повинні стати на облік тих, хто пройшов курс.

- це обов'язково? ... в мене ... розумієте ... деякі ...

- кожен повинен стати на облік.

- ви вже вибачте ... я розумієте ...

- прошу розписатись в квитанції, що я вас попередив. я вас попереджую.

- вибачте, ви б не могли ... в мене, на жаль, немає ручки ...

- не там - тут (тикає пальцем).
- ще раз? ... о, будь ласка ... вибачте...

-

- до побачення, допобачення, дякую, що зайшли ...
ще раз дякую ... ще ... дякую, дякующозайшли, дякую
... слава богу, пішов, хоч на трохи, хоч, на ... спокій
вазоночок сиджу тиша, зрештою, хто він такий,
чому я, саме так: чому я повинен, ну от чому? більш
ніж несерйозно, якесь безглуздя, це ж моя особиста
справа, таблички йому бач захотілося, причому
обов'язково, ніби в мене немає інших справ, тай взагалі
це не його справа, не його, не, тсс ... не ... тсс ... він! тсс
... не, але ж ... я ... я не ... не ... встигнути до, фарба!
фарбу! картон чорт не встигну, вже на сходах, вже на
сходах! хоч би в двірника затримався, затримались! за?
ні сюди прямісінько, сюди, от же ж фарба, ну, ну, ще
трішечки, мене немає вдома, мене, світло? вимкну —
ти, мененемаєдома, господи мененемаєдома!!

- ну панове, не треба, ось табличка, я просто,
панове, все, може хересу, по чарчині і і і іііііііііі!!!!

- ви не ...

- я ж тебе попереджував, скотино.

- ой не треба, панове, може по, табличка, панове!!!!

обійшлося

в сидіння, щоб аж під обшивку, отак, і саме синій, саме синій

руки спершу ледь голубішають, потім насичуються аж до ультрамарину. проте куртка зберігає свій більш темний відтінок. з часом ця невідповідність зменшується

дуже до речі, саме так, ледь темніші, на обшивці це дуже до речі, до речі цей пан, напевно таки, ні таки, тут зайнято, тут зай тобто, о, так, звичайно - тут вільно, тут, я вже не, я ж ...

досить огрядний пан сідає на сидіння і витирає хустинкою спітніле обличчя

ох і тяжений, напевно всі сто, о, господи, ще якихось двісті метрів, може, лиш би не, весь в поті, ще й на сорочку, до чого ж дехто й, ну от - все промокло й до колін, допустимо я й дійсно крісло, але ж треба й совість мати, ще трішки, ще тільки дві і, і пора в і вставати, пора б!!! та він думає чи ні!! вже «зупинка» – «зупинка кінцева, прощупредявити талончики!!!» гм, тобто, ні – «прощувальницьалон!» ну все, нарешті вже останні, так, а тепер і я, нікого нібито, тепер руки, головне руки, руки головне, ну от, а тепер лице, рожеве, ро-же-ве, рожеве, чудово

- пане водій, ще я!

гм, чого це я розійшовся, потрібно непомітно, в двері і все, ну от, знову це сонце, «ось він», «ось він», втягнути, глибше, знову ці руки, завжди з ними закладає за спину

ні, не годиться - безглуздо, як старий дурень, треба таки

втягує руки в себе, поволі, водночас.

тепер краще, отже, що ми маємо:

1. вулиця чудово проглядається;
2. нікого знайомого не видно;
3. ніхто, ніби, ще не звернув уваги;

тепер можна в цьому тлумі, в цьому натовпі, в цих чудових панелях, сірих панелях, саме так - чудових сірих панелях, таких собі сірих панелях, брудних, нічим не примітних, ординарних, звичайнісіньких

поступово розчиняється в потоці людей, набирає кольору сірих панелей, брудного асфальту, обличь, рук.

і будемо пробиратись, зрештою, чому вже так і пробиратись, просто підемо, саме так - просто підемо, зрештою, яка різниця, головне що ніхто, врешті, я ж вільна людина і ніхто не має ... ну от, знову запримітили, чому він, щось знає?

з н а є ?! тсссс може може тільки ... тільки повільно, майже нерухомо, як статуя, щоб відтінок, щоб

.....зда здається проскочив, фуу ...

опирається на панель, віддихується.

зрештою, він, очевидно, нічого і не мав, хоча, якщо,
ні скоріше ні, головне що проскочив, обійшлося

ТАРАС ВОЗНЯК

добрий день пане с.

- добрий день пане с.
- ...?
- день добрий ... як ваше здоров'я?
- ви мене з кимось путаєте.
- це ж вчора ви продали мені вечірню газету.
- не знаю.
- саме ви, я ж чудово пам'ятаю.
- але ж я не пан с., моє прізвище камінський.
- ...?
- зрештою, може ... згадав - пан с. помер, саме так
- помер.
- о, який жаль.
- саме так - помер.
- передайте мої співчуття родині покійного.
- саме так ... саме ... ой, вибачте, вам вечірню? будь ласка.
- дякую.
- о, не варто, приходьте ще, завжди радий ...
- до побачення.
- до побачення.
- відходить. заглиблюється в газету.
- ... так, що тут у нас сьогодні: автомобільна катастрофа, виконання, подіїфактикоментарі, але ж ...
- це ж вчорашня, от невдача ...
- повертається.

- вибачте, це знову я.
 - ...?
 - вибачте, що надокучаю.
 - я щось не зовсім розумію.
 - ви випадково дали мені не свіжу вечірню.
 - я?
 - о, так, це, звичайно, чиста випадковість.
 - вибачте, але ви щось путаєте.
 - (розгублено) тільки-що.
 - я ще раз прошу вибачити, але ви щось путаєте.
- може ви помилились кіоском?
- ні, саме тут. ми ще про пана с. поговорили, котрий був тут до вас.
 - але я не знаю ніякого пана с.
 - давайте розберемось. ви стверджуєте, що не знаєте і не знали ніякого пана с.
 - (повагавшись) ... так.
 - а пана камінського врешті-решт!
 - не пригадую.(вагається)
 - ну дорогий мій, так не можна, ви ж пан камінський.
 - сікора, до вашого відома.
 - ні, давайте ще раз. ваше прізвище?
 - сікора.
 - ім'я.
 - богдан-ігор.
 - місце і час народження.
 - (дивиться на годинник) сімдесят дев'ятий, двадцять шостого грудня, дванадцята година, тридцять хвилин. час місцевий.
 - отже ви твердите, що не знаєте ні пана с. ні пана камінського.

- начебто пригадую. пан камінський ... пан камінський, здається це був мій попередник.

- отже я правий.

- в чому.

- ви ж самі тільки що ...

- але він давно помер.

- он як. тоді все. питання вичерпані. дайте мені, будь ласка, вечірню.

-

- дякую.

- не варто. приходьте. завжди залишатиму для вас примірник. вибачте, що потурбував.

- та що там.

- до побачення.

- до побачення.

опираючись на паличку, відходить, розглядається, посвистує, потім розгортає газету.

... отже, що тут сьогодні: автомобільна катастрофа викон..! подіїфактикоментарі, ну це вже занадто!

зібгавши газету в гніві повертається назад.

- ваше ім'я?!

- роман, але ...

- прізвище?!

-

- ім'я!

- ... по якому ви праву ...

- рік народження?!

- ... по ... с ... сімдесят дев'ятий ...

- точніше!

- ... двадцять шосте грудня (дивиться на годинник)
дванадцята година, тридцять сім хвилин ...

- ви давно тут?

- о, ні, зовсім недавно, але ...

- точніше!

- після смерті свого попередника.

- а саме.

- давно.

- точніше!

- тепер

-тепер?

і взагалі мене немає,
я вийшов ... виїхав ...

ТАРАС ВОЗНЯК

боже вільний

ТАРАС ВОЗНЯК

виписаний

- бажаємовсьогощасливогоподальшого. ваш одяг?
номер?

- двістіп'ятдесятьчотири.

- двістіп'ятдесятьсімшістьп'ять чотири
синійпіджак?

- так.

- будь ласка.

- вам

- оневартоневарто.

.....
тепер двері, головне відкрити двері, две - рі, отже за
ручку, ага ось, тепер вниз і до себе, внизідо себе, вниз і,
до, ... се - бе, коридор, к, р, рр, знову две - рі - внизідо себе,
№2, і і і налавку, чому вони, а не, нініні!! налавку, треба
успіти, ще є час, ні!!! не ... не ... є ... вмененемаєчасу,
вмененемаєчасувме- ненемаєчасувмененемаєчасу! -
завтра профспілкові збори, «на нараді», зайнятий, будь
ласка, можливо завтра, язайнятий, вмененемаєчасу,
двістіп'ятдесятьчотири, в мене завтра профспілкові
збори, і взагалі пора

.....
- добрийденьдобрийдень, ... озвичайно ...
щиродякую ... ще раз дякую, виякзавждичудова,
обов'язково, допобачення

.....

ТАРАС ВОЗНЯК

двістіпять, о ні! ... чудово, неодмінно треба,
неодмінно, вмененемаєчасу- вмененмаєчасу часу я
зайнятий ...

і взагалі мене немає, я вийшов ... виїхав ...

- це не ви, часом, загубили ?

це? ... не? ... часом? ... загу? ... відповісти? відпові?
... треба зважити ... «це не», не що?

- будь ласка - це ж ваше.

«будь ... ласка?» ... «будь ласка», будь, бути, було ...
б ... бути?! для чого ... для кого? знову те ж, ну ні, не
вдасться, аякже, так і впіймали, і взагалі мене немає
вдома

- ви чуєте, це ж ви загубили.

ага, так і взяв ... чекай ... мене немає ... брати? о
ні, сам тягни цю лямку, мало того що бути а то ще й
брати

-

я ж кажу - мене немає вдома

- ви якийсь дивний.

ви? в ... и ... я? якийсь, дивний, дивний? ... щось

упущено, «ви якийсь дивний», «ви є якийсь дивний»
- «є», ось воно ... ось воно ... но ... в ... я зовсім не є ...
я зовсім ... ніякий, ні звичайний ні дивний ... я є, ой, я
не є, не є ніякий, хоч я є? ... гм ... і взагалі
мене немає, я вийшов, виїхав, о ні, і адреси зворотної,
на жаль ...

- і адреси зворотної не ...

- ви це про що? даруйте, вам ... вам допомогти. що
ви мали на увазі?

господи, знову зірвався, скільки разів давав собі
слово ... мене немає ... тут ...

- о, ні. дуже дякую. мені вже легше.

... отже все-таки було, було? ... власне нічого
і не було, небулонебулонебуло - це просто так, я
замислився, гидота!, знову вимажуюсь, ця твань так
і засмоктує ... і взагалі не залишив, його немає, не
знаю, на жаль, до побачення, до побачення ...

.....

ні немає, не знаю, швидко не приїде, а може і
взагалі, не залишив, о так, жаль, нічим не можу, на
жаль нічим не можу, не залишив, дякую, і вам того ж
...

.....

і вам того ж, на жаль, на жаль ...

пропускання (поліп)

крізь, чи попри? чи, не знаю, тільки відчуття, течія, плив, через, попри, попри, напевно, попри, лиш частка, , лиш, напевно, лиш, деколи, лиш, чому? чим він, той, на ньому ж, на, я, завдяки, невдячність? зрештою і я, періоди? мушу, чи? чи, чи сам, через пальці, на самоплив, якщо не більше, проте не варто, все одно через, все одно плинно, лиш деколи, ледь, через, попри, плинно, тай місце, якщо вже, якщо вже чесно, не, не, якщо про когось і може, йтись, а це вже, тай чи, чи, чи? нічого ж не, зовсім, все з других, а то й з третіх, я ж сам, може, куди захочу, навіть, звичайно це майже, проте все таки, проте, хоч звичайно, таке ніжне, таке не, моє тіло, як не остерігайся, при всій обдуманості, при всій, тільки подумати, майже вдвоє, всім тілом і губками, за ближній, за виступ, і жодного насидженого, і щоб це, а то ще й, і від свого, коли з, і круговерть, і біль, лише подумати, від, на одних, губках, і знову, і загинатись, і підтягуватись, і і, коли можна, коли з таким, коли з таким смаком, коли через, коли попри, вже обжиту, вже знайому, і, якщо чесно, то не таку й, зовсім не таку й, і смакуючи, і поволі, з усім знанням, вчора, сьогодні, завтра, і попри, і через, тай що б? що б? все було б те ж, тільки знову, тільки відривання, тільки чому, тільки і, коли можна, коли

ТАРАС ВОЗНЯК

треба просто напросто не, цю нудну, цю одноманітну,
просто не, просто ... ну хоча б, а потім і зовсім, і тоді, і
накінець нічим, просто нічим, нічим не, не

боже вільний

двадцять сьомого, двад, знову двадцять сьомого

- бажаємо всього найкращого нашому імениннику,
просимо прийняти, найщиріші, будемо надіятись,
покладаємо, отже дозвольте

двадцять сьомого? бажаємовсього? двадцять
три? ... ? ... мені? ... минуло ... минуло? ... (ствердно)
минуло, ну що ж, далі ні на що, круг, один за другим,
навіщо, врешті це так гидко, одне і те ж

- до побачення, допобач, доп ...

от і все, природний стан, самотність, знати і не
самотнім? абсурд, зрештою, між оцих речей, яких
зовсім і, чому так рано? ... тобі ж, якого чорта киснеш,
навіщо вони тобі, вони тоб, мені, не треба ховатись,
але чому, ... ну досить, ще й голова ... як завжди ...
мммм може швидку? де ж, той телефон ... ттт ... тттел
... ле ... ф ... о
Т.....Т.....р.....И.....
ЛЬ.....И....

- аллл о...мені...поч...прошу.....

падає на підлогу.

- ал!.....йа.....ннне.....яаа
ннне.....нннне зна.....

з рота капає слина.

- ннне зн.....ннне...зн...зззззззззз.....
ззз.....

палата. тихо. чисто. біло. він сидить на стільці спеціальної конструкції, яка поєднує в собі гамівну сорочку, клозет і обідній столик. в його очах подеколи можна помітити поодинокі сплески свідомості.

.....б....
.....б..... бути...л...лише....б.....ти.....
ллл.....л!лл...б...иий...не.дум!...нн...
еее.....знат!...иий...не зн! не нененене...нннеее
ее.....
.....
у.....т.....б.....инннн...
.....и.....

- цього ще не годували?
- здається, ні ... таки ні.

- що ж, йому не завадить.
- щось я його не пам'ятаю.
- тебе вчора ж не було. а його з четвертого сектору.
- ну що ж, вставляй трубку.

.....Н е
 Н.....ееее.....е.....е

- невже пручається?
- та відчепись ти від мене, роби свою справу.

..... Н е Н...еее
 еееее.....е.....е.....

- пане лікарю, цей в такому стані, що вже навряд чи варто.

- колего, це ж наш обов'язок - приводити всіх до норми, клятва гіпократа. його кормили?
- так.
- чудово. а тепер ми спробуймо з тобою порозмовляти. так!

..... Н
 Н

- ну скажи мені хоч щось. як ти себе почуваєш? чого б ти хотів?

.....нннн...нн ...не.....зн

.....ННННН.....И

- (до санітара) в ньогоще є ознаки. вводьте.

санітар вводить з ампули рідину. лікар
зосереджено слідкує за очима пацієнта.

- ну?! ... (заохочуючи) ну! давай же ж, давай! ще!

- але ж ...

- ще, тобі кажу!

- я ...

санітар вводить другу ампулу.

.....Н.....

oooooooooooo.....oooo.....н

не.....не.....хоч ..не....не.....не....

зна.....уууууууууууу

.....уууу!!!...не зна...не! зн! ...я лишень!!

лиш! лиш! ааа лиш!

е! иееееее! еее! я не! не зн ...

- я не зззззззз! ззз ...

- магнітофон!

санітар швидко вмикає магнітофон.

- ну от, прогавили! ще!

- ще! пане лікар, я не буду відповідати за ...

- ще!

санітар вводить ампулу.

не...зн...не...наю не нез...ннн...я лише..коло...
тридцять...

тр...р.....я...лише.....еєєєє.....
.й.....

його голова падає на груди.

- так, цей все. більше з нього нічого. (з гіркотою)
щасливець.

палата. тихо. чисто. біло. він сидить на стільці
спеціальної конструкції, яка поєднує в собі гамівну
сорочку, клозет і обідній столик.

б.....бож.....
евіль.....льь
яа.....ВІЛЬН
.....
.....й

ТАРАС ВОЗНЯК

роздягання

ТАРАС ВОЗНЯК

роздягання

чотири

чотири пальці неоднакової довжини неправильна форма заокруглені зверху збоку рожеві округлі пластини покриті м'якою пористою шкірою один коротший і товщий відосібно злами у трьох місцях суглоби вирівнюються тягнуться навскіс і в верх навскіс і в верх за ними зап'ястя з відстовбурченими волосинами в напрямку до кінців заокруглених пальців спершу плоске широке тіло долоні потім потоншення кісточка повздожні голубуваті жили знизу телескопічно повільно висувається тягнеться оголюючи все більше з відстовбурченими до кінчиків пальців волосинами які виповзають з під коричневого матеріалу рукава з округлим рубцем структурованого повздожніми і поперечними волокнами устанавленими ряд в ряд щільно ряд в ряд тканина піджака довго тягнеться в верх і ...

рукав починає морщитися десь посередині утворюючи одну по одній зморшки по мірі зламування глибшають нижня частина рукава підіймається в верх і навскіс за зап'ястям волокна на лікті натягуються облягають обтягують а обручальний

дотягується до фронтально розміщеного округлого

гудзика з полірованою поверхнею коричневого великий палець огинає його по торці вказівний і з іншого віддимаються голубі повздовжні на зламах суглоби появляється шорсткуватий торець об'ємність все товстіший напливає на мене деформуючи дрібними доцентровими зморшками поверхню тканини протилежне ребро втягується в протин горизонтальний дві смужки ледь світлий топиться в коричневій структурованій площині тканини залишаючи тільки протин з світлим краєм пальці поступово випрямляються зморшки рука опускається вивільнюється від напруження до слідуочого теж великий вказівний обручальний втоплюють вполовину вчверть і ...

полотнище розчахується білосніжна з тонких волокон з рядом блискучих білих перламутрових гудзиків і складки вільно облягають під вагою полотнища на рівні живота до верху випуклість і дві різкі від комірця навскіс рухлються підіймаються доверху огинає гужки втоплює тканина обвисає і ривками по мірі втоплювання перламутру розчахується плечі розходяться відходять назад опускаються тканина піджака від паху до плеча навскіс морщиться комірець сповзає по спині рукави морщяться в ліктях з них витягується зап'ястя потім кісточки піднімаються до лацканів пальці вирівнюються з волосинами в напрямку до заокругленостей кінчики пальців огинають краї лацканів структура матеріалу деформується зблизька потім охоплюють огинають стискаються набухають голубі жилки на пальцях короткі волосини на зовнішній стороні і за зап'ястями

піджак опускається руки відходять вчверть вполовину в оберт і ...

появляється сліпучо-біла поверхня вертикальні і горизонтальні волокна все ширше і ширше переливаючи формою зморшки течуть по поверхні у відгині світло-коричнева атласна підкладка з облямівками внутрішніх кишень зліва і менша під нею кольору піджака внизу зсередини обвислі напливи і протертості особливо чітко обірвані волокна в обтертих місцях з правого внутрішнього рукава виповзає рукав сорочки поморщений під пахою а пальці зм'якають обвисають кісточки втягуються в рукав тягнучи за собою долоню волосини жилки суглоби пальці нігті правиця відходить обвиснувши під вагою опускаючи обвислий піджак повздовжніми складками різко обрисовуючись і відходить назад вчверть вполовину зовсім і донизу опускаючи полотно донизу з правого внутрішнього вислизає рука зап'ястя пальці модуляції полотна складки хаотичні складки скачуть як град крупні текучі піджак летить донизу нижні кінці піл рукавів долітають до підлоги брижаться обм'якають лягають безладно м'яко підкошуючись лягають лягають пальці вивільняються вивільняються складки брижаться повільнішають повільнішають нерухоміють

а руки втискають білки на гудзиках в протини білої сорочки верхній нижній полотно обм'якає вигинається провисає розходитьсся третій четвертий рука опускається пальці вказівний обручальний вказівний обручальний потім тягнуться до ковнірця огинають заламуючись в суглобах стискають голубі

випуклості складки витягуються вверху рукави згинаються в ліктях витягуються вверху поли сорочки з штанів шурхіт матеріалу витягуються тягнуться і вириваються підпружинюючи вверху обвисають пальці розходяться обвисають поли ліве плече опускається даючи сорочці сповзати все швидше і швидше даючи сорочці і

зі свистом зривається вниз тріпоче летить зависає парить на вітрі попри

і приземляється звільна падає на піджак на підлогу овлягає просвічує темний матеріал покриває білим ковнірець рукави гудзики в легких згинах модуляціях нерухомі повільно облягає ковнірець ледь ворухиться затихає

руки

руки вилущують чорні гудзики на штанах темно-синій бостон досить вузькі відгинається матеріал штани морщать верхня частина штанів сповзає вниз швидко потім повільніше і повільніше і зовсім починаю згинатися шкіра на попереці натягується облягає твердіші компоненти на животі морщиться в три поперечні складки руки опускаються водночас донизу до колін ті гнуться вигинаючись вперед морщачи ззаду штани підгинаючись тягнуться тягнуться до шнурків беруть двома пальцями за кінчики металічні з цятками вдавленостей тягнуть вузол розв'язується нога підіймається вислизає з черевика він відлітає вперед і направо потім тягне другий шнурок напружується вузол розлітається черевик відлітає вперед підошвою

штани видавлюють з себе ліву ступню пальці ноги згинаючи в коліні ногу потім іншу видавлюють і опускається поруч з ними за нею друга і опускають їх донизу посилюючи через них ноги летять падають нерухоміють

ТАРАС ВОЗНЯК

пролітання попри

ТАРАС ВОЗНЯК

відсутність

підходить до дверей. скляних. відчиняє. правою рукою. двері відчиняються. майже без. скляна будка чергової. погляд. прямує до ліфту. тисне на. тисне. тисне. ліфт не працює. до сходів.

підходить до дверей. скляних. відчиняє. скляних. правою. не відчуваючи. холоду ручки. відчиняє. правою. майже без звуку. скляну будку чергової. попри. прямує до ліфту. тисне на. тисне. тисне. не працює. прямує до сходів. попри. піднімається. піднімається.

попри. скляні стіни. оправлені. попри оправлені скляні стіни. в рамки. піднімається. в відбитках. піднімається. прямує до сходів. в рамках. в відбитках. на. піднімається. скляній стіні. кладучи. на поручні. прямує. кладучи на поручні.

повертає наліво. знову. знову в відбитках. кладучи. на поручні. піднімається. повертає. потім. двері. підходить. відчиняє. довго. шукає. в кишені. шукає. засуває руку. штанина набухає. на місці кишені. підходить до дверей.

відчиняє. набухає. на місці. засуває руку. підходить. дверей. заходить. відвалившись. падає. падає.

відвалившись. шматочок штукатурки. відвалившись.

заходить. відчиняючи. рукою. відчиняючи.
заходить. порожньо. відчиняючи. порожньо. порожньо.
порожньо.

дзигарі. чотири. п'ять

зверху. з. з. в низ. в. з. в. з. з. верху. на. зверху. в низ.
стіни. зверху. в низ. дощ. з. в. стіни. сніг. з. в. з. верху. в
низ. стіни. сніг. сірий. зверху. в низ. з. в. сніг.

на. сніг. дощ. на. сірий. на. зверху. в низ. з. в. на.
бруківку. дощ. сніг. стіни. стіни. стіни. зверху. вниз. з.
в. стіни. тріщини. сніг. зверху. вниз. сірі.

на. сніг. дощ. бруківку. зверху. вниз. опускаю. на.
сніг. дощ. дощ. сніг. і. залишаю. на. відбиток.

переношу. опускаю. опускаю. і. на. залишаю.
відбиток. на.

сніг. дощ. бруківка. відбиток. сірий. на. сніг. дощ.
на. бруківка. відбиток.

відриваю. від. відриваю. опускаю. відбиток.
відбиток.

вдаряють. один. два. три. дзигарі. чотири. п'ять.
вдаряють. вдаряють. сніг. дзигарі. шість. сніг. вдаряють.

і. напливає. перед. чорна. металічна. металічна.
металічна. чорна. клямка.

протягую. перед. беру. охоплюю. клямка. пальцями.
клямка. шорстко. холодно. клямка. перед. беру.
протягую. охоплюю. клямка.

тягну. чорна. металічна. клямка. чорна. металічна.
до. клямка.

відкриваються. відкриваються. від. кривають.
чорна. металічна. від. клямка.

двері. брудні. клямка. відкриваються. від. двері.
криваються. масивні. брудні. відкриваються. двері.
від. криваються. двері.

руки. з. випускаю. з. руки. розслаблюю. випускаю.
холодна. металічна. з. руки. клямку.

і. з. шумом. двері. двері. з. шумом.
зачиняються. зза. чиняються. зачиняються.

темно. зовсім. знову. темно. знову. звук. знову. звук.
темно. звук.

протягую. звук. вперед. до. протягую. шорстко.
вогко. протягую. веду. стіна. натискаюсь. на. на.
натискаюсь. повертаю. повертаю. клацає. лампа.

брудні. перед. вищерблені. перед. брудні. сходи.

сліди. мокрі. сліди. знизу. мокрі. сліди. перед. на.
сходи.

сходина. опускаю. вищерблена. на. опускаю.
сходина. на. перша.

друга. перед. внизу. опускаю. на. друга. сходина.
опускаю. ю.

знову. на. опускаю. і сходина. і вища. перед. з.
сходина. з .

звук. опускання. сходину. на. звук. опускання.
сходину. на. звук.

зверху. наді. зверху. з. круга. матова. наді. зверху.
тьмяна. стою. звук. з. вулиці. з. звук. зупиняюсь. стою.

двері. перед. троє. стою. двері. стою. сліди. перед.
мокрі. знизу. мною. двері. стою.

підходжу. до. до. підходжу. двері.

дзвінок. піднімаю. до. дзвінок. піднімаю. витягую.
вказівний. дзвінок. палець. до.

дзвенить. за.. двері за. дзвенить. за. дзвенить.
дзвенить.

тихо. лампа. тьмяна. мною. наді. звук. вулиці. мною.
з. тьмяною. зверху.

лампа. тихо.

знову. двері. за. дзвенить. дзвенить. дзвенить. за.

опускаю. від. руку. опускаю. від. тихо. шурхіт.
пальто. тихо. зовсім. лампа.

звук. опускання. на. сходину. звук. піщини. звук. на.
роздавлювані. звук. опускання. на.

звук. опускання. на. знову. піщини. роздавлювання.
звук. опускання. на. сходину.

піднімаю. вперед. чорного. розхитаного. піднімаю.
руку. вимикача.

клацає. перед. темно. зовсім. вимикача. клацає.
тихо. зовсім. вимикача. опускаю. звуки.

надавлюю. плечем. плоску. сірості. надавлюю.
розширюю. сірості. плоску. надавлюю.

відкриваються. плечем. від. криваються. сірості.
двері. протискаюсь. плечем. в. відпускаю.

двері. з. шумом. шумом. з. зачиняються.

з. верху. в. низ. з. в. сніг. сніг. сніг.

межа крайності

чорна вилискує переливається ніби граючись
заіграшки ніби граючись і вверх і закручені
тонкі і лапи довгі худі з пазурями ніби граючись
зигзагами вишкіривши з аж фіолетовими і на грудях
переливаються і шурхіт вже шурхіт і камінці що
розлітаються і вже чути і віддих храп і скапує по
язику ніби граючись згори вже шурхіт вже камінці вже
спини на вітрі по язику і очі і червоні і з останніх і
ще і ще виступи впадини і ніби граючись зигзагами по
сліду і переливаючись і шутер і шутер і скло повітря
скалками і ніби граючись ледь позаду і нікуди і все і
шутер і все

і.....шурхіт.....тра
ва.....

трава.....

ТАРАС ВОЗНЯК

пронизливість

піднімається. підн. вперед.
во. де... без.
піднімається. робить.
дере... без... во.
вперед. підні...
без... во... листя.
робить. вперед.
морозне. без. дерево.
піднімається.
листя. морозне. листя.
... во. опускається. ступнею.
... во. морозне. блискуче. під.
ступнею. асфальт.
кіркою. під ... во. льоду.
чоботі.
льоду. під. блискуче.
... ті. ступнею. асфальт ... і
дерево. під.
листя. асфальт. кіркою.
блискуче. чорне.
... во. без. листя.
небі. листя. кіркою.
блискуче. чорне.
... во. без. листя.
асфальт ... і ... чоботі.

ТАРАС ВОЗНЯК

... во. без. листя.
листя.

1980, Ізяслав

втрачання

пролітання. попри. відривання. від. постійно.
безповоротно. безслідно. слід. сліди. люди. слова.
кроки. фарби. я я вітер. постійно. до. корчів.
спазм. рвоти. безкінечно. і залишення. один на один. з
совою. пролітання. відривання. попри. від. і відбитки.
і ніщо. з собою.

ТАРАС ВОЗНЯК

КОМАХИ

ТАРАС ВОЗНЯК

ЯЩИКИ

дерев'яний. подовгуватий. в ріст людини. волокна вздовж. видно грубо зрізані торці. збитий цвяхами. гранчастими. по два на дошку. один зігнутий. переді мною. голівка в дереві. голівка. голівки. з насічками. місцями ржаві. поруч вм'ятини. від молотка. квадратні. з скругленими кутами. глибина різна.

- двісті тридцять друга!

двоє. коло транспортера. знімають. кидають на інший.

- дві тисячі триста сімдесят дев'ятий!

- папери!

подаю папери. стінки заважають. вузько. в плечах. твердо. відлежав всі боки. зрештою. по можливості міняю позу. внутрішнє перетікання. тіла. особливо сідниці, п'яти. всі кістляві місця. може пролежні. голова на дошках. затікає. набирає форми ящика.

- дві тисячі триста сімдесят дев'ятий!

- я!

- в дванадцять тисяч сто шістдесят третій!

мазок клею. папірець. звичайна бірочка. знову двоє. кидають. на транспортер. починає трясти. цвях зліва. кривий. виліз. можна проколотись. розщеплена дошка. кінчик погано відштампований. два заусенці. сліди масла. очевидно новий. рівномірні удари. по балках транспортера. довго. дуже довго. нарешті

дванадцять тисяч сто шістдесят третя. кінець тунеля. двоє. скидують з стрічки. кидають на підлогу. один. другий. третій. четвертий. напівприсмерк. запах пасти. до чобіт. чекання. кроки. наближаються. віддаляються. гримнули двері. знову. чути туалетом. чекання. приходять.

- дві тисячі триста сімдесятий - дві тисячі триста дев'яносто п'ятий сюди!

двоє. перебирають ящики. шукають.

- дві тисячі триста сімдесятий!

- я!

- дві тисячі триста!

- я!

- дві тисячі!

- я!

- дві!

- я!

- дв!

- я!

- в сорок один двадцять!

- слухаю в сорок один двадцять!

удари по дошках. все ближче. б'ють штемпелі. три. два. один. гуп!! і далі. потім знову. вантажать. на транспортер. беруть зверху. по одному. світла все більше. один. другий. третій. мій. кидають. і рівномірно. удари. через проміжки. удари. удари. удари. дорога. дошки. трачина. сиплеться. з щілин. на щоку. ліву. в. око. кліпаю. свербить. сльозиться. удари. гаряче. піт. руки. лице. шия. задуха. удари. рівномірно. піт. лице. трачина.

сорок один двадцать. двое. скидают з транспортера.
штабелюють.

ТАРАС ВОЗНЯК

КОМАХИ

повертається. прокручується. голова. тулуб.
комірець. вухо. вилиця. брови. ніс. випуклішає.
розвертається. профіль. очі. прямо. перед. себе. далі.
прокручується. розвертається. вилиця. анфас. очі.
нерухомо. перед. себе. зіниці. перевернуто. столи.
вікна. стіни. прокручується. розвертається. все важче.
важче. зічленення. деформуються. розтріскуються.
між ними. щілини. все змішується. зувається. очі.
нерухомо. перед. себе. столи. вікна. стіни. нога. в
суглобі. над. підіймається. прокручується. комахи.
підшви. щілини. щілини. комахи. гронами. крупні.
крилаті. шия. голова. все більше. все швидше. безладно.
наїжджаючи. безладно. кусками. гронами. комахи.

ТАРАС ВОЗНЯК

в рукавичці

рука. тягнеться. навскіс. до. лиця. рука. вверх. в рукавичці. рука. дотягнеться. лиця. тягнеться. береться. береться. лице. за. за лице. холодна. в рукавичці. в. рука. пробує. за. в рукавичці. холодна. починає. опираюсь. повертати. лице. за. в сторону. в. в рукавичці. навскіс. пальці. в рукавичці. вгрузають. в лиці. в. шкірі. лиця. в лиці. морщиться. вгрузають. до тверді. з силою. повертає. в сторону. в. вгрузає. все глибше. з силою. деформує. зміщує. в рукавичці. з'їжджають. по. до ока. в рукавичці. пальці. правою. деформує. шкіру. вгрузає. складками. закриває. навскіс. пробує. ще. ще. око. повіка. закриває. деформує. все. око. розпливається. деформує. вгрузає. в. розпливається. все. з силою. повертає. повертає. світло. на. з силою. лампу. в. в зіниці. з силою. в рукавичці. в. вгрузаючи. з силою. в зіниці. ріжуче.

ТАРАС ВОЗНЯК

піднімає ногу. застигає

плац. один. навпроти другий. плац. спека.

стоїть. переді. губи. переді. стоїть. губи. червоні.
м'ясисті. переді. стоїть. губи. руді. переді.

другий відкриває рот.

- налі!

на. лі. налі. на. налі! на. ногах. мускули. мускул. на.
мускули. нозі. ледь. вперед. нахи. на. литися. лі. на.
ногах. мускули.

- во!
раз!

раз. п'ятка. носок. налі. на. повер. по. налі. фіксація.
п'ятка. носок. раз! тихо. губи. розкриті. тихо. на. мене.
переді. тихо. губи. розкриті. м'ясисті. перед. тихо.

- два!

ногу. до. на ширину прикладу. до. на ширину. ногу.
праву. на. два!

знову стоять. палить сонце. один напроти другого.

- кро!

вперед. на. вперед. носки. корпус. вперед. груди. на.
носки.

подає тулуб вперед. напружується. тихо. двоє.
навпроти.

- ком! марш!

і! рраз!

аз! праву. вперед. ногу. руку назад. до упору. ліву на
долоню. від пряжки. на. зззззз

завмирає. з витягнутою вперед ногою. кінчик
чобота ледь дрижить. двоє.

підходить. до. до. підходить. мене. губи. м'ясисті.
рука. тягнеться. бере. за. тягнеться. бере за. підборіддя.
рука. волосинках. рудих. бере. підборіддя. за. рука.
мокра. тихо. повертає. волосинках. рудих. губи.
м'ясисті. переді. волосинках. рудих.

- і!

мускули. правої. витягнутої. вперед. в. витягнутої.
вперед. правої. мускули.

перший завмирає. нога витягнута вперед. навпроти.
спека.

- два!

стук. по асфальту. по. стук. два! асфальту.

- і!

мускули. витягнутої. вперед. в. витягнутої. ноги. в.

перший завмирає. другий.

- два!

стук. по асфальту. по. стук. асфальту. по.

- і!

мускули. правої. витягнутої. вперед. вперед.
витягнутої.

- два!!

стук. по асфальту. по.

- і!!

мускули. правої. витягнутої. вперед.

палац. спека. навпроти. перший.

- два!

стук. по асфальту.

- і!!

плац. спека.

мускули. правої. витягнутої. вперед.

два!!

стук. по асфальту.

плац. один.

- і!

мускули. правої.

- два!

по. асфальту.

- і!

один.

- два!

- і!

- два!

перший сам. один. на плацу. піднімає ногу. опускає.
ПОТІМ ЗНОВУ. ЗНОВУ. ЗНОВУ.

ТАРАС ВОЗНЯК

спроби. непроникність

ТАРАС ВОЗНЯК

спроби

стінка. в лоджії. рядами. цеглини. цеглина. ще одна.
ще. білі. шорсткі. а між. розчин. шарами. один. другий.
третій. цеглини. цеглина. біла. шорстка. плоско. край.
надщерблено. шорстко. нерівно. палець. шорстко.
терпко. холодно. піщини. тверді. відпадають. піщини.
піщина. одна. біло. широко. шорстко. і піщина.
напливаюча. величезна. відколюється. летить. піщина.
піщини.

ТАРАС ВОЗНЯК

непроникність

кісточка. звичайна гральна кісточка. кісточка.
перевертаю. повільно. здивовано. невже. так. грань.
така ж. пряма. на всьому протязі. пробую ще раз.
грань. ніщо не міняється. пряма. дивлюсь. пробую
проникнути. всередину. пальцем. відсувається. не
вдається. пробую ще. перевертаю. і знову. пряма.
бездоганна пряма. нероздільне. чекаю. повторюю
знову. знову.

ТАРАС ВОЗНЯК

ПОГЛЯДИ

ТАРАС ВОЗНЯК

СЛОВО. С. ЛОВО. ЛОВИ

с. в. світло. ло. світ. ло. світло. в. гранями.
розвивається. розви. вається. світло. світ. ло. гранями.
ло. с. в. світло.

тихо. з. зовсім. тихо. хо. в. ззовсім. ззовсім.

долоня. до. ня. жилками. набухлими. до. лежить.
жилками. набухлими. блідими. долоня.

світло. розвивається. долоню. падає. розвивається.
гранями. долоню.. падає. до. падає. лоню. в. жилками.
падає.

чекаю. тихо. з. зовсім. чекаю. ще. ще. мерхнуло. в.
розбилося. роз. в. билось.

слово. с. лово. лови. в. викотилось. мерхнуло. с.
лово. во. лови.

по. жилці. набухлій. в. по. викотилось. що. жилці.
набухлій. по.

пробую. про. бую. ю. розкриваю. повертаю. губами.
пробую. розкриваю. сказати. с. казати. ззати. ти.

ТАРАС ВОЗНЯК

МОВЛЮ. СЛОВО. ОВО. С. МОВЛЮ.

ТИХО. ЗВУК. ЗЗА. ДАЛЕКО. ШИБКАМИ. ЗВУК. ЗА. ДАЛЕКО.
ВУК. З. ТИХО.

чекаю

звуки. зв. в. середині. перед. склі. склі. відбитки.
призми. призми. зломи. в. звуки. склі. холодному.
холод. ному. му. звуки. зв. з. в. звуки.

музики. в. склі. відбитки. вода. краплі. лі. води. и. и.
звуки. краплі. падають. в. склі. воді. музики.

звуки. відбитки. музика. музики. відбитки. що. що.
відбитки. призми. призми. звуки. в в.

ТАРАС ВОЗНЯК

ПОГЛЯДИ

в. за. за. ним. поруч. в.
промені. дзеркало. холодно.
цокання. годинник. дзеркало.
погляд. погляди. дивлюсь. відриваю. кидаю.
папір. пишу. пишем. цокання. тихо. чисто. дзеркало.
дзеркало.

кроки. в. поруч. перед. за.
холодно. світло. дзеркало. відображення. відо.
кроки. двері. замок. тихо. кроки.

цокання. квадратний. білий. годинник.
плоско.
тихо. промінь. промені. цокання. цокання. холодно.

я. тихо. глибоко. в. поверхня. скло. скляне. скляний.
скляна.
поверхня. погляд. погляди. холодно.

голос. голо.
і знову. голос. ірина. ірині. іринії. іриній. тихо.
світло. уважно. і в нього. теж. і в нього.

в. в голос. в погляд. в холод. в дзеркало. і знову в
погляд. в погляд. в ірину. в іринії.

і знову дзеркало. поверхня. поверхні.

слід. розчиняється. зникає.

звуки

по склі. по. постукування. чимось. пташине. по склі.
по. пташине. по. дзьобиком. склі. по. тиша. цокання.

склі. дзьобиком. постукування. знову. знову.
постукування. пташине. по. склі. дзьобиком. тиша.
цокання.

по. склі. дзижчання. ще. ще. відривисто. по.
дзижчання. мух. мухи. по.

і. тиша.

і знову. цокання. ц. ц. ц. ц. ц. ц. ц. ц. рівномірно.
прискорено.

по. склі. по. склі.

ТАРАС ВОЗНЯК

В ЧАШІ З ХОЛОДНОЮ ВОДОЮ

на столі. в чаші з холодною водою філіжанка кави. з різьбленого скла. на столі. в чаші з холодною водою. і бульбашки повітря. багато бульбашок. в чаші з холодною водою філіжанка кави. з бульбашками повітря. десятками бульбашок і променями, що заломлюються на межі повітря і води, води і скла, скла і повітря.

на столі в чаші з холодною водою філіжанка кави. з бульбашками повітря. і променями, що заломлюються на межі повітря і води, води і скла, скла і повітря. в чашці з холодною водою.

на соті. де промені. де філіжанка пронизана променями. тільки поруч. дещо поруч ложечка. теж на столі але дещо навскіс. поруч але дещо навскіс. близько від філіжанки на котрій бульбашки. філіжанки пронизуваної променями. в чаші з холодною водою. зовсім юлизько але дещо навскіс маленька ложечка. від філіжанки кави. різьбленого скла. в котрій заломлюються промені.

на столі в чаші з холодною водою.

ТАРАС ВОЗНЯК

сиджу. бюроко. золотисті. рядами

книги. книга. вертикально. стелажі. кульки. протяг.
туди. назад. туди. назад. протяги. чорно-червоні. туди.
назад. золотисті. супери. рядами. перший. в пошуках
... зацвітають. крісло. гойдаюсь. в пошуках ... протяги.
протяги.

може ... поза огорожею. - день добрий - . добрий.
вертикально. протяги. сходина. сходина. сходи.
четвертий. гулко. крісло. в пошуках ... вертикально.
протяги. штольні.

дощ. після. чорний. квадрат. в двері. - вибачте - . -
дуже радий - . до. ще до. цвітіння. на. підлогу. протяг.
туди. сюди. туди. сюди.

протяг. сніг. ніч. надіюсь. в згортку. тролейбус. ще.
ще. витягуюсь. штольні.

ТАРАС ВОЗНЯК

перед. в.

перед. вікно. перед. в. листя. вітрі. на. вітрі. листя.
вітрі. жовте. на. в. жовте. перед. на. перед. вікно. за.
запотілим. перед. склом. за. навскіс. на. перед. склом.
навскіс. вітрі. в. і. листя. склі. перед. жовте. на. рамі.
в. навскіс. вітрі. навскіс. листя. з. стікаючими. з.
вітер. низ. листя. навскіс. краплинами. з. в. рамі.
краплинами. навскіс. з. стікаючими. вітрі. листі. склі.
запотілому. в. перед. рамі. навскіс. краплинами. небі.
склом. перед. стікаючими. навскіс. перед.

ТАРАС ВОЗНЯК

за. СКЛОМ.

за. з слідами. крапель. склом. за. за. склом. в рамі.
по ту сторону. по ту.

боком. навскіс. темна. по ту. цегла. в. в чотири.
поверхи. один над одним. темної. навскіс. боком.

від світло - червоного. до. і чим. чим ближче. тим. і
раптом. і. а потім знову. а потім. хоча. хоч.

і кожна. що. що на. розі. з однієї. світло - червоної. і
раптом. і. ребру. цеглині. що. а потім знову.

і кожна. і. від світло. до. рядами. рівномірно.
покриваючи. кожна. одна за другою. одна за. за. за. і
над. і рядами. рівномірно.

рівномірно. а між. скляні. з. шторами. великі.
шторами. скляні. з. вікна.

балконами. що під. що з. шторами. вітру. від.
рівномірно. балконами. рядами. рівномірно.
балконами.

ТАРАС ВОЗНЯК

у квадраті

за. сіро голубою. молочною. за. молочною. м'якою.
срібною. молочною. за. хмарою. невеликий. круглий.
срібний. за. розсіяний. м'який. за. хмарою. круглий.
великий. за. м'який. срібний. за.

на. небі. квадраті. в. небі. м'якому. молочному. за.
сріблястому. в. квадраті. на. м'якому. сріблястому.
довкола. круглого. срібного. за. в квадраті. сріблястому.
вікна. на. небі.

від. і навскіс. дерев. сірі. навскіс. від. і навскіс.
крони. строгі. голі. на срібному. срібليстому. вверх.
до. і навскіс. знизу. товсті. темні. знизу. стовбури.
потім. надвоє. натроє. потім. вище. потім. сріблястому.
ще. ще. надвоє. натроє. тонких. довгих. розгалужень.
на. сріблястому.

а на. темніше. чіткіше. круглому. тонкі. чорні.
срібному. надвоє. натроє. срібному. на.

і клопоть. безформний. зліва. сріблястому. темно.
м'яко. зліва. безформний. і направо. по. сріблясто.
темно. сизий. хмари. зліва. і направо. по. сріблястому.
срібному. по. в. м'яко. круглому. що напівмісяцем.
згрубша. круглому. що напівмісяцем. затуляючи. по.

срібному. клаптем. і лиш. і кусочок. плямка. і все.
по сірому. клапоть. зліва. направо. по сірому. сизий.
безформний. м'яко.

і навскіс. дерев. темні. строгі. голі. знизу. товсті.
темні. чорні. до. кавових. надвоє. натроє.

один. на. на. один. землі. з обох. з. кремовий. зруб.
навскіс. від. на. дерева. на. стовбур. з кремовими.
навскіс. зрубом.

до кавових. товсті. чорні. сірій. землі. до кавових.
товсті. чорні. на.

і клапоть. сизий. зліва. направо. зліва. направо. вже.
майже вже. і

і на. м'якому. поступово. зразу по. кругле. в квадраті.
на м'якому. сріблястому. вікна. за. сіро голубою.
молочною. за. срібний. великий. круглий. м'якому.
молочному. твердий. срібний. круглий.

і бліки

і бліки. на чотирьох. що вертикально. що вверх. з напнутими. і обвислими. що брижаться. під напором. під. брижаться. весь час. постійно. безперервно. що набухають. зникають. набухають. зникають. напнутих. обвислих. весь час.

і бліками. і піщини. і поскрипування. вітер. весь час. рівномірно. що набухає. зникає. і поскрипування. і вітер. вітер. і прогумована. і вітер. по напнутих. по. на.

на лиці. руках. піт. гаряче. бліки. піщинах. ніздрях. піт. піщини. вітер. рівномірно. по напнутих. піщинах. брезентах. руках. і під. під долонею. що пише. що. піщини. ніздрях. і. руках. лиці. на.

чотирьох. брижами. до штоку. до. вверх. на чотирьох. прогумованій. напнутій. на. весь час. постійно. дерев'яних. під напором. під бліками.

що по обличчю. що. що по. що на. бліками. мерехтінням. згасаючими. по обличчю. по. руки. піт. бліки.

піщини. піщинах. по. що пише. прилипаючи. в. в прогумованій. рівномірно. по напнутих. прогумованій.

на. і вверх. і до.

в. середину. і в той же час. і коли. всередину. опирається. а друга. в коліні. згинаючи. і вперед. на стеблини. пісок. шурхочучи. опираючись. потім. ніж тоді. навпаки. ніж тоді.

бліки. по. а потім. на мить. і зникають. за. і знову. на. і піщини.

а він. вже без. і бліки. інші. і. рівномірно. згасає. на напнутих. що набухають. зникають.

і розкривання. зуби. язик. вологий. і голос. повільно. всередину.

і рівномірно. що згасають. в прогумованій. лиці. губах. піт.

між освітленою і неосвітленою частиною. лінія

перед ним. кавове. підвіконня. перед кавове підвіконня. освітлене. кавове підвіконня. перед ним. старої фарби. кавове підвіконня. кавове старої фарби підвіконня. плямах облупленої. мерехтінні променів. старої фарби. дощів. протухле. освітлене протухле від дощів в плямах облупленої шарами старої фарби підвіконня. освітлене мерехтінні променів. облупленої шарами старої фарби підвіконня.

промені пронизують скло. брудне кутиках старої фарби скло. падають між рам. пронизують брудне кутиках старої фарби скло. між рам. пилюку. облуплене старої фарби підвіконня. кавове.

між освітленою і неосвітленою частиною. лінія. між освітленою і неосвітленою частиною. дощів в плямах брудної шарами старої фарби. лінія.

промені пронизують. падають. на мумії мух. на кавовому старої фарби облупаному підвіконні. мумії мух. пронизують скло старої фарби в залишках. перед ними. падають на мумії задертими лапками мух. в мерехтінні променів перед ним кавове старої фарби підвіконня.

він стоїть. перед ним. старої фарби підвіконня.
він а перед ним кавове старої фарби підвіконня.
склом. задертими лапками мумії мух. він. мерехтінні
променів.

лінія рухається. ледь рухається. між освітленою
і неосвітленою частиною підвіконня в плямах
облупленої старої фарби і муміях мух. повторює
всі вищербі верхнього ребра рами. лінія рухається.
вищербі верхнього ребра рами.

промені пронизують скло. падають. мумії мух
утворюючи маленькі тіні. окрім основної. обмеженої
лінією що повторює вищербі верхнього ребра рами.
утворюючи маленькі тіні. пронизуючи в залишках
старої фарби скло.

перед ним поступово поглинаючи. окрім основної.
обмеженої лінією що повторює вищербі. пилюці.
маленькі тіні задертими лапками. маленькі з задертими
лапками тіні.

перед і він. він. і перед. мерехтінні променів.

лінія рухається. поглинаючи залишки підвіконня в
плямах облупленої старої фарби.

перед ним лінія між освітленою і неосвітленою
частиною підвіконня. перед ним лінія поглинаючи
залишки підвіконня в плямах облупленої старої фарби.
перед ним. перед. і він. він. і перед. в залишках старої
фарби і мумій мух. лінія. лінія рухається.

другу половину поля зору
займає дзеркальна перегородка

ТАРАС ВОЗНЯК

між фасадами, що зносяться назад.

я сиджу в трамваї. трамвай рівномірно стукає на стиках. рухається по вулиці вперед. я сиджу на першому сидінні. в салоні переді мною скляна перегородка. ззаду вона помальована чорною фарбою. тому перегородка дзеркальна. трамвай рівномірно стукає на стиках. я сиджу в трамваї.

переді мною скляна перегородка. перегородка дзеркальна. в ній відбивається вся вулиця. трамвай рівномірно стукає на стиках. переді мною скляна перегородка.

я сиджу не на крайньому від вікна сидінні. тому дивлюся на фасади старих будинків скоса. голова дещо повернута. рівномірно роздається стук. тому я дивлюся на фасади старих будинків дещо скоса. переді мною скляна перегородка.

рівномірно роздається стук. половину мого поля зору займають фасади старих будинків, що відпливають назад. голова дещо повернута. фасади старих будинків, що відпливають назад. рівномірно роздається стук.

другу половину поля зору займає дзеркальна

перегородка. в ній відбиваються ті ж фасади старих будинків, що відпливають назад, тільки дзеркально. вони займають другу половину поля зору. голова дещо повернута. тому що я сиджу не на крайньому від вікна сидінні.

в ній відбиваються ті ж фасади старих будинків, що відпливають назад. тільки дзеркально. фасади появляються зародковою лінією на стику переднього краю вікна і дзеркальної перегородки. з ніщо. розширюються в дві сторони. назад в сторону вікна і вперед в відображенні на перегородці.

прорізаються з ніщо. розширюються. подвоюються в ширину. і в один момент між ними залишається тільки маленька зав'язь пуповини. майже невидима. і в один момент раптово переривається. скло вікна на фасадах розривається. надвоє. одне відпливає назад. друге біжить вперед. вони розбігаються.

фасад розширюється. з ніщо. із стику між відпливанням назад і втечею вперед. в обох випадках деталі архітектури вікна, колони, брами виникають з ніщо. із стику між відпливанням назад і втечею вперед. виникають як сіамські близнюки. вириваються з ніщо.

потім між ними на мить витягується зав'язь пуповини. ніщо між вікном і дзеркалом розриває цей зв'язок, відносячи одне з них назад а друге гонячи вперед. я сиджу не на крайньому від вікна сидінні. тому голова дещо повернута.

рівномірно роздається стук. на стику між фасадами, що зносяться назад і фасадами, що біжать вперед. голова дещо повернута. між фасадами, що зносяться назад і фасадами, що біжать вперед. я сиджу не на крайньому від вікна сидінні. між фасадами, що зносяться назад і фасадами, що біжать вперед. рівномірно роздається стук.

рівномірно роздається стук.

ТАРАС ВОЗНЯК

від голої форми лампи

ТАРАС ВОЗНЯК

гра

спиною до вікна сиджу я. навпроти - перший. зліва - другий. справа - третій. посередині між нами стіл. я сиджу спиною до вікна. перший сидить спиною до дверей. другий і третій боком до дверей і вікна. відповідно - зліва двері а справа вікно і справа вікно а зліва двері. я сиджу спиною до вікна.

з вікна падає розсіяне світло. освітлює мою спину, задню сторону плеч, частину стола, залишаючи переді мною темну витягнуту пляму, половину лица другого, половину лица третього, відповідно праву і ліву, і мерхне на блідому лиці першого. з вікна падає розсіяне світло.

у мене в руці шість карт. витягнуті прямокутники з скругленими кутами. вони затиснуті між великим пальцем і внутрішньою поверхнею долоні. карти утворюють щось подібне до віяла. кожна з них зміщена щодо попередньої і повернута на певний кут. на них падає розсіяне світло, котре огинає мої плечі.

я не хочу. очевидно їхні очі спрямовані на мене. проте стверджувати цього я не можу. бо щодо очей першого не можна сказати куди вони спрямовані. неначе вперед, перед себе і трохи в низ до карт, які

він тримає в руці. світло, мерхнучи на його чолі, ледь освітлює нижню частину очних яблук, частково заломлюється в них а частково відбивається, так що напевно визначними, куди спрямовані його очі не можна.

другі і треті повернуті щодо мене боком. світло падає на їх виски, вилиці. очі спрямовані перед себе, до карт, котрі кожен тримає в руках і дещо вниз. очевидно їхні очі спрямовані на мене.

в моїй руці шість карт. друга лежить на столі, дещо навскіс. входячи в темну пляму переді мною. в моїй руці шість карт. витягнуті прямокутники з скругленими кутами.

поволі збігає час. світло проходячи вікно падає мені на спину. огинаючи мою фігуру освітлює карти. падає на стіл, залишаючи переді мною витягнуту пляму. мерхне на чолі першого, гублячись в його зморшках і заломлюючись в його очних яблуках.

потім я підіймаю руку, котра лежить на столі. дещо навскіс. виходячи в темну пляму переді мною. хоч світло огинає мою фігуру, до неї воно не досягає. потім я підіймаю руку, котра лежить на столі.

рука підіймається до висоти карт. зупиняється. вона вже ввійшла в область присмеркової освітленості. видно пористу структуру її шкіри. набухлі голубуваті вузли кровоносних судин. видно пористу структуру її шкіри.

пальці беруть одну з карт. затискають. витягують з віяла карт, залишаючи в них кутовий проміжок рівний подвійному куту їх зміщення одної щодо одної. рука витягується, опускається. карта вислизає споміж ослаблих пальців. описує дугу і падає. рука теж падає, входячи в темну пляму переді мною. карта описує дугу і падає. падає. падає. падає.

ТАРАС ВОЗНЯК

трикутник

кімната довгий вузький паралелепіпед, в січенні має правильний прямокутник, стеля, дві довгі поздовжні стіни, дві стіни квадратної форми, підмога.

на дві треті від дверей і на одну третю від вікна зі стелі на шнурі звисає лампа, ледве освітлюючи кутки кімнати, в куті коло дверей паралелепіпед шафи, в верхньому ближчому до дверей куті передньої площини паралелепіпеда ледь розсіюється промінь, що посланий лампою.

діагонально від нього розміщений кут паралелепіпеда є крайньою межею затемненості, затемненість рівномірно збільшується від верхнього ближнього до дверей кута передньої площини паралелепіпеда до нижньої діагонально розміщеної.

двері посередині стіни, очевидно сіро-білого кольору.

на тому ж рівні що і шафа розсіяна полоса, відблиск першої лампи, відблиск майже локальний, дві третини розмитої круглої плями, далі освітленість зменшується і зникає в нижніх кутах дверей перетікаючи в темну підлогу.

за дві треті довжини кімнати від лампи, посередині між ними, на одну третю довжини від дверей від дверей і дві від вікна звисає друга лампа. темна. шнур закінчується голою формою лампи.

за нею по стелі перпендикулярно до дверей тягнеться тінь від шнура. потім переходить на стіну на якій розміщені двері, йде вниз і на дверях закінчується проекцією голої лампи.

між освітленою частиною стіни і тінню межа не чітка. розмита. розмитість і освітленість закінчується від голої форми лампи оточуючої її до верхньої частини дверей, потім збільшившись на світлій полосі відблиск лампи знову зменшується до низу і кутів дверей, закінчуючи на переході між вертикальною площиною дверей і горизонтальною площиною підлоги, котра переходить в горизонтальну площину стола, збільшується в напрямку до двох третіх кімнати, зменшуючись потім до вікна.

вікно притемнене. темне. за ним нічого. посередині чітке відображення спіралі лампи оточене голою скляною формою самої лампи. навколо срібне гало.

відображення лампи в склі вікна, притемнений відблиск від лампи на дверях і сама лампа утворюють неправильний трикутник.

з другого кінця столу

ТАРАС ВОЗНЯК

з другого кінця столу

- мови? просто якимось смішно ... просто ...

повертає до мене лице. невисокого зросту. начисто позбавлена грудей. повертає до мене лице.

- просто ...

я сиджу в м'якому фотелі. оббитому чимось ... низькому м'якому фотелі. повертає до мене лице. неприродно плоске. рефлектор газової лампи. газової лампи.

сиджу в м'якому оббитому чимось фотелі. низькому м'якому фотелі.

виходь. йде навскіс. до столу. несе тацю. в витягнутих перед себе руках. навскіс. опущеними очима. в витягнутих перед себе руках. ставить на стіл. вицвіла тяжка скатертина. ставить на стіл.

- мови? просто якимось смішно.

повертає до мене лице. неприродно плоске.

- просто якимось смішно.

виходить. худих витягнутих руках таця. лежить на худих витягнутих руках таця. печивом і чашками. ставить на стіл. вицвіла тяжка скатертина. плечі. витягнутих худих руках. ставить на стіл. розставляє по одній чашки, кавник, печиво.

- прошу до столу.

піднімаюсь. йду до столу. чекаю поки.

- прошу до столу.

піднімаюсь. йду до столу. проводжу очима. сідаю.

- кави?

- так, дякую.

бере кавничок. перехиляє. ллється цівка кави. розтікається по дну. досягає стінок. піднімається. піднімається.

бере кавничок. перехиляє до чашки. цівка кави вислизає з носика. падає. досягає дна чашки. розбивається бризками. розтікається по дну. досягає стінок. починає підніматися. піднімається. піднімається.

- просто якось? ...

бере пальцями чашку. підносить до губ.

- просто ...

до губ. п'є.

бере пальцями чашку. п'є.

з другого кінця столу теж дзенькнула ложечка. зразу ж була вийнята. покладена поруч. на мисочку. поруч на мисочку. тяжка оксамитова скатертина.

підносить до губ. п'є.

з другого кінця столу.

на. сторожі

- ну, прощай

- прощай.

в. очей. кутику. зморшки. шкіри. кутику. в. зморшки.
кутику. очей. ну. прощай. зморшки. шкіри. в. кутику.
шкіри. очей. зморшки. в. очей.

- ну, прощай.

сторожені. кутику. темні. зіниці. на. запитуючи.
мене. скоса. в. кутику. скоса. ока. лиці. гострому.
сторожені. в.

- ну.

розводить. кутику. темні. сторожені. руки. роз.
водить. руки. темні. сторожені. на. лиці. гострому.
скоса. подаюсь. лиці. вперед. в. кутику. очей. зморшки.
ближче. до. в. кутику. очей. сторожено. до. крупним.
сторожено. планом.

- прощай.

бій. має. на. сторожені. руки. скоса ... обіймає.
притискує. до. сторожені. в. кутику. грудей. зліва.
сторожені. в. кутику. притискує. очей. до. сторожені.
притискує. грудей.

- ну, прощай.

на. сторожені. перед. знову. гострому. лиці.
зморшки. дрібні. на. лиці. сторожені. дрібні. гострому.
перед. в. кутику. скоса.

- ну, прощай.

дверцята. скоса. в. кутику. автобуса. мене. на.
відчиняється. скоса. автобуса. дверцята. складчасті.
склад. часто. від. чиняються. дверцята. в. кутику.
шкіри. автобуса.

- ну.

підіймається. на. повертається. підіймається.
на. автобуса. дверцята. сходину. підіймається. на.
повертається. волосся. акуратно. зачесане. волосся.
скоса. в. кутику.

- ну, прощай.

прощай. в. волосся. кутику. акуратно. скоса.
за. чесане. повертається. до. дверцята. складчасті.
підіймається. на. скоса. звук. заліза. хлопання.
дверцята. рівномірно. двигуна. зачиняються.

- ну.

автобуса. складчасті. в. скоса. темні. кутику.
дверцята. на. складчасті. ока. здригається. рушає.
дверцята. поїхав.

він сидів навпроти мене

з його рота виточувався шнур. він сидів навпроти мене. в подовгуватому вагоні кав'ярні. ми перетнули її йдучи до вільних місць. поруч сиділо ще четверо. він сидів навпроти мене. з рота в нього виточувався шнур.

нетовстий. товщиною з палець. повільно. подеколи він неначе засинав. тоді виточування припинялося. шнур був нетовстий. з палець. звитий з джгутів. дещо ворсистий. подеколи він неначе засинав. тоді виточування припинялося.

повільно. мої слова. він прислухався до них. прихиливши до мене вухо. очевидно недочував. мої слова. а може просто засинав. зрештою й говорив, можливо, тільки я сам. можливо тільки я сам. а він просто засинав. чи недочував.

слова повільно спливали. ми пили каву. в подовгуватому вагоні кав'ярні. з його рота виточувався шнур. і як йому вдавалося при цьому пити каву я не знаю. зрештою її в його чашечці ставало все менше і менше. і як йому вдавалося при цьому пити каву я не знаю.

він з певною закономірністю під дією власної ваги і своєї пружності укладався в спіралі не позбавлені певної закономірності. а можливо говорив тільки я сам. а він тільки засинав. повільно. з певною закономірністю укладався в не позбавлені певної

закономірності спіралі.

поруч сиділо ще четверо. очевидно їх щось зв'язувало. двоє однієї статі, двоє іншої. четверо. ми тільки зайняли вільні місця. один навпроти одного. бо за столом сиділо з двох сторін по троє. тільки вільні місця. так що його шнур їм не заважав.

очевидно їх щось зв'язувало. він сидів навпроти мене. в подовгуватому вагоні кав'ярні. ми змушені були перетнути її йдучи до вільних місць. адже ми її перетнули. від входу аж до вільних місць за столиком за яким вже сиділо четверо. очевидно їх щось зв'язувало.

прихиливши до мене вухо. очевидно недочував. а може просто засинав. перед ним вже був чималий стос витків шнура, який виточувався йому з рота. повільно. подеколи навіть зовсім припиняючи висотуватись. можливо він просто засинав.

а можливо і я. проте неначе я щось говорив. чи може слухав. зрештою слів я не пам'ятаю. неначе говорив. а, можливо, тільки я і говорив. а він виточував свій шнур. але як йому це вдавалося я не знаю. особливо враховуючи, що кави в його чашечці ставало все менше і менше.

слова. зрештою не пам'ятаю. не пам'ятаю. тай навіщо. він прихилив до мене вухо. здається прихилив до мене вухо. у всякому випадку голова була похилена вперед і дещо повернута. зрештою не пам'ятаю. тай навіщо.

перед ним вже був чималий стос витків шнура. нетовстого. з палець. ми сиділи на крайніх стільцях, так, що він ні мені ні тим чотирьом не заважав. зрештою не пам'ятаю. не пам'ятаю.

шнурки

ТАРАС ВОЗНЯК

шнурки

безперечно нічого не відбувалось. він старався якомога раніше вставати, або ж затягувати цю процедуру якомога довше. так само лягати змушений був пізніше неї. виключивши перед тим як роздягатись світло. щонайбільше залишав нічник. для цього вдавався до різноманітних хитрощів. вигадував якийсь заняття. а зрештою ...

безперечно нічого не відбувалось. вигадувати якийсь заняття. шкіра на раменах. не знаючи її попереднього стану. ну хіба що була ледь обпечена сонцем. шкіра на раменах в місцях де між м'язом і нею раніше була жирова прокладка ніби висохла і ... зрештою все це дурниці. безперечно нічого не відбувалось.

звичайно стало трохи незвично. в руках, власне в раменах, може і відчувалась якась втома. може і відчувалась. поступово появилось таке враження ніби ... може і відчувалось. вигадувати собі заняття ставало все важче. вона безперечно дратувалась. щораз більше і частіше. він став надзвичайно трудолюбивим. звичайно поневолі. хоча ніколи не вважав себе таким вже трутнем. окрім цього слід було б врахувати і те, що в руках все більше ... хоча безперечно нічого не відбувалось.

в місцях колишніх жирових відкладів шкіра сохла все більше. поступово вона почала луштитись. неначе

від пересихання. шерхнути. маленькі лусочки шкіри залишалися на внутрішній стороні рукавів сорочок. особливо це було помітно на темних. він почав уникати їх. поступово вона почала лущитись. очевидно варто було б змащувати її жирними кремами для сухої шкіри чи лосьйонами. неначе від пересихання.

зрештою все це дурниці. він чудово це розумів. проте уникав темних сорочок. стало важко довго носити якісь більш важкі предмети в руках. вони втомлювалися все швидше і швидше. дивно, але власне долоня, пальці залишалися такими ж. морщитися почали тільки деякі ділянки до ліктя а від ліктя до плечового суглоба вже повним масивом. шкіра ставала якась кажаноподібна і лущилась. луски ставали щораз більшими. в деяких місцях ця лепра вже досить глибоко заглибилась в шкіру особливо там, де був жировий прошарок між м'язами і шкірою. креми вже нічого не допомагали. раніше вони згладжували поразені ... зрештою чому поразені? хоча крем вже дійсно ... до макіяжу він вдався на якийсь недовгий час.

скандали поступово вилилися в розрив. вона ставала щораз дратівливішою. він змушений був вигадувати щоразу все нові й нові заняття. працелюбність була дійсно дратуючою. а поступово стала і маніакальною. звичайно поневолі. хоча він ніколи не вважав себе таким вже й трутнем. вона ставала щораз дратівливішою. скандали поступово вилилися в розрив.

до макіяжу він вдався на якийсь недовгий час. зрештою потім відпала потреба. і він чудово це розумів. все було не так вже й серйозно. гримування було тільки задля власної втіхи. і нічого не

відбувалось. гримування було тільки задля власної втіхи. міра зморщилась і майже повністю відтворила форму плечового і ліктювого суглобів. зрештою яка шкіра. вона стала тонка і крихка. як висушене гадюче яйце. від найменших доторків зазнавала непоправних пошкоджень. тому він став надзвичайно обережним. і набув своєїрідної грації обминаючи різні небезпечні з цієї точки зору місця і майже неймовірними піруетами ухилився від неповоротких прохожих, від їх парасольок, сумок. потім винайшов ще радикальніший спосіб - звільнився з роботи.

гримування, зрештою, стало обтяжливим. його було просто вже важко реалізовувати. підняти руку до рівня ліктя другої руки вже стало важко, а ще й виконувати такі маніпуляції як гримування, то і взагалі неможливо. та й задля чого. чи кого. він чудово розумів, що все це дурниці. мускули поступово настільки ... зрештою він знайшов спосіб, просунувши в плечовий суглоб кінець міцного шнурка, зав'язав з другої сторони вузол. це вартувало йому неабияких зусиль, варто згадати, що гримуватися він вже був не в силі. проте не варто драматизувати. закріпивши таким чином один кінець, таким же ж чином, обхопивши петлею ліктювий суглоб і зафіксувавши її двома вузлами, він спустив шнурок до кисті руки, закріпивши таким чином руку в цілому. ту ж саму операцію прийшлося проробити і з другою рукою. таким чином він дещо укріпив свої ...

а тому виходити на вулицю без нагальної потреби він вже не виходив. вони поступово настільки ... зрештою, чому висохли. їх чудово замінив основний несучий шнур, котрий ніс основне навантаження - вагу самої руки і зусилля, які появлялись при якихось

маніпуляціях чи переміщенні по кімнаті. їх чудово замінив основний несучий шнур, котрий ... потім появились вдосконалення. два несучі шнури лівої і правої руки об'єднав товстий шнур, що був пущений по плечах. для маніпулювання було пристосовано ряд більш тонких і коротких шнурів що йшли від ліктьових суглобів до кінців з кільцями, котрі були закріплені на грудях. так само шнури йшли і від суглобів кистей, від кількох пальців найбільш необхідних для ряду регламентованих операцій. окрім цього цілий ряд вузлових центрів маніпулювання було з'єднано шнурками, скажемо, вже третього порядку. вони не мали закінчень з кільцем на грудях, яке можна було б брати ротом. вони вступали в дію самі собою, як балансирна підвіска і робили маніпуляції більш плавними. а тому виходити на вулицю без нагальної потреби вже не виходив ...

мізми

ТАРАС ВОЗНЯК

не виходячи за межі тротуару

не виходячи за межі тротуару. по обидві сторони. щодо мене. одні повертають вправо. другі вліво. носи. очі. як картонні опахала, грубо розмальовані картонні опахала. носи. очі. як картонні опахала. одні повертають вправо. другі вліво. по обидві сторони.

стояли по брамах. в брамах. з цвілим лушпинням. гнилими фруктами. нечистотами. кусками паперу. штукатуркою. з слизькими від. слизистої гнилизни. цинкової бляхи. в брамах. цвілим лушпинням. гнилими фруктами. нечистотами. кусками паперу. штукатуркою. цинкової бляхи. з слизькими від. слизистої гнилизни. цинкової бляхи.

по обидві сторони. щодо мене. носи. очі. круглі опахала. повертають щодо своєї осі на деякий кут і обходять. одні повертають вправо. другі вліво. не виходячи за межі тротуару. паралельно мені теж. паралельно мені рухаються теж. приблизно з тією ж швидкістю, що і я. паралельно мені теж.

рядами. паралельно мені. не виходячи за межі тротуару. цинкової бляхи. цвілим лушпинням. гнилими фруктами. з слизькими від. слизистої гнилизни. стояли по брамах. цинкової бляхи. ящики для сміття. ящики нечистот. цинкової бляхи. цвілим лушпинням. гнилими фруктами. нечистот. кусками паперу. штукатуркою. ящики нечистот. рядами. паралельно мені.

круглі опахала. приблизно з тією ж швидкістю. паралельно мені теж. тому відстані між нами залишались одні і ті ж. носи. очі. не виходячи за. повертають щодо своєї осі на деякий кут і обходять. носи. очі, цвілим лушпинням. гнилими фруктами. нечистот. круглі опахала. не виходячи за межі тротуару.

з слизькими. слизистої гнилизни. стояли по брамах. нечистот. ящики. носи. очі. цвілим лушпинням. гнилими фруктами. повертаючи на деякий кут. не виходячи за межі тротуару. повертаючи на деякий кут.

міазми

завжди зустрічає запах. спочатку завжди зустрічає запах. вже потім ці своєрідні графіті. не знаєш як себе вести. водночас і неймовірно соромно і гидко. вступаєш ногою. водночас і неймовірно соромно і гидко. а вже потім ці своєрідні графіті. на стінах. панелі будинків. особливо в задушливу спеку. запах. міазмів. він вдаряє в лице неймовірно, гвалтуюче. панелі будинків. а вже потім ці своєрідні графіті. затамувавши дихання пробуєш проскочити. та це не вдається. панелі і стіни рясніють від патьоків. цих своєрідних графіті. в кількох сенсах графіки. неймовірної. гвалтівної. сороміцької. панелі і стіни. затамувавши дихання пробуєш проскочити. та дихання не стає. водночас і неймовірно соромно і гидко. міазми попадають в ніс, легені. вже дивишся, щоб не вступити в одну з невеликих калюж, якими, як правило, закінчуються ці патьоки, переходячи з панелі на долівку. а попереду ще довгий підйом по сходах, де це графіті стає ще різноманітнішим. патьоки розтікаються спершу кількома потоками по стіні, потім по сходині, як правило утворюючи калюжу середньої величини. потім спадають на нижню сходину. висмаковують всі її нерівності. потім ще на нижчу. де-не-де пересихають. тому приходится підніматись обережно. вже не звертаючи увагу на

запах. і тільки розбираючись в плетиві чергового графіті. цих своєрідних графіті. патьоки розтікаються спершу кількома потоками по стіні, потім по сходині, як правило утворюючи калюжу середньої величини. потім спадають на нижню сходину. тому приходится підніматися обережно. по сходах. де це графіті стає ще різноманітнішим. водночас і неймовірно соромно і гидко. цієї своєрідної графіки. неймовірної. гвалтівної. сороміцької. тому приходится підніматися обережно. цих своєрідних графіті. сходи рясніють відбитками оступів. відбитками підошов. відбитками помилок. це ще більше збагачує плетиво цього лабіринту, що розтікає на різних рівнях сходин, випаровуючи густий гвалтівний запах.

ЛІБРЕТТО

ОПЕРА
АПОКАЛІПСИС ЛЕМА
ОБ'ЯВЛЕННЯ СВ. ІВАНА БОГОСЛОВА
ТЕКСТ У ПЕРЕКЛАДІ ІВАНА ОГІЄНКА
ЛІБРЕТТО ТА СЦЕНОГРАФІЯ ТАРАСА ВОЗНЯКА
НА МУЗИКУ ЛЮБАВИ СИДОРЕНКО

травень 2016, Львів

СПІКЕР
БОГ ОТЕЦЬ:
ДУХ СВЯТИЙ
СИН БОЖИЙ:
ІВАН: – різними мовами, інколи паралельно

НАРОДЖЕННЯ

СПІКЕР:

Це

Об'явлення 1

1 Об'явлення Ісуса Христа, яке дав Йому Бог, щоб показати Своїм рабам, що незабаром статися має. І Він показав його, і послав Своїм Анголом рабові Своєму Іванові,

2 який свідчив про Слово Боже, і про свідчення Ісуса Христа, і про все, що він бачив.

що він бачив...

що він бачив...

що він бачив...

ШЛЯХ

ІВАН:

Я, Іван, ваш брат

Я, брат ваш - Іван

9 Я, Іван, ваш брат і спільник у біді, і в царстві, і в терпінні в Ісусі, був на острові, що зветься Патмос, за Слово Боже і за свідчення Ісуса Христа.

Я, брат ваш - Іван

Я ваш спільник у біді, і в царстві, і в терпінні

І терпінні

7 ЛИСТІВ

ІВАН:

10 Я був у дусі Господнього дня, і почув за собою голос гучний, немов сурми, немов сурми

11 який говорив: Що бачиш, напиши те до книги, і пошли до сімох Церков, до сімох церков: до Ефесу, і до Смірни, і до Пергаму, і до Тіятирів, і до Сард, і до Філядельфії, і до Лаодикії.

12 І я оглянувся, щоб побачити голос, що говорив зо мною. І, оглянувшись, я побачив ...

13 ... Людського Сина, одягненого в довгу одержу і підперезаного по грудях золотим поясом.

...

17 І коли я побачив Його, то до ніг Йому впав, немов мертвий. І поклав Він на мене правицю Свою та й промовив мені: Не лякайся! Я Перший і Останній,

18 і Живий. І був Я мертвий, а ось Я Живий на вічні віки. І маю ключі Я від смерти й від аду.

19 Отже, напиши, що ти бачив, і що є, і що має бути по цьому!

...

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В ЕФЕСІ НАПИШИ

Об'явлення 2

СИН БОЖИЙ:

1 До Ангола Церкви в Ефесі напиши:...

2 Я знаю діла твої, і працю твою, і твою терпеливість, і що не можеш терпіти лихих, і випробував тих, хто себе називає апостолами, але ними не є, і знайшов, що фальшиві вони.

3 І ти маєш терпіння, і працював для Ймення Мого, але не знемігся...

7 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церквам: переможцеві дам їсти від дерева життя, яке в раю Божім.

1 Az efezusi egyház angyalának írd meg:...

2 ismerem tetteidet, fáradozásodat és állhatatosságodat. Tudom, hogy nem tűröd meg a gonoszokat: próbára tetted azokat, akik apostoloknak mondják magukat, pedig nem azok, és hazugoknak találtad őket.

3 Állhatatos is vagy: szenvedtél értem és nem fáradtál bele...

7 Akinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak: a győztesnek az élet fájáról adok enni, mely Isten paradicsomában van.

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В СМІРНІ НАПИШИ

ДУХ СВЯТИЙ:

8 А до Ангола Церкви в Смірні напиши: ...

9 Я знаю діла твої, і біду, і убозтво, але ти багатий, і зневагу тих, що говорять про себе, ніби юдеї вони, та ними не є, але вони зборище сатани.

10 Не бійся того, що маєш страждати! Ось диявол вкидатиме декого з вас до в'язниць, щоб вас випробувати. І будете мати біду десять день. Будь вірний до смерти, і Я тобі дам вінця життя!

11 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церквам: переможець не буде пошкоджений від другої смерти.

8 Und dem Engel der Gemeinde in Smyrna schreibe: ...

9 Ich kenne deine Bedrängnis und deine Armut - du bist aber reich - und die Lästerung von denen, die sagen, sie seien Juden und sind's nicht, sondern sind die Synagoge des Satans.

10 Fürchte dich nicht vor dem, was du leiden wirst! Siehe, der Teufel wird einige von euch ins Gefängnis werfen, damit ihr versucht werdet, und ihr werdet in Bedrängnis sein zehn Tage. Sei getreu bis an den Tod, so will ich dir die Krone des Lebens geben.

11 Wer Ohren hat, der höre, was der Geist den Gemeinden sagt! Wer überwindet, dem soll kein Leid geschehen von dem zweiten Tode.

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В ПЕРГАМІ НАПИШИ

БОГ ОТЕЦЬ:

12 А до Ангола Церкви в Пергамі напиши: ...

13 Я знаю діла твої, і що де ти живеш, там престол сатани. І тримав ти Ймення Моє, і ти не відкинувся від віри Моєї навіть за днів, коли в вас, де живе сатана, був убитий Антипа, свідок Мій вірний...

17 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церквам: переможцеві дам їсти приховану манну, і дам йому білого каменя, а на камені написане ймення нове, якого не знає ніхто, тільки той, хто приймає його.

12 Aniołowi Kościoła w Pergamonie napisz: ...

13 Wiem, gdzie mieszkasz: tam, gdzie jest tron szatana, a trzymasz się mego imienia i wiary mojej się nie zaparłeś, nawet we dni Antypasa, wiernego świadka mego, który został zabity u was, tam gdzie mieszka szatan...

17 Kto ma uszy, niechaj posłysz, co mówi Duch do Kościołów. Zwycięzcy dam manny ukrytej i dam mu biały kamyk, a na kamyku wypisane imię nowe, którego nikt nie zna oprócz tego, kto [je] otrzymuje.

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В ТІЯТИРАХ НАПИШИ

СИН БОЖИЙ:

18 І до Ангола Церкви в Тіятирах напиши: ...

19 Я знаю діла твої, і любов, і віру, і службу, і твою терпеливість, і останні вчинки твої, що більші за перші...

24 А вам, та іншим, що в Тіятирах, що не мають науки цієї, і як кажуть не розуміють так званих глибин сатани, кажу: не накладу на вас іншого тягару,

25 тільки те, що ви маєте, тримайте, аж поки прийду.

26 А переможцеві, і тому, хто аж до кінця додержує Мої вчинки, Я дам йому владу над поганами,

27 і буде пасти їх залізним жезлом; вони, немов глиняний посуд, покрушаться, як і Я одержав владу від Свого Отця,

28 і дам Я йому зорю досвітню...

18 Tiatyrų Bažnyčios angelui rašyk:

19 Žinau tavo darbus, tavo meilę, tikėjimą, tarnavimą, ištvėrmę ir kad tavo paskutiniai darbai didesni už pirmuosius...

24 O kitiems tiatyriečiams, kurie nesilaiko ano mokslo, kurie sakosi nepažinę vadinamųjų šėtono gelmių, aš sakau: neužkrausiu jums kitokios naštos,

25 tiktai laikykitės to, ką turite, iki ateisiu.

26 Tam, kuris nugali ir iki galo laikosi mano darbų, aš duosiu valdyti pagonis;

27 jis gans jus geležine lazda, ir jie bus sudaužyti tarsi moliniai indai,

28 kaip ir aš esu gavęs valdžią iš savo Tėvo; ir dar duosiu jam aušros žvaigždę.

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В САРДАХ НАПИШИ

Об'явлення 3

БОГ ОТЕЦЬ:

1 А до Ангола Церкви в Сардах напиши: ...

2 Будь чуйний та решту зміцняй, що мають померти. Бо Я не знайшов твоїх діл закінченими перед Богом Моїм.

3 Отож, пам'ятай, як ти взяв і почув, і бережи, і покайся. А коли ти не чуйний, то на тебе прийду, немов злодій, і ти знати не будеш, якої години на тебе прийду.

4 Та ти маєш і в Сардах кілька імен, що одежі своєї вони не споганили, і в білій зо Мною ходитимуть, бо гідні вони.

5 Переможець зодягнеться в білу одежу, а ймення його Я не змию із книги життя, і ймення його визнаю перед Отцем Своїм і перед Його Анголами.

6 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церквам!

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В ФІЛАДЕЛЬФІЇ НАПИШИ

ДУХ СВЯТИЙ:

7 І до Ангола Церкви в Філадельфії напиши:

8 Я знаю діла твої. Ось Я перед тобою дверей не зачинив, і їх зачинити не може ніхто. Хоч малу маєш силу, але слово Моє ти зберіг, і від Ймення Мого не відкинувся.

9 Ось Я зроблю, що декого з зборища сатани, із тих, що себе називають юдеями, та ними не є, але кажуть неправду, ось Я зроблю, що вони прийдуть та вклоняться перед ногами твоїми, і пізнають, що Я полюбив тебе.

10 А що ти зберіг слово терпіння Мого, то й Я тебе збережу від години випробовування, що має прийти на весь всесвіт, щоб випробувати мешканців землі.

11 Я прийду незабаром. Тримай, що ти маєш, щоб твого вінця ніхто не забрав.

12 Переможця зроблю Я стовпом у храмі Бога Мого, і він вже не вийде назовні, і на нім напишу Ім'я Бога Мого й ім'я міста Бога Мого, Єрусалиму Нового, що з неба сходить від Бога Мого, та нове Ім'я Своє.

13 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церквам!

7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφεῖα ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυὶδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδείς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδείς ἀνοίξει·

8 οἶδά σου τὰ ἔργα· - ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην, ἣν οὐδείς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· - ὅτι

μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου.

9 ἰδοὺ δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἤξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γινῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε.

10 ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγὼ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

11 ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.

12 Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἣ καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν.

13 Ὁ ἔχων οὐς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

ДО АНГОЛА ЦЕРКВИ В ЛАОДИКІЇ НАПИШИ

СИН БОЖИЙ:

14 І до Ангола Церкви в Лаодикії напиши:

15 Я знаю діла твої, що ти не холодний, ані гарячий. Якби то холодний чи гарячий ти був!

16 А що ти літеплий, і ні гарячий, ані холодний, то виплону тебе з Своїх уст...

17 Бо ти кажеш: Я багатий, і збагатів, і не потребую нічого. А не знаєш, що ти нужденний, і мізерний, і вбогий, і сліпий, і голий!

18 Раджу тобі купити в Мене золота, в огні перочищеного, щоб збагатитись, і білу одежу, щоб зодягтися, і щоб ганьба нагоди твоєї не видна була, а мастю на очі намасти свої очі, щоб бачити.

19 Кого Я люблю, тому докоряю й караю того. Будь же ревний і покайся!

20 Ось Я стою під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду, і буду вечеряти з ним, а він зо Мною.

21 Переможцеві сісти Я дам на Моєму престолі зо Мною, як і Я переміг був, і з Отцем Своїм сів на престолі Його.

22 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церквам!

14 Et angelo ecclesiae, quae est Laodiciae, scribe:...

15 Scio opera tua, quia neque frigidus es neque calidus. Utinam frigidus esses aut calidus!

16 Sic quia tepidus es et nec calidus nec frigidus, incipiam te evomere ex ore meo.

17 Quia dicis: «Dives sum et locupletatus et nullius

ego», et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et nudus,

18 suadeo tibi emere a me aurum igne probatum, ut locuples fias et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae, et collyrium ad inungendum oculos tuos, ut videas.

19 Ego, quos amo, arguo et castigo. Aemulare ergo et paenitentiam age.

20 Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit ianuam, introibo ad illum et cenabo cum illo, et ipse mecum.

21 Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici et sedi cum Patre meo in throno eius.

22 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesii».

7 ПЕЧАТЕЙ

Об'явлення 4

ІВАН:

1 По цьому я поглянув, і ось двері на небі відчинені, ...

Об'явлення 5

ІВАН:

1 І я бачив в правиці Того, Хто сидить на престолах, книгу, написану всередині й назовні, і запечатану сімома печатками.

2 І бачив я потужного Ангола, який гучним голосом кликав: Хто гідний розгорнути книгу, і зламати печатки її?

3 І не міг ніхто ні на небі, ні на землі, ані під землею розгорнути книги, ані навіть зазирнути в неї.

4 І плакав я гірко, що не знайшовся ані один гідний розгорнути й прочитати книгу, ані навіть зазирнути в неї.

5 А один із старців промовив до мене: Не плач! Ось Лев, що з племени Юдиного, корень Давидів, переміг так, що може розгорнути книгу, і зламати сім печаток її.

...

ЗЛАМАНО ПЕРШУ ПЕЧАТЬ – ВЕРШНИК МОР

Об'явлення 6

ІВАН:

1 І я бачив, що Агнець розкрив одну з семи печаток, і почув я одну з чотирьох тих тварин, яка говорила, як голосом грому: Підійди!

2 І я глянув, і ось кінь білий, а той, хто на ньому сидів, мав лука. І вінця йому дано, і він вийшов, немов переможець, і щоб перемогти.

1 Und ich sah, dass das Lamm das erste der sieben Siegel auftat, und ich hörte eine der vier Gestalten sagen wie mit einer Donnerstimme: Komm!

2 Und ich sah, und siehe, ein weißes Pferd. Und der darauf saß, hatte einen Bogen, und ihm wurde eine Krone gegeben, und er zog aus sieghaft und um zu siegen.

ЗЛАМАНО ДРУГУ ПЕЧАТЬ – ВЕРШНИК ВІЙНА

ІВАН:

3 І коли другу печатку розкрив, я другу тварину почув, що казала: Підійди!

4 І вийшов кінь другий, червоний. А тому, хто на ньому сидів, було дано взяти мир із землі та щоб убивали один одного. І меч великий був даний йому.

3 Kai jis atplėšė antrąjį antspaudą, aš išgirdau antrąją būtybę sakant: Ateik!»

4 Ir pasirodė kitas žirgas, ugniaspalvis, ir jo raiteliui buvo leista atimti iš žemės taiką, kad žmonės vieni kitus žudytų; jam buvo duotas didelis kalavijas.

ЗЛАМАНО ТРЕТЮ ПЕЧАТЬ – ВЕРПШНИК ГОЛОД

ІВАН:

5 І коли третю печатку розкрив, я третю тварину почув, що казала: Підійди! І я глянув, і ось кінь вороний. А той, хто на ньому сидів, мав вагу в своїй руці.

6 І я ніби голос почув посеред чотирьох тих тварин, що казав: Ківш пшениці за динарія, і три ковші ячменю за динарія, а оливи й вина не марнуй!

5 Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi tertium animal dicens: «Veni». Et vidi: et ecce equus niger; et, qui sedebat super eum, habebat stateram in manu sua.

6 Et audivi tamquam vocem in medio quattuor animalium dicentem: «Bilibris tritici denario, et tres bilibres hordei denario; et oleum et vinum ne laeseris».

ЗЛАМАНО ЧЕТВЕРТУ ПЕЧАТЬ – ВЕРШНИК СМЕРТЬ

ІВАН:

7 А коли Він четверту печатку розкрив, я четверту тварину почув, що казала: Підійди!

8 І я глянув, і ось кінь чалий. А той, хто на ньому сидів, на ім'я йому Смерть, за ним же слідом ішов Ад. І дана їм влада була на четвертій частині землі забивати мечем, і голодом, і мором, і земними звірми.

7 A gdy otworzył pieczęć czwartą, usłyszałem głos czwartego Zwierzęcia mówiącego:

«Przyjdź!»

8 I ujrzałem: oto koń trupio blade, a imię siedzącego na nim Śmierć, i Otchłań mu towarzyszyła.

I dano im władzę nad czwartą częścią ziemi, by zabijali mieczem i głodem, i morem, i przez dzikie zwierzęta.

ЗЛАМАНО П'ЯТУ ПЕЧАТЬ – ПРАВЕДНИКИ УБИТИ ВСТАЮТЬ

ІВАН:

9 І коли п'яту печатку розкрив, я побачив під жертівником душі побитих за Боже Слово, і за свідчення, яке вони мали.

10 І кликнули вони гучним голосом, кажучи: Аж доки, Владико святий та правдивий, не будеш судити, і не мститимеш тим, хто живе на землі, за кров нашу?

11 І кожному з них дано білу одежу, і сказано їм іще трохи спочити, аж поки доповнять число їхні співлуги, і брати їхні, що будуть побиті, як і вони.

9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον·

10 καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· Ἔως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;

11 καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ λευκὴ, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

ЗЛАМАНО ШОСТУ ПЕЧАТЬ – ДЕНЬ ГНІВУ ЗЕМЛЯ ЗАПАДАЄ

ІВАН:

12 І коли шосту печатку розкрив, я поглянув, і ось сталося велике трясіння землі, і сонце зчорніло, як міх волосяний, і увесь місяць зробився, як кров...

13 І на землю попадали зорі небесні, як фігове дерево ронить свої недозрілі плоди, коли потрясе сильний вітер...

14 І небо сховалось, згорнувшись, немов той сувій пергамену, і кожна гора, і кожен острів порушилися з своїх місць...

15 І земні царі, і вельможі та тисячники, і багаті та сильні, і кожен раб та кожен вільний, поховались у печери та в скелі гірські,

16 та й кажуть до гір та до скель: Поспадайте на нас, і позакривайте ви нас від лиця Того, Хто сидить на престолі, і від гніву Агнця!...

17 Бо прийшов це великий день гніву Його, і хто встояти може?

ЗЛАМАНО СЬОМУ ПЕЧАТЬ – 7 АНГЕЛІВ

Об'явлення 8

ІВАН:

1 І коли сьому печатку розкрив, німа тиша настала на небі деь на півгодини.

2 І я бачив сімох Анголів, що стояли перед Богом. І дано було їм сім сурем.

1 Mikor a hetedik pecsétet feltörte, mintegy félóráig tartó csend lett a mennyben.

2 Akkor láttam, hogy az Isten színe előtt álló hét angyalnak hét harsonát adtak.

АНГЕЛИ ТРУБЛЯТЬ

ПЕРШИЙ АНГЕЛ ТРУБИТЬ

Об'явлення 8

ІВАН:

7 I засурмив перший Ангол, і вчинилися град та огонь, перемішані з кров'ю, і впали на землю. І спалилась третина землі, і згоріла третина дерев, і всіляка зелена трава погоріла...

7 I pierwszy anioł zatrąbił. A powstał grad i ogień - pomieszane z krwią, i spadły na ziemię. A spłonęła trzecia część ziemi i spłonęła trzecia część drzew, i spłonęła wszystka trawa zielona.

ДРУГИЙ АНГЕЛ ТРУБИТЬ

ІВАН:

8 І засурмив другий Ангол, і немов би велика гора,
розпалена огнем, була вкинена в море. І третина моря
зробилася кров'ю,

9 і померла третина морського створіння, що
мають життя, і загинула третина кораблів...

ΤΡΕΤΪΪ ΑΝΓΕΛ ΤΡΥΒΙΤΪ

ΙΒΑΝ:

10 Ι ζαζυρμив третїй Ангол, і велика зоря спала з неба, палаючи, як смолоскип. Ι спала вона на третину річок та на водні джерела.

11 Α ймення зорі тїй Полин. Ι стала третина води, як полин, і багато з людей повмирала з води, бо згіркла вона...

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων.

11 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ Ἰψινθος, καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἰψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνησαν.

ЧЕРВЕРТИЙ АНГЕЛ ТРУБИТЬ

ІВАН:

12 І засурмив Ангол четвертий, і вдарено третину сонця, і третину місяця, і третину зір, щоб затьмилася їхня третина, щоб третина дня не світила, так само ж і ніч...

13 І бачив, і чув я одного орла, що летів серед неба і кликав гучним голосом: Горе, горе, горе тим, хто живе на землі, від голосів сурмових позосталих трьох Анголів, що мають сурмити!...

12 Et quartus angelus tuba cecinit. Et percussa est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia pars stellarum, ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei non luceret pars tertia, et nox similiter.

13 Et vidi et audivi unam aquilam volantem per medium caelum dicentem voce magna: Vae, vae, vae habitantibus in terra de ceteris vocibus tubae trium angelorum, qui tuba canituri sunt!

П'ЯТИЙ АНГЕЛ ТРУБИТЬ

Об'явлення 9

ІВАН:

1 І засурмив п'ятий Ангол, і я бачив зорю, що спала із неба додолу. І їй даний був ключ від криниці безодньої.

2 І вона відімкнула криницю безодню, і дим повалив із криниці, мов дим із великої печі. І затьмилося сонце й повітря від криничного диму...

6 І в ті дні люди смерти шукатимуть, та не знайдуть її! Померти вони захотять, та втече від них смерть!...

11 І мала вона над собою царя, ангола безодні; йому по-єврейському ім'я Аваддон, а по-грецькому звався він Аполліон!

12 Одне горе минуло! Ось за ним ще два горя надходять!

1 Ir sutrimıtavo penktasis angelas. Aš išvydau žvaigždę, nukritusią iš dangaus žemėn. Jai buvo duotas raktas nuo bedugnės šulinio.

2 Ji atidarė bedugnės šulinį, ir išsiveržė dūmai iš šulinio, tartum iš milžiniškos krosnies. Ir aptemo saulė ir oras nuo šulinio dūmų...

6 Anomis dienomis žmonės ieškos mirties ir jos neras, trokš numirti, bet mirtis bėgs nuo jų...

11 Jie turi sau karalių, bedugnės angelą kurio vardas hebrajiškai Abadonas, o graikiškai tas vardas Apolionas.

12 Pirmoji neganda praėjo; štai iš paskos eina dar dvi negandos.

ШОСТИЙ АНГЕЛ ТРУБИТЬ

ІВАН:

13 І засурмив шостий Ангол, і я почув один голос із чотирьох рогів золотого жертівника, який перед Богом,

14 що казав шостому Анголові, який мав сурму: Розв'яжи чотирьох Анголів, що пов'язані при великій річці Ефраті.

15 І були порозв'язувані чотири Анголи, приготовані на годину, і на день, і на місяць, і на рік, щоб убили третину людей...

18 І побита була третина людей від цих трьох поразок, від огню, і від диму, і від сірки, що виходили з їхніх ротів...

13 Und der sechste Engel blies seine Posaune; und ich hörte eine Stimme aus den vier Ecken des goldenen Altars vor Gott;

14 die sprach zu dem sechsten Engel, der die Posaune hatte: Lass los die vier Engel, die gebunden sind an dem großen Strom Euphrat.

15 Und es wurden losgelassen die vier Engel, die bereit waren für die Stunde und den Tag und den Monat und das Jahr, zu töten den dritten Teil der Menschen...

18 Von diesen drei Plagen wurde getötet der dritte Teil der Menschen, von dem Feuer und Rauch und Schwefel, der aus ihren Mäulern kam.

СЬОМИЙ АНГЕЛ ТРУБИТЬ

Об'явлення 10

ІВАН:

1 І бачив я іншого потужного Ангола, що сходить із неба. Був одягнений в хмару, і над його головою веселка була, а обличчя його як стовпи огняні,

2 і мав у руці своїй книжку розгорнену...

9 І пішов я до Ангола та й промовив йому, щоб дав мені книжку. А він мені каже: Візьми, і з'їж її! І гіркість учинить вона для твого живота, та в устах твоїх буде солодка, як мед.

10 І я взяв з руки Ангола книжку та й з'їв її. І була вона в устах моїх, немов мед той, солодка. Та коли її з'їв, вона гіркість зробила в моїм животі...

1 Akkor láttam, hogy egy másik hatalmas angyal száll le az égből. Felhő övezte, fején szivárvány volt, arca ragyogott, mint a nap, és lábai izzottak, mint a tűzoszlopok.

2 Kezében kibontott kis könyvtekercset tartott...

9 Odamentem az angyalhoz és kértem, hogy adja át a könyvtekercset. Ő hozzám fordult: „Fogd a könyvtekercset és nyeld le! Gyomrodban ugyan keserű lesz, de szádban olyan édes, mint a méz.”

10 Átvettem a könyvtekercset az angyal kezéből és lenyeltem. Számban édes volt, mint a méz, de amikor lenyeltem, gyomrom keserű lett tőle...

ДІВА-ЦЕРКВА-БОГОРОДИЦЯ

Об'явлення 12

ІВАН:

1 І з'явилась на небі велика ознака: Жінка, зодягнена в сонце, а під ногами її місяць, а на її голові вінок із дванадцяти зір.

2 І вона мала в утробі, і кричала від болю, та муки терпіла від породу.

3 І з'явилася інша ознака на небі, ось змії червоноогняний, великий, що мав сім голів та десять рогів, а на його головах сім вінців.

4 Його хвіст змів третину зір із Неба та й кинув додолу. І змії стояв перед жінкою, що мала вродити, щоб з'їсти дитину її, коли вродить...

5 І дитину вродила вона чоловічої статі...

6 А жінка втекла на пустиню...

7 І сталась на небі війна: Михаїл та його Анголи вчинили зо змієм війну. І змії воював та його анголи...

9 І скинений був змії великий, вуж стародавній, що зветься диявол і сатана, що зводить усесвіт, і скинений був він додолу, а з ним і його анголи були скинені...

ДВА ЗВІРІ, БЛУДНИЦЯ, АНТИХРИСТ

ПЕРШИЙ ЗВІР

Об'явлення 13

ІВАН:

1 І я бачив звірину, що виходила з моря, яка мала десять рогів та сім голів, а на рогах її було десять вінців, а на її головах богозневажні імена...

5 І їй дано уста, що говорили зухвале та богозневажне. І їй дано владу діяти сорок два місяці.

6 І відкрила вона свої уста на зневагу проти Бога, щоб богозневажати Ім'я Його й оселю Його, та тих, хто на небі живе.

7 І їй дано провадити війну зо святими, та їх перемогти. І їй дана влада над кожним племенем, і народом, і язиком, і людом.

8 І їй вклоняться всі, хто живе на землі, що їхні імена не написані в книгах життя Агнця, заколеного від закладин світу...

1 Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας.

5 καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.

6 καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν

αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας.

7 καὶ ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος.

8 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

ДРУГИЙ ЗВІР

ІВАН:

11 І бачив я іншу звірину, що виходила з землі. І вона мала два роги, подібні ягнячим, та говорила, як змій.

12 І вона виконувала всю владу першої звірини перед нею, і робила, щоб земля та ті, хто живе на ній, вклонилися першій звірині, що в неї вздоровлена була її рана смертельна...

15 І дано їй вкласти духа образіві звірини, щоб заговорив образ звірини, і зробити, щоб усі, хто не поклониться образіві звірини, побиті були.

16 І зробить вона, щоб усім малим і великим, багатим і вбогим, вільним і рабам було дано знамено на їхню правицю або на їхні чола,

17 щоб ніхто не міг ані купити, ані продати, якщо він не має знамена ймення звірини, або числа ймення його...

18 Тут мудрість! Хто має розум, нехай порахує число звірини, бо воно число людське. А число її шістсот шістдесят шість.

11 Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua duo similia agni, et loquebatur sicut draco.

12 Et potestatem prioris bestiae omnem facit in conspectu eius. Et facit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis...

15 Et datum est illi, ut daret spiritum imagini bestiae, ut et loquatur imago bestiae; et faciat, ut quicumque non adoraverint imaginem bestiae, occidantur.

16 Et facit omnes pusillos et magnos et divites et

pauperes et liberos et servos accipere characterem in
dextera manu sua aut in frontibus suis,

17 et ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habet
characterem, nomen bestiae aut numerum nominis eius.

18 Hic sapientia est: qui habet intellectum, computet
numerum bestiae; numerus enim hominis est: et numerus
eius est sescenti sexaginta sex.

БЛУДНИЦЯ

Об'явлення 17

ІВАН:

1 І прийшов один із семи Анголів, що мають сім чаш, і говорив зо мною, кажучи: Підійди, я покажу тобі засудження великої розпусниці, що сидить над багатьма водами.

2 З нею розпусту чинили земні царі, і вином розпусти її впивались мешканці землі.

3 ... І побачив я жінку, що сиділа на червоній звірині, переповненій іменами богозневажними, яка мала сім голів і десять рогів...

5 А на чолі її було написано ім'я, таємниця: Великий Вавилон, мати розпусти й гидоти землі.

6 І бачив я жінку, п'яну від крові святих і від крові мучеників Ісусових, і, бачивши її, дивувався я дивом великим.

7 А Ангол промовив до мене: Чого ти дивуєшся? Я скажу тобі таємницю жінки й звірини, яка носить її, яка має сім голів і десять рогів...

18 Жінка, яку ти бачив, то місто велике, що панує над царями земними.

1 Potem przyszedł jeden z siedmiu aniołów, mających siedem czasz,
i tak odezwał się do mnie: «Chodź, ukażę ci wyrok na Wielką Nierządnicę,
która siedzi nad wielu wodami,

2 z którą nierządu się dopuścili królowie ziemi, a

mieszkańcy ziemi się upili winem jej nierządu».

3 ... I ujrzałem Niewiastę siedzącą na Bestii szkarłatnej, pełnej imion bluźnierczych, mającej siedem głów i dziesięć rogów.

4 A Niewiasta była odziana w purpurę i szkarłat, cała zdobna w złoto, drogi kamień i perły, miała w swej ręce złoty puchar pełen obrzydliwości i brudów swego nierządu.

5 A na jej czole wypisane imię - tajemnica: «Wielki Babilon. Macierz nierządnic i obrzydliwości ziemi».

6 I ujrzałem Niewiastę pijaną krwią świętych i krwią świadków Jezusa, a widząc ją bardzo się zdumiałem.

7 I rzekł do mnie anioł: «Czemu się zdumiałeś? Ja ci wyjaśnię tajemnicę Niewiasty i Bestii, która ją nosi, a ma siedem głów i dziesięć rogów...

18 A Niewiasta, którą widziałeś, jest to Wielkie Miasto, mające władzę królewską nad królami ziemi».

АНТИХРИСТ

Об'явлення 18

ІВАН:

1 Після цього побачив я іншого Ангола, що сховався із неба, і що владу велику він мав. І земля освітилась від слави його.

2 І він гучним голосом кликнув, говорячи: Упав, упав великий Вавилон! Став він оселею демонів, і сховищем усякому духові нечистому, і сховищем усіх птахів нечистих та ненавидних,

3 бо лютим вином розпусти своєї він напоїв всі народи! І земні царі з ним розпусти чинили, а земні купці збагатили від сили розкоші його!...

1 Danach sah ich einen andern Engel herniederfahren vom Himmel, der hatte große Macht, und die Erde wurde erleuchtet von seinem Glanz.

2 Und er rief mit mächtiger Stimme: Sie ist gefallen, sie ist gefallen, Babylon, die Große, und ist eine Behausung der Teufel geworden und ein Gefängnis aller unreinen Geister und ein Gefängnis aller unreinen Vögel und ein Gefängnis aller unreinen und verhassten Tiere.

3 Denn von dem Zorneswein ihrer Hurerei haben alle Völker getrunken, und die Könige auf Erden haben mit ihr Hurerei getrieben, und die Kaufleute auf Erden sind reich geworden von ihrer großen Üppigkeit.

АРМАГЕДОН

Об'явлення 20

ІВАН:

1 І бачив я Ангола, що сходив із неба, що мав ключа від безодні, і кайдани великі в руці своїй.

2 І схопив він змія, вужа стародавнього, що диявол він і сатана, і зв'язав його на тисячу років,

3 та й кинув його до безодні, і замкнув його, і печатку над ним поклав, щоб народи не зводив уже, аж поки не скінчиться тисяча років. А по цьому він розв'язаний буде на короткий час.

...

7 Коли ж скінчиться тисяча років, сатана буде випущений із в'язниці своєї.

8 І вийде він зводити народи, що вони на чотирьох краях землі, Гога й Магога, щоб зібрати їх до бою, а число їхнє як морський пісок.

9 І вийшли вони на ширину землі, і оточили табір святих та улюблене місто. І зійшов огонь з неба, і пожер їх.

10 А диявол, що зводив їх, був укинений в озеро огняне та сірчане, де звірина й пророк неправдивий. І мучені будуть вони день і ніч на вічні віки.

СТРАШНИЙ СУД

ІВАН:

11 І я бачив престола великого білого, і Того, Хто на ньому сидів, що від лиця Його втекла земля й небо, і місця для них не знайшлося.

12 І бачив я мертвих малих і великих, що стояли перед Богом. І розгорнулися книги, і розгорнулась інша книга, то книга життя. І суджено мертвих, як написано в книгах, за вчинками їхніми.

13 І дало море мертвих, що в ньому, і смерть і ад дали мертвих, що в них, і суджено їх згідно з їхніми вчинками.

14 Смерть же та ад були вкинені в озеро огняне. Це друга смерть, озеро огняне.

15 А хто не знайшовся написаний в книзі життя, той укинений буде в озеро огняне...

НОВА ЗЕМЛЯ, НОВЕ НЕБО, НОВА ЛЮДИНА

Об'явлення 21

ІВАН:

1 І бачив я небо нове й нову землю, перше бо небо та перша земля проминули, і моря вже не було.

2 І я, Іван, бачив місто святе, Новий Єрусалим, що сходив із неба від Бога...

1 I ujrzałem niebo nowe i ziemię nową, bo pierwsze niebo i pierwsza ziemia przeminęły, i morza już nie ma.

2 I Miasto Świąte - Jeruzalem Nowe ujrzałem zstępujące z nieba od Boga, przystrojone jak oblubienica zdobna w klejnoty dla swego męża.

Об'явлення 22

1 І показав він мені чисту ріку живої води, ясну, мов кришталь, що випливала з престолу Бога й Агнця.

2 Посеред його вулиці, і по цей бік і по той бік ріки дерево життя, що родить дванадцять раз плоди, кожного місяця приносячи плід свій. А листя дерев на здоровлення народів...

1 Und er zeigte mir einen Strom lebendigen Wassers, klar wie Kristall, der ausgeht von dem Thron Gottes und des Lammes;

2 mitten auf dem Platz und auf beiden Seiten des Stromes Bäume des Lebens, die tragen zwölfmal Früchte,

jeden Monat bringen sie ihre Frucht, und die Blätter der
Bäume dienen zur Heilung der Völker.

СИН БОЖИЙ:

Не запечатуй слів пророцтва цієї книги. Час бо близький!

11 Неправедний нехай чинить неправду ще, і поганий нехай ще опоганюється. А праведний нехай ще чинить правду, а святий нехай ще освячується!

12 Ото, незабаром приходжу, і зо Мною заплата Моя, щоб кожному віддати з ділами його...

11 Aki gonoszat tesz, tegye továbbra is, aki tisztátalan, csak tisztátalankodjék, de aki igaz, legyen még igazabb, és aki szent, legyen még szentebb.

12 Hamarosan eljövök és magammal hozom a jutalmat, hogy megfizessek kinek-kinek cselekedete szerint.

ДУХ СВЯТИЙ:

Прийди! А хто чує, хай каже: Прийди! І хто прагне, хай прийде, і хто хоче, хай воду життя бере дармо!

18 Свідкую я кожному, хто чує слова пророцтва цієї книги: Коли хто до цього додасть що, то накладе на нього Бог кари, що написані в книзі оцій.

19 А коли хто що відійме від слів книги пророцтва цього, то відійме Бог частку його від дерева життя, і від міста святого, що написане в книзі оцій.

БОГ ОТЕЦЬ:

«Так, незабаром прийду!»

«Zaiste, przyjdę niebawem!»

«Igen, hamarosan eljövök!»

«Ja, ich komme bald!»

«Taip, aš veikiai ateinu!»

«Etiam, venio cito!»

«Ναὶ ἔρχομαι ταχύ!»

ЕКСПЕРИМЕНТИ З СЛОВОМ

**МІНІОПЕРА
ЛЮДИНА. ДЕ Я...**

**НА МУЗИКУ ЮРІЯ ЛАНЮКА
SONATA FOR CELLO SOLO**

СЦЕНОГРАФІЯ ВАСИЛЯ ВОВКУНА

Опера поставлена на сцені Львівської національної
опери 7 травня 2017 року

1. Monolog - Rubato

Одинока фігура. Стоїть. Майже нерухомо. Потім майже непомітно починає рухатися. Запитує. Непомітними рухами.

«Де я...»

я... де... де я... де я... де... я... я де... де... чи... чи я... чи може... може чий... чий я... тай чи... чи я... чи де... чи може... чи чий... і де... і я... чия... чиячия-чия... чи... я... і де... і... де... дедедедеде... і... і... і... може... може тут... тут... а що це... це тут... це може... це де... це в... чи коло... поблизу... це тут... це в... це коло... це поблизу... а може... може... в колі... в поблизу... в близько... в коло... коло кого... коло себе... в собі... значить тут... в собі... в я... я... в... я в... я коло... я по... я близу... я... я...я..... зати..... затишаючи..... чи... чи все ж... чи все ж... я є... я є...є... чи все ж...чи все ж!... все ж!... все ж...бо я ж!... бо я ж є!... бо я ж де!... бо де!... бо в!...поблизу... по... близу...бли... я все ж... бли... я... ж... близу... блиманні... мерехтінні... відблисках... все ж...штрих... пунктирно... штрих пунктирно... штрих... пунктирно... я... я все ж... я... де... де я... пунктирно... штрих...

2.

Ostinato misteriozo

Одинока фігура. Людина. Мерехтить бликами. На стіні.

«Бліками...»

ну і... ну чому... ну... чому... завжди... завжди штрих... штрих... пунктирно... чому штрих... чому пунктирно... завжди не до... не до кінця... завжди фрагментами... осколками... відблисками... завжди якось... якось... лапідарно... лапі... дарно... не рікою... не потоком... завжди відзвуками... відблисками... відбитками... від... битками... від... блисками... шемранням... шелестом... шелес... том... ше... відблисками... від... блис... від... розсипами... розсипано... розбитками... скелець... бліків... ну чому!... чому завжди... завжди бліками... бліками завжди... завжди... завжди..... бліками..... на стіні... на... стіні... стіні... на... поблизу... по... коло... коло чого... коло себе... не в... не... а коло... поблизу... в колі... чи коло... в околі... околі кого... себе... але завжди поблизу... завжди приблизно... бліками... штрихами... пуантами... пуантами... бліками... на... стіні... на стіні...

3. **Interludio**

Одинока фігура. Людина. Пробує ввійти в стіну.

«І все таки?»

І все таки... і все ж... все ж можна... і все... і...
можна ж... можна все таки... все таки... можна...
стіну... в стіну... чи через... і все ж... все ж мож-
на... чи білками... знову білками... штрихами...
пунктирами... пуантами... пуантами в стіну... пуан-
том на стіні... чи все ж... чи можна... і все таки... чи
білками... штрихами... пунктирами... і все таки... все
таки...

4.

Labiryntys. Vivo

Одинока фігура. Людина. Таки прорвалася. Однак до чого. У лабіринт. До мінотавра?

«І що...»

І що... і де... і нічого... і ніде... і що... і чому... чому... і де... і що... і навіщо... і на... і віщо... і віщо на... як-як... віщо... на... навіщо... прорвався... проривався... про... про що... навіщо... що... що навіщо... навіщо що... про... проривався... через... до... до чого... до цього... ось цього... до в... до себе... до місця... за стіну... до в... до в місце... до себе... щоб не... не блисками... не відблисками... щоб в себе... не мерехтінням... не змерхами... прориватися... про... риватися... а навіщо... щоб лабіринтами... щоб з мінотаврами... щоб потоками... із мінотаврами... але навіщо... щоб лабіринтами... щоб з мінотаврами... щоб навіщо... щоб що... щоб і що?

ТАРАС ВОЗНЯК

**СТРУГА
ФАІНОМЕНО ПРОМИНАННЯ**

ТАРАС ВОЗНЯК

ПРО РОЗІРВАНУ ТРАДИЦІЮ І ПОШУК ПРА-ФІЛОСОФЕМ

Sollen wir unsere uralte Freundschaft, die großen
niemals werbenden Götter, weil sie der harte
Stahl, den wir streng erzogen, nicht kennt, verstoßen
oder sie plötzlich suchen auf einer Karte?

Diese gewaltigen Freunde, die uns die Toten
nehmen, rühren nirgends an unsere Räder.
Unsere Gastmähler haben wir weit —, unsere Bäder,
fortgerückt, und ihre uns lang schon zu langsamen Boten

überholen wir immer. Einsamer nun auf einander
ganz angewiesen, ohne einander zu kennen,
führen wir nicht mehr die Pfade als schöne Mäander,

sondern als Grade. Nur noch in Dampfkesseln brennen
die einstigen Feuer und heben die Hämmer, die immer
größern. Wir aber nehmen an Kraft ab, wie Schwimmer.

*Rainer Maria Rilke: Sonette an Orpheus, Erster Teil,
Sonett XXIV*

Нащо зрікатись нам приятельства старого
з вами, боже, чи вас десь на карті шукати
тільки тому, що жорстоку, гартовану строго
сталь нашу ви не хотіли ні брати, ні знати?

Ці можновладці і друзі, які забирають
в нас наших мертвих, на наші колеса зі сталі
звіритися не хочуть — учти й розваги тривають
без їх одвідин, а їхні гінці якнайдалі

нас обминають. В самітні рушаємо мандри,
тільки на себе поклавшись, і наші стежини
креслим, як градуси, не як прекрасні меандри.

Нині палає лише під котлами машини
полум'я давнє, підводячи молот зважнілий.
Ми ж, мов плавці, ледве-ледве збираємо сили.

*Райнер Марія Рільке, Сонети до Орфея, Частина
I, Сонет XXIV, переклад Миколи Бажана
(1)*

Розпочавши написання цієї книги, я на якомусь етапі зрозумів, що не лише вона, але й багато інших філософських текстів, які я пишу, ближчі до барокової української (і не лише) культури, ніж до того культурного пласту, який витворився новітніми європейськими мовами. В різних країнах це відбувалося по-різному і прийшло у різний час. Так у Італії творцями новітньої традиції, поза всяким сумнівом, стали Данте Аліг'єрі (Dante Alighieri, 1265-1321) та Франческо Пе-

трарка (Francesco Petrarca, 1304-1374). Вони не те що відкинули латину чи греку, а просто відійшли від них. Тим самим вони, знову ж, не відкинули, а відійшли від того о-смислення суцього, яке було зафіксоване у латині та греці. Тим самим вони відсікли величезний пре-філософський пласт культури. Так, це було певного роду «забуття».

Те саме «забування» старих філософом здійснили чи не всі творці Просвітлення, всі зачинателі новітніх національних традицій, творці новітніх національних мов. Це був акт спільний для всіх європейських культур. Він відсік всі європейські культури від їх основ — від витоків — греки, латини, але теж і від давніх старогерманських, балтських, старослов'янських філософом, які були закладені в основі цих давніх мов. У Німецьких землях цей перехід чітко означив Мартін Лютер (Martin Luther, 1483-1546), який переклав на тогочасну, вже новітню, німецьку мову Святе Письмо. Отож тим самим започаткована ним Реформація відсікла німецькомовний світ від пре-філософії, закладеної як у старогерманській мові (на той час вже у формі місцевих діалектів), так і поширених у тих землях греці і латині. Звісно, цей процес не відбувався одночасно — з моментом випуску його перекладу Святого Письма. Це був процес. Так само, як процесами було і «забування» старих, закладених у давніх мовах та місцевих діалектах пре-філософом в мовних світах, які ставали сучасними Італією, Францією чи Іспанією.

У більш традиційних, чи «відсталих», як це тоді розумілося, землях, які ставали Україною, традиція протрималася досить довго — аж до початку ХІХ ст., коли українські просвітителі, і перш за все Іван Котлярев-

ський (1769-1838) остаточно відійшли від староукраїнської книжної мови, опертої на старослов'янській мові, і тим самим зафіксована у старослов'янській мові пре-філософія, і власне філософія, багатюща барокова філософська традиція українських земель, писана староукраїнською, церковнослов'янською, ставропольською, латиною, грекою, неначе відійшли у тінь.

Новітня українська мова теж, звісно, у своїх первнях закорінена у староукраїнській та церковнослов'янській мовах. Однак вона пройшла дуже довгий шлях, дуже багато зачерпнула з мови народної. Багато що у ній з первинної, напрацьованої старослов'янською мовою філософем збереглося, але багато і втратилося чи затерлося. Новітня українська мова в певних моментах не промовляє нам тих філософем так очевидно, як староукраїнська чи церковнослов'янська. Або взагалі згубила пласти пре-філософій, які були у них закладені. Тому і в українських землях відбувся той самий процес «забування», відриву від традиції, від старослов'янських філософем, ба, навіть від барокової філософської традиції. І це склало для українського мислительного руху, чи ширше, — культури — певну трудність. Він неначе втратив корені і мусів неначе починати все спочатку. Ба, більше, український мислитель ний рух звинуватили у тому, що він жодного коріння так насправді і не має. І це відчули ті, хто пробував реалізовувати мислитель ний рух саме в українській мові — користуючись нею як інструментом філософування.

Ті, хто працював на цій ниві ретельно, і спромагався сягати глибин, закладених в основу сучасної української мови в усьому її багатстві, неодмінно виходив на

давні поклади староукраїнської та церковнослов'янської мов, але теж, у семантичному сенсі, як не дивно, і на греку та латину. Вони доволі чітко відчули цей розрив традиції, який, підкреслюю, був властивий всім новітнім європейським культурам — всі вони пройшли цей процес «забування».

Причому культури латинського світу, а це всі романомовні культури перш за все, хоча не лише вони, бо ці класичні мови рефлектували і на інші європейські мовні ареали, «забували» первинну латинь у кілька розтягнених в часі етапів. Бо ж латина епохи відродження (XIV-XVI ст.), латина Середньовіччя (VII-XIV ст.), вульгарна латина (III-VII ст. н. е.), далеко не те саме, що класична латина Давнього Риму (*Lingua Latīna*, 81 до н.е.-120 рр. н.е.), а тим більше не латина доримського періоду (архаїчна латина, 240-81 рр. до н.е.).

Так само давньогрецька мова архаїчного періоду (ἡ Ἑλληνικὴ γλῶττα) Гомера (Ὅμηρος, VIII ст. до н.е.), та грека Геракліта (Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος, 544-483 рр. до н.е.) та грека класичного періоду Арістотеля (Ἀριστοτέλης; 384-322 рр. до н.е.) самі між собою є різними (особливо у змістовному сенсі слова) — і вони мало мають спільного з середньогрецькою мовою (Μεσαιωνικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα) мовою грецького та еллінізованого населення середньовічних держав Східного Середземномор'я та Середньовічної Греції зокрема, офіційною та, частково, розмовною мовою Візантійської імперії, і тим більше сучасною новогрецькою мовою (Νεοελληνικὴ γλῶσσα).

Навіть Тарас Шевченко (1814-1861), незаперечний творець сучасної української мови, на якомусь етапі

свого духовного розвитку відчув, що щось не так після його, без перебільшення, здвигу, який полягав у гіперзакоріненні у тогочасну мову простолюду, яка була далекою від барокових премудростей кількох сотень років попереднього розвитку як мови, так і мислення в Україні. І на своєму пізньому етапі, переспівуючи Псалми, він у своїй геніальності не міг не відчувати потреби перекинути містки до тих сенсів, які несла наша «латина» — і староукраїнська, і церковнослов'янська. Але так само він перекидав містки і культурного осердя того, що створило сучасну Україну — бароко у всіх його проявах — в тому числі і у сенсі філософської традиції.

А роль ренесансу та бароко у творенні сучасної України, її способу мислення годі недооцінити. Вона не менш вагома, ніж в Італії чи Франції. Однак, тільки нещодавно ми почали відносно повноцінно повертати зв'язок з цією визначальною для українства епохою у нашій культурі. І то не вповні повноцінно — бо ж втрачені знання мов, втрачене семантичне наповнення цих мов — і староукраїнської, і церковнослов'янської, і старопольської, і середньовічної греки та латини. Здебільшого ми пізнаємо тексти українського ренесансу та бароко з допомогою перекладів. Однак переклад відсікає саме смислове підґрунтя тексту, вириває його з контексту — це при всій повазі до мозольної праці перекладачів, які роблять що можуть. Однак ці тексти у значній своїй частині є неперекладними. Втрачена сув'язь. Втрачена традиція.

Один перелік блискучих імен вражає: Павло Русин (1474-1517), Григорій Чуй (1523-1573), Станіслав Оріховський (1513-1566), Себастьян Кленович (1545-

1602), Матвій Стрийковський (1547-1593), Йосип Верещинський (1530-1598), Іван Вишенський (1550-бл.1610), Симон Пекалід (1567-1601), Симон Симонід (1558-1629), Лазар Баранович (1620-1693), Климентій Зиновійв (середина XVII ст.-після 1712), Іван Величковський (1630 (1651)-1701 (1726)), Пилип Орлик (1672-1742) — і останній зблиск Григорій Сковорода (1722-1794). І все — сув'язь розірвалася.

Звісно, повернення до архаїчної латини чи греки, а також старослов'янської мови неможливе. Однак для вдумливого користувача будь-якою мовою завдання віднайдення зв'язку із мовними первнями все ж залишається. Хоча далеко не всі мислителі свідомі цього і, тим більше, не всі спроможні продертися до прафілософем, закладених у його рідній мові та у її домодерних формах - прамовах.

Блискучим зразком такого глибинного зондування мов та культурних пластів маємо у поезії Езри Павнда (Ezra Weston Loomis Pound, 1885-1972). У своєму грандіозному циклі «Cantos» він стирає межу між сучасною його англійською та мовами, з яких він неначе «перекладає» Оголосивши ідею «зробити старе новим», поет поставив за мету при допомозі перекладу та парафразу зібрати з різнопланових культурних на шарувань мозаїчну картину історії світової цивілізації. При цьому він не цурається вживати прямі, не перекладені фрагменти з старих текстів — причому всіма мовами. Однак головним у цьому його «поетизуванні» був саме пошук пра-філософем — їх якомога точніше відтворення чи інтерпретування сучасною англійською мовою.

Однак, повернімося на рідні терени. Метафоричною спробою повернення сув'язі з класичною латиною здійснили поети-неокласики у 1920-х роках. Вони чітко відчували розрив з традицією, яку здебільшого для себе ототожнили з латиною «золотої доби» Цицерона (Marcus Tullius Cicero, 106-43 pp. до н. е.), Цезаря (Gaius Iulius Caesar, 100-44 p. до н. е.), Вергілія (Publius Vergilius Maro, 70-19 p. до н. е.), Горация (Quintus Horatius Flaccus, 65-8 p. до н. е.), Овідія (Publius Ovidius Naso, 43 p. до н. е.-18 p. н. е.) та ін. Разом з тим, в силу різних обставин, вони не так сягнули сягнули пра-філософом латини як їх історично змінного носія, мови, яка постійно перебуває у зміні, скільки виопуклили суть проблеми — проблеми, породженої розривом традиції, «забуттям» головного носія цієї традиції — мови.

А що ж з нашими питомими праджерелами — з практично втраченим зв'язком з староукраїнською, церковнослов'янською та старослов'янською мовами? Найбільш чітко окреслив це «забування» як проблему ще у 1950-х одинак нашої культури Ігор Костецький (Ігор Мерзляков, 1913-1983). Причому він не лише окреслив проблему розриву, яке позбавило сучасну українську мову, а, відповідно, і культуру глибинного зв'язку із своїми не лише мовними, але й змістовними, пра-філософськими і філософськими праосновами, але навіть зробив спробу розвернути напрямок розвитку сучасної української мови — по суті, не ламаючи строю сучасної української мови, він створив мости між нею та її праосновами — староукраїнською, церковнослов'янською та старослов'янською. І це не відбувалося у примітивний спосіб — через повернення

чи вплетення «старослов'янзмів», а через повернення сенсів, сув'язей лексем та філософем. Це робило мову не лише «благороднішою», «високою», але, що головне, багатшою на сенси — і при цьому це перекидало змістовні містки між сучасною українською та її попередницями — надавало мислительному процесу в Україні тягlostі.

Ще іншу спробу нав'язати сувязі з пре-філософемами, закладеними у прадавню народну українську мову здійснив Василь Барка (Василь Очерет, 1908-2003). Корпус його монументальних поетичних полотен не лише продовжив розпочату Павлом Тичиною (1891-1967) поганську реставрацію прадавньої української народної мови, Барка, попри всю біблійність, здійснив поганську реконкiсту в українській мові — він дійсно у своєму словотворенні та смислотворенні сягнув справжніх проукраїнських мовних та змістовних первнів, він насправді «вчувся» у мову. А, отже, реставрував і пра-філософема, які вона у собі несла.

Якусь подібну роботу з мовою здійснює і ніби то гіпермодерна поетка Емма Андiєвська (1931). Вона повертає українському семантичному простору не лише сенси, але й лакуни між ними, проміжки, коди, умовчання — тобто зондує не лише втрачені сенси, але й сенси, які ще будуть відкриті.

Якоюсь мірою у цій книзі я роблю те саме. Причому, як і Костецький, Барка та Андiєвська, роблю це свiдомо.

В цій книзі я спробую, опираючись на мову мови — поезію — але теж і на етимологічні викладки чи розгортки, які є своєрідними штольнями, що опускають нас до прамов чи прамови, первинних сенсів,

які й окреслили для людини її світ, розгорнути одне із найістотніших понять — тривання у всіх його аспектах. Тобто, головною темою цього зондажу є час у його нерозривному зв'язку із простором.

А тому я проаналізую у свій, може комусь і дивний спосіб, семантичні гнізда тривання, струмування, течі, потоку, ріки, зміни, плину, росту. При цьому я не буду дотримуватися мовних конвенцій сучасної української мови. Очевидно, що для такого прецизійного зондування відкритих, сокритих і ще не відкритих семантичних просторів потрібен інший інструмент — вільний політ просторами мови, вільне слово- і мовотворення. Зрештою, нічого екстраординарного у цьому немає — таке творення інструментів дослідження сенсів є насправді справою прадавньою і банальною.

І.Р.-М.Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007

15 грудня 2018, Львів

МИТЬ — ЯК МАЛЯ Й БЕЗЗУБИЙ ДІДУГАН?

«Ще у руці — пузир — чаклун-призер,
Й блакиті ляди — сторч — шляхи топольні.
Поодаль річки, голуби, купальня.
На шкіру і нутро поширивсь зір,

І вже не порошина, а квазар,
Що — обрії, — дедалі вища шпулі, —
Розпильні тла і форми, де зирять пильно
Білки з лунких небесних амбразур,

Чи почуття — бар'єри — повноводдя,
Що — елементи — скалками — всевиддя,
Й ледь — мишачий — від динозавра — куприк, —

Лише свідомість — кусниками копри —
За проминальним — марно — навздогін. —
Мить — як маля й беззубий дідуган?

Емма Андіївська, «Ще раз на тему проминального», «Хвилі», Всесвіт, Київ, 2002, с.73. (1)

Те, що схопити не можна, у своїй сюрреалістичній манері блискуче схопила Емма Андіївська (1931) — дискретність плину — ось такий оксюморон. Назагал вся її поетична творчість наскрізь дискретна — вона неначе *флеш-зблисками* фіксує миттєві образи, які

майже позбавлені динаміки — *це ряд фото* — але саме цей ряд і найбільш адекватно відображає у свідомості людини той неначе б то неперервний плин часу, який ми пробуємо дослідити в цій книзі: «Лише свідомість — кусниками копри — за проминальним — марно — навздогін.» Цими «кусниками копри» і є ряд фото, який вона виставляє перед нами: «Чи почуття — бар'єри — повноводдя, що — елементи — скалками — всевиддя, й ледь — мишачий — від динозавра — куприк...» Бо ж «елементи — скалками — всевиддя» — *в людській свідомості суцільна плинна картина «всевиддя», як у кіно* (яке теж до речі складається з окремих кадрів — флеш-зблисків) тільки складає враження *суцільності*, а насправді є *дискрецією — складеним у ціліність рядом флеш-зблисків*. І лише «свідомість» і склеює до купи ці «кусники копри», щоб створити з них ілюзію цілісного і неперервного плину. Та «за проминальним — марно — навздогін», бо воно, як тільки народжується «як маля», то одразу ж і зникає як «беззубий дідуган», тому то «Мить — як маля й беззубий дідуган» — флеш-зблиск помирає при народженні.

Поставлене Еммою Андієвською запитання «Мить — як маля й беззубий дідуган?» одвічне. Це запитання ставили ще давні греки: «*як можливим є рух?*». І тут ми виходимо на одвічну проблему піднання і оцінки його результатів, оцінки їх вірогідності. Бо ж людина, яка опирається на логіку, довести, що можливе щось поза дискретністю не може. Звісно, було сотні разів доведено, що в рамках фізики Ісаака Ньютона (Sir Isaac Newton, 1643-1727), а це фізика співрозмірних людині віддалей (простір), швидкостей (час), та мас (енергій) рух уявлених просвітителями абстрактним

простором, який є «порожнім» і однаковий у всіх своїх точках, який не «прогинається чи деформується», як стверджує сучасна фізика, а тим більше не «проривається чи закінчується» (теорія струн, теорія первинного вибуху і т.д.) і, звісно, не має «паралельних собі» просторів тут і тепер, рух є неначе плинним.

Але навіть апорії про рух Зенона з Елеї (Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, 490-прибл. 430 до н. е.), які вже є банальністю, до кінця не спростовані сучасною математикою та логікою. Тому природа плинності/руху і далі залишається загадкою часо-простору. Зенон прагнув показати, що множинність і рух не можуть мислитися без суперечності (і це йому цілком вдалося!), тому множинність та рух не суть буття, а — єдине й непорушне. Зрештою, як і Парменід з Елеї (Παρμενίδης, 515- 480 р. до н. е.), який за цим «кіно» — множиною флеш-зблисків бачили основу світу в недосяжному для відчуттів бутті, яке саме в собі, на їхню думку і є тим самодостатнім єдиним, на якому він і стоїть. А досягнути його можна тільки розумом — тобто теоретизуванням: буття — це специфічний теоретичний об'єкт, предмет виключно філософського. Воно, буття, ніколи не виникало, не може зникнути, воно цілісне — єдине, нерухоме, завершене і досконале. Для Парменіда було два шляхи пізнання — «шлях істини» й «шлях думки». Шлях істини це пізнання єдиного буття за допомогою розуму, виділення його з нескінченної якісної різноманітності речей, що є небуттям — перехід до «Посутнісного мислення: скачка у буття» за Мартіном Гайдеггером (Martin Heidegger, 1889-1976) (2). Шлях істини — це відділення буття від небуття. Шлях уявлення — це пізнання образів на рівні чуттєвого сприйняття, що не

дає знання буття, а тільки рухається на рівні поверхневих властивостей речей, на рівні явища, небуття. Але є запитання — *а чи доступний людині теоретизуючій цей «скачок у буття», чи ми так і далі ковзатимемо по поверхні цих флеш-зблисків конструюючи з них наче неперервний і плинний світ?*

Бо ж навіть у новітніх спробах поєднати квантову механіку та теорію відносності, коли появилася шанс глибше побачити структуру матерії і простору-часу, ми знову ж наштовхуємося на *калейдоскопи флеш-зблисків та конструкти «бачення» світу*. Ми все глибше проникаємо і на експериментальному, і на теоретичному рівні вглиб часо-простору та матерії. І все виявляється не таким «плинним», як ми гадали. Елементарні частинки не мають одного місця перебування, вони водночас — і тут, і там. Вони рухаються дискретно — скачками, флеш-зблисками. Тай простір, яким вони скачуть не плоский чи рівний, а викривлений — як у поезії Емми Андіївської. Апорії Зенона переслідують нас — хоча й на більш наукоподібному рівні. Хоча, зрештою, чому б то вони мали бути більш науковими, ніж міркування Зенона чи Парменіда?

Ми все глибше зондуємо рівні світобудови: Давні греки і наша буденна свідомість, яка опирається на ці ряди флеш-зблисків, про які ведемо мову ми, але і давні греки теж, працюємо на макроскопічному рівні, рівні — речовини, того світу, про який ми вправі судити, опираючись на свої людські відчуття. Вже навіть молекулярний та атомний рівень, про який теоретизували опоненти Парменіда давні греки Левкіпп (Λεύκιππος, прибіл. 500-440 рр. до н. е.) та Демокріт з Абдер (Δημόκριτος, прибіл. 460-370 роки до н. е.) з їх

вченням про атоми) був до часу чисто теоретичним. А що говорити про атомний рівень — протони, нейтрони і електрони — їх ми теж досвідчуємо не через свої відчуття, а з допомогою посередників — лабораторну техніку. А що казати про два субатомні рівні — рівень електронів та рівень кварків? Їх ми досліджуємо за посередництвом мегаприладів — зокрема в результаті експериментів на Великому адронному колайдері. Натомість струнний рівень, який зовсім змінює наше уявлення про часо-простір, взагалі ще є чистою теорією — десь так, як «знання» про атомну будову матерію у часи Демокріта. Як застосувати принцип верифікації Карла Поппера (Karl Raimund Popper, 1902-1994) до теорії струн? Чи ця верифікація буде коректною, врешті решт — чи не обманюємо ми самих себе цією наукоподібною верифікацією? Хоча, звісно, на щось тверде слід опертися. Невже на неверифікований у кінцевому результаті конструкт — чисту теорію, філософську конструкцію — ну геть за Парменідом — тоді що змінилося у нашому уявлюванні/конструюванні світу — нічого?

Цей екскурс у проєктоване нами уявлення про час та простір я привів не тільки для того, щоб ми трохи відійшли від неначе далекого від «реальності» поетичного чи філософського осмислення часо-простору, а зрозуміли всю «конструктивність» цих наших уявлень про час та простір. І тоді не такими вже й позбавленими сенсу стають такі неначе метафори про «виникнення світу» — теорія Великого вибуху, про «вік Всесвіту» — ми його вже знаємо — з моменту появи Всесвіту (часу і матерії), тобто з моменту Великого вибуху минуло 13.798 ± 0.037 мільярдів років. Ми колись кпили

над міркуваннями наших попередників про «розміри Всесвіту», а тепер «знаємо», що він всі ці 13.798 ± 0.037 мільярдів років розширюється з однієї точки і має певні конкретні розміри. А вибухнув він дискретно чи плинно — про яку плинність можна говорити на різних стадіях розгортання Всесвіту. Чи це конструкт співрозмірний з нами, людьми на землі, і не більше? А що поза ним, цим Всесвітом, якщо так можна запитати? Що за тим горизонтом Всесвіту? Що з плинністю, часо-простором там? Як він там можливий? Ну, напевно, що ні, якщо там не інший Всесвіт. Але тоді, що з часо-простором там? І як він співвідноситься з нашим часо-простором? Цього ми «бачити» не можемо навіть теоретично. Ба, більше, ми і свого Всесвіту меж ніколи не побачимо навіть теоретично, бо він розширюється так швидко, що світла з його «кордонів» ніколи до нас не долине — ми можемо говорити про видимий для нас Всесвіт — а це куля з нами посередині та діаметром у 93 мільярди світлових років. Можна навіть поставити запитання, а яка форма цього Всесвіту. Відповідь проста — він не рівний — головною його ознакою є кривизна. І у ньому немає прямих ліній! Він може бути і уявною кулею, і сідлом... Це сценарій Великого розриву. Існує і протилежний сценарій — Велике стиснення — коли все піде у зворотному напрямку — отож і метафора «кінця Всесвіту» не аж така пустопорожня. І що — знову стиснемось в одну точку? А що далі? І чи є це «далі» без часо-простору у цій точці стиснення? Так само не без сенсу, виявляється, і метафори «паралельних просторів», «засвітів», «паралельних нас самих», «позачасся». Тому останніми десятиріччями почали говорити і про «долю Всесвіту» — що це,

як не метафора, — як про народження і смерть. Але теж і про «паралельні» світи з «паралельними» часо-просторами. І як це близько до Анаксимандра з Мілета (Ἀναξίμανδρος, близько 610-546 до н. е.), еллінського мислителя VI століття до н. е, який міркував про можливість виокремлення з «безмежного» («апейрону») понад одного світу. Згодом філософи-атомісти в V столітті до н. е. розвинули його ідеї і стали першими, хто запропонував множинність світів у Всесвіті...

Таким чином можемо констатувати, що сучасні, експериментально підтвержені і не підтвержені конструкції бачення часо-простору (хоча, що таке ця надзвичайно опосередкована верифікація як не ще одна форма теоретизування — але це не є темою даного тексту) якісно є такими ж самими, як і ті конструкції бачення часо-простору, що їх робили, конструюючи своє світобачення у вигляді мови (опису світу в мові) і наші предки, розбудовуючи, свідомо і не свідомо, свій семантичний світ як «відображення» (чи конструювання?) «світу реального». Так, вони, як і Левкіпп чи Демокріт не сягнули своїм теоретизуванням кварків чи андронів, тим більше струн, однак за великим рахунком їхнє теоретизування типологічно ідентичне сьогоднішньому. А тому конструкція часу та простору еллінів, конструкція часу та простору сучасних фізиків, які стоять перед завданням створити/сконструювати квантову теорію гравітації, та конструкція часу та простору Емми Андієвської в її о-смісленні часо-простору типологічно подібні. І найголовніше це те, що вони абсолютно однаково співвідносяться до реципієнта цих конструкцій часо-простору — тобто нас — бо ж саме ми «споживаємо» ці в самій своїй суті чисто

«семантичні» пропозиції «бачення» часо-простору, в якими ми «оперуємо», тобто здійснюємо всі свої рухи та дії.

І, що цікаво, коли наймодерніші теорії, що пробувають описати «реальність» на рівні Мультивсесвіту (Видимого Всесвіту, Всесвіту і Всесвітів поза ними) та субатомному рівні (струн), то їм просто не вистарчає слів — вони теж вдаються до метафор, майже поетизмів — а насправді творять нові семантичні простори, якими неначе приростає «реальний» світ людини. По-суті вони займаються не лише квантовою фізикою, а поетизуванням як семантичним прироцненням описаного у словах та поняттях Універсуму. По-суті тим самим, чим займався Демокріт чи займається Андієвська. Андієвська, як і всі творці мови, а вона і є творцем мови, разом з тим є і креатором нашого світу. Коли вона окреслює плинність як дискретність роздільність, перервність, то вона у свій поетичний спосіб схоплює чи не найвизначальнішу рису цієї плинності: «Що — елементи — скалками — всевиддя, й ледь — мишачий — від динозавра — куприк, — лише свідомість — кусниками копри.»

1. Емма Андієвська, «Хвилі», Всесвіт, Київ, 2002, с. 73.

2. Хайдеггер М. Парменид: [Лекції 1942—1943 гг.]. — СПб.: Владимир Даль, 2009. — 384 с.

10 квітня 2020, Львів

ЛІС. РІКА

Людина від народження є натурфілософом. Вона о-пинається, ви-являється поміж даностей, які в своїй сукупності потім вона поєднає і назве світом. *О-пинившись-в* натурі, поміж *даностей*, вона починає поступово їх *до-свідчувати* і *пі-знавати*. І таким чином, як дослідник *даностей*, які потім назве природою, натурою, світом, всесвітом, вона є природним *натурфілософом*. Звісно, не всі результати її до-свідчень та пізнань одразу впорядковуються у категоріальну ґратку Арістотеля (Αριστοτέλης, 384-322 год до н. е) чи Канта (Immanuel Kant, 1724-1804). Однак, вже у ранньому дитинстві дитина вилущує для себе з загального *поток*у *до-свідчень* певні сталі їх характеристики, які сто років тому назвали *екзистенціалами*. І це, напевно, перші категорії, які кожна людина *о-своює* для себе не з книги по філософії, а у своєму *до-свідченні даностей*, тобто *екзистенціально*.

Дитина *о-пинається* у світі, в якому, як, напевно, всі пам'ятають, *все вже-дане*, *все –ось*, *все –на*. І воно, те *–ось*, те *–на*, не улягає зміні, як нам видається, все завжди є, все незмінне, практично вічне — тепло, м'якість, мама, світло, колиска, гілля дерев над нею... Це перше більш-менш притомне і поступово *о-своюване*, *у-свідомлюване* розуміння світу, в якому кожен з нас *о-пинився*. Він над даний — він *–ось*, він

-на. І з огляду на цю *даність*, яка не підлягає жодній ревізії чи зміні, він видається нам *вічним*. Можливо, саме з огляду на це ми можемо сказати, що саме так нами усвідомлюється *перший екзистенціал*, який *окреслює наше до-свідчення світу*, і це є — *при-сутність-світу*. Він завжди є при мені як дитині, він *-при*. І він істотний для мене — він *-сутній*, завжди *-при-сутний*. *-На-тість*, *даність* світу є першим його філософічним *у-свідомленням* та *пі-знанням*, першим екзистенціалом, що *окреслює її буття*, і першою *філософемою*, яка описує це *буття-у-на-тості*.

Однак, це не єдиний екзистенціал, з яким стикається дитина. Другим відкриттям для неї в її пізнаванні даностей є те, що вони не аж такі незмінні, що вони *змінюються*, *минають*, і, о горе, *зникають*. Тому *другим екзистенціалом*, який *окреслює світ дитини*, є *поступове у-свідомлювання минуцості*. *Даності* не лише даються дитині, але й у неї відбираються, вони і *-на*, і *-від*. Тому і *світ є і світом -на*, і *світом -від*. Ця друга філософема, як категорія пізнання, є усвідомленням втрати, а тому і *нестачі як пам'яті про на-явність*, і *голоду чи туги як потреби у поверненні на-явного*, а, *якщо бути точнішим, то і вічного*. Щось було, і немає. Дитина плаче. Людина плаче. В суперлятиві ця недостача усвідомлюється як *смерть* — *смерть*, *відхід даностей*. Але нарешті і як своя особиста *смерть*. Однак, шлях до смерті довгий. І веде до неї те, що ми називаємо *змінюю* — тобто *часом*. Дитина не одразу вловлює той невловимий запах смерті.

Дитина до часу живе у досконалому, незмінному, єдиному у самому собі світі. Все насправді вічне —

тепло, м'якість, мати... Вони — боги. Вони вічні, і не знають смерті. Бо що є смерть як не проминання, минання, минуність, плин, течія, щезання. Натомість конкретність — *на-явність даностей*, які їй даються неначе й не передбачає цієї *минуцості*. Дерево вічне — праліс. Камінь вічний. І вічна мати. Який довгий, майже вічний день. А потім, які довгі, ледь не вічні канікули. Отож, вічний і я... Ми знайомимося із смертю навіть того не зауважуючи. Змій смерті вповзає майже непомітно. Він вповзає як щось, що не можна схопити в руку, щось змінне, щось струмке, як цівка, потічок, ріка. Тільки потім ми усвідомлюємо цю грайливість потічка як смерть.

Можливо не кожен чітко пам'ятає момент усвідомлення смерті, момент, коли і він і всі довкола нього стають смертними. Споглядання ритуалів смерті, як от похорони дідуса чи бабусі сприймаються відсторонено — якщо зв'язок з ними не був аж таким тісним. Натомість усвідомлення, що померти може навіть найближча — мати — є катарсисом, шоком і переходом в іншу реальність. Я чітко пам'ятаю той день. І той шок. Мені тоді було десь десять років. Саме час конфірмації — першого причастя — і не даремно... Напевно, саме тоді в мені зародилося те, яке я б окреслив як якийсь зв'язок (від латинського — *religio* — *зв'язок*) з тим, хто дехто називає Великим Творцем Всесвіту — хай як патетично це не звучить. Бо релігія і є той нерозривний зв'язок, нема цього внутрішнього зв'язку, то і релігія перетворюється на театральну постановку. Світ, в якому тобі тільки давалося, раптом перетворився на світ, у якому у тебе почали все відбирати — світ бога, яким і є дитина,

перетворився на світ дорослого. Можливо, саме цей момент і є тим «*вигнанням з раю*», який нам представляють так мітологізовано, що аж не віриться. Перетворення Адама з Євою на смертних типологічно те саме — смерть «протекла у вуха». І світ зарухався — спочатку не так помітно, а з роками все очевидніше. Тепер він мчить попри тебе з шаленою швидкістю і ти розумієш, що смерть не лише існує, а те, що вона всюди, що вона у цьому проминання, в течії, в потоці і рішенець буде невдовзі.

А до цього усвідомлення дитина неначе живе у вічному, незмінному світі Парменіда з Елеї (Παρμενίδης, 515-480 р. до н. е.), де є лише буття, а небуття немає, де панує вічність: «...майбутнє? Але ж як воно могло виникнути? Так, неначе воно увійшло у буття, але ж це не правда; і не буде воно в майбутньому. Так згасло народження і згасання пропало без сліду. Також воно не ділиться, оскільки воно собі тотожне, і його немає більше в одному місці, ніж в іншому, щоб не давати йому бути єдиним, все сповнене сущим» — «εἰ γὰρ ἔγενετ', οὐκ ἔστι, οὐδ' εἴ ποτε μέλλει ἔσεσθαι. Τὸς γένεσις μὲν ἀλέσβεσται καὶ ἄπυστος ὄλεθρος. Οὐδὲ διαίρετόν ἐστιν, ἐπεὶ πᾶν ἐστιν ὁμοῖον· οὐδέ τι τῆ μάλλον, τό κεν εἴργοι μιν συνέχεσθαι, οὐδέ τι χειρότερον, πᾶν δ' ἔμπλεόν ἐστιν εἶντος.»

І дорослішання дитини є переходом у світ Геракліта з Ефесу (Ἡράκλειτος ὁ Ἐφεσίου, бл.540-бл.480 до н.е.) — його світ пливкий, змінний, як вогонь.

«Цей світ, який однаковий для всіх, ніхто з богів чи людей не створив. Він завжди був, є і буде: він є вічний вогонь, що то розгорається, то затухає.» — «κόσμον τόνδε, τὸν αὐτὸν πάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων

ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν ἀεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ ἀείζωον, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα».

Мало того, що він весь час у зміні, він криє у собі смерть: «Все, що ми бачимо, коли прокидаємося, - це смерть, як і все, що ми бачимо в дрімоті, це сон» — «θάνατός ἐστιν ὁκόσα ἐγερθέντες ὀρέομεν, ὁκόσα δὲ εὔδοντες ὕπνος».

Так дитина набуває *досвіду змін, досвіду смерті*.

А до того — життя проходило у лісі та на ріці. Яка банальність. Однак саме у тривіальності і криються найбільш важливі речі.

Тут ми можемо дозволити перейти до мови метафоричної.

Що для дитини є ліс? Щось незмінне, стає. Дерев не подорожують. Не видно їхнього зростання. Вони константи. Я досі пам'ятаю ліс, в якому виростав. Майже кожне дерево — романські колони дубів, готичні собори смерек — кожне місце, кожну місцинку, кожну грибницю. Я і досі відчуваю його як вічний праліс, який і досі там. Хоч розумію, що все далеко не так. Однак для мене ліс був втіленням вічності. Це потім я познайомився з словом метафора. Тоді ліс сприймався як непорушний світ Парменіда. Як і ті фортеці з камінців, які ми будували — видавалося, що покладений раз і назавжди камінь вічний. У нас, дітей, було багато ілюзій щодо вічності даного нам.

Але другим місцем, яке нас притягувало, була, звісно, ріка — ріка як зміна, ріка як щось набагато веселіше, ніж ліс (можливо саме тому зображення того, до чого призводить ріка життя — активність у пеклі — виглядають більш «живо», ніж перебування у раю). Ріка для нас була втіленням життя, а отже, зміни. Це

потім кожен з нас починає усвідомлювати, куди ведуть ці зміни, ця наша веселість і пустощі — до того, що ми потім назвемо, персоналізуючи цю зміну, — до смерті. А насправді це просто зміна, просто плин, ріка. Ріка життя. Досі чудово пам'ятаю — мені три-чотири роки, стою на залізнодорожному мості над гірською рікою, тоді ще кристально чистою, і зачудовано дивлюся на мінливу течію ріки, на зграї риб, яких тоді було багато, що то піднімалися проти течії д'горі — у *майбутнє* ріки, яка ще до мого мосту не спустилось, то долі — у відпливаюче *минуле* мосі ріки. Риби були як каплани *вічності* — вони могли шугати попри мій мостик, попри моє тепер у майбутнє і минуле. Я не міг. Тому спостерігав за ними з моста. Хоча не усвідомлював, яку метафізичну картину спостерігаю. Тай всі ми, стоячи на своїх мостиках, не зовсім усвідомлюємо, що діється довкола нас. Звісно, це розгорнута цитата з Геракліта, з якою я познайомлюся через два десятиріччя: «Не можна двічі ввійти в одну і ту саму річку бо все нова і нова вода прибуває» — «*ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιρεῖ καὶ ψυχαὶ δὲ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναθυμιῶνται*».

Отак і сидимо ми на на скрайку лісу на березі ріки. І з Парменідом. І з Гераклітом.

1. *Хайдеггер М. Парменид: [Лекції 1942—1943 гг.]*. — СПб.: Владимир Даль, 2009. — 384 с.

2. *Хайдеггер Мартин: Гераклит. Начало западного мышления. Логика. Учение Гераклита о логосе.* — СПб.: Владимир Даль, 2011 — 504 с.

21 квітня 2020, Львів

ПРО О-СВОЄННЯ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ ЯК ЇХ ПРОЖИВАННЯ ТА О-СМИСЛЕННЯ

Ein Gott vermags. Wie aber, sag mir, soll
ein Mann ihm folgen durch die schmale Leier?
Sein Sinn ist Zwiespalt. An der Kreuzung zweier
Herzwege steht kein Tempel für Apoll.

Gesang, wie du ihn lehrst, ist nicht Begehrt,
nicht Werbung um ein endlich noch Erreichtes;
Gesang ist Dasein. Für den Gott ein Leichtes.
Wann aber *sind* wir? Und wann wendet *er*

an unser Sein die Erde und die Sterne?
Dies *ists* nicht, Jüngling, daß du liebst, wenn auch
die Stimme dann den Mund dir aufstößt, — lerne

vergessen, daß du aufsangst. Das verrinnt.
In Wahrheit singen, ist ein anderer Hauch.
Ein Hauch um nichts. Ein Wehn im Gott. Ein Wind.

*Rainer Maria Rilke: Sonette an Orpheus, Erster Teil,
Sonett III*

Бог це зумів, та чи пройти людині
крізь вузькість літи так, як бог-співець?
Двоїться мисль. На схрещенні сердець
не зводять Аполлонові святині.

Той спів, якого вчиш, не пожадання,
не клич сягти досяжних ще вершин.
Спів – здобич бога. Спів — це існування.
А як же *нам*, коли оберне *він*

і землю, й зорі вбік на нашу путь?
Не *буде*, хлопче, добре задля тебе,
як спів тобі розірве рот, - забудь,

що ти співав. Час одзвуки всі витер.
По-иншому співать насправді треба.
Не подих в пустку. Віддих в бога. Вітер.

*Райнер Марія Рільке, Сонети до Орфея, Частина
I, Сонет III, переклад Миколи Бажана
(1)*

Проблема часу та простору ніколи не полишала людину. І вона пробувала у різний спосіб якомсь *о-своїти* ці дві реальності, в яких вона себе усвідомлювала. Це *о-своєння* могло набирати різних форм.

Найпоширенішою та всюдисущою формою *о-своєння* часу та простору є простий плин рікою життя. Просто живучи, триваючи, долаючи простори ми *емпірично о-своюємо* простір і час. І це *емпіричне о-своєння* робить цей конкретний відрізок часу та ці конкретні

простори, які я долаю, моїми, моїм часом, часом мого життя, і моїм простором, світом, в якому я живу.

Але *о-своїти* ці дві реальності означає ще й *о-смислити* їх. Бо ж людина істота мисляча, така, що пізнає світ у цих його двох визначниках — часі і просторі. Якщо з *о-своєнням* в емпіричній формі все виглядає доволі просто і звично — живемо собі тай живемо, і тим *о-своюємо* все нові обшири простору та часу. То з *пізнаванням*, а що ж таке світ, окреслений часом та простором не так просто. Ба більше, пізнаючи простір та час, ми починаємо розуміти, не відчувати, а розуміти, що вони, час та простір, поодиноці бути не можуть. Не можна собі помислити якогось абстрактного часу, який би не тривав у часі. Його просто не було б. Принаймні для людини яка закорінена в часі. Так само не можна собі помислити якогось абстрактного тривання, яке б не було триванням чогось, а це щось завжди буде просторовим. Тривання просторово нічого неможливе.

Однак що таке ця *сув'язь часу та простору*? Це *зміна чогось — світ у його на-явності та зміні, чи змінній-на-явності*. Метафорично це *життя* чи *плин ріки*.

Якщо ми *о-своюємо цю змінну-на-явність емпірично*, просто живучи у цьому змінному світі, садимо квіти чи будуємо дім, то нам не потрібні ніякі інструменти для цього *о-своєння* часу та простору. Ми просто живемо. Можливо, інструментом, можна вважати наше тіло, яке *в-тілене у світ*.

Натомість, якщо ми хочемо *о-своїти* час та простір, чи, іншими словами, саму змінність світу, з допомогою *пізнання*, тобто *теоретично*, то нам потрібні інструменти. Назагал суму цих інструментів ми називаємо *мисленням*. Хоча тут слід взяти до уваги, що

о-смилення має не лише *раціональну* складову, але й *емоційну*. Людина не лише конструє своє уявлення про час та простір, але у специфічно людський спосіб певним чином входить з цими реальностями у емоційний зв'язок — певним чином забарвлену емоціями реляцію. І це *емоційне спів-відчуття, у-причетнення* має для людини часто навіть більший сенс, ніж вибудоване нею *раціональне о-смилення* чи *уявлення* про час та простір чи про зміну як таку. Ми болісно переживаємо цю зміну ну хоча б як старіння. Хоча інколи тішимося — як от зростання дитини. Це та ж зміна, тільки на іншому етапі людського життя.

Текстами, представленими у цій книзі, я теж спробую *о-своїти* часопростір, тобто зміну як таку. Однак при цьому я не буду пробувати витворити якийсь наукоподібний трактат. Я спробую *о-своювати* цю надскладну до теоретичного *о-смилення* даність, застосовуючи різні методи *о-своєння* — в тім і *у-причетнення*. Я свідомо буду їх поєднувати творячи своєрідну мерехтливу мозаїку, бо й те, про що я пробуватиму писати теж є мерехтливою, невловимою сутністю, яка нас детермінує, яку ми пробуємо *о-своїти, о-смысле-ти* і до якої ми *у-причетнюємося*.

Найбільш знаним способом *о-своєння* цього плину ріки, в якому ми пливемо по життю, є раціоналізоване вибудовування нашого *уявлення* про час та простір, природу зміни. Та воно є дуже недосконалим. Саме для цього раціоналізованого, наукоподібного мислення час та простір у їх сув'язі є особливо невловними. Вона, як і плін ріки, від нього завжди втікає, залишаючи нас сам на сам з нашими ж раціоналізованими конструкціями. Повне зібрання цих спроб більш чи

менш раціонально, наукоподібно *о-смыслити* суть зміни світу складає знаний нам корпус філософських текстів — починаючи з Давньої Греції, закінчуючи сьогоднішнім. Щоправда в цьому корпусі філософських текстів є і винятки. Але про них — потім. *Отож цей спосіб о-своєння часопростору як зміни можна назвати о-смысленням* — надаванням цій зміні сенсу, тобто одягання її у наші смислові конструкції.

Дещо глибше можна підійти до *о-своєння* цього плину ріки, якщо покластися не на щойно витворювані нами ж абстрактні категорії, а спробувати взяти урок у тих, хто *о-своював* цей часопростір до нас. А люди ніколи не полишали спроб приручити час та простір, *о-своїти* їх. Повне зібрання цих спроб більш глибоко *о-своїти* і навіть *приручити* суть зміни світу складають знаний нам корпус мов, якими послуговується людство. Бо ж саме цей *змістовний корпус світових мов у своїй сукупності і складає найбільш фундаментальну спробу о-своїти і у свій спосіб о-смыслити світ як сув'язь часу та простору*. Накинувши на час та простір збрую людських мов людство гонить світом ось вже тисячі років. І ця збруя добре служить людині. Настільки добре, що людина вже навіть її, цю збрую, не зауважує — вона просто нею користується. Однак я спробую уважніше придивитися до цього інструментарію — мовного інструментарію, яким ми *о-своюємо, о-мовлюємо* часопростір в його зміні. Я спробую прислухатися до тієї мови, якою володію — української. На протязі тисяч років людина одягала не залежний від неї плін ріки — часопростір в його зміні — в слова, в сенси, яким вона їм, цим словам, надавала, в реляції між словами та сенсами. Ткала полотно мови, яке

накидала на часопростір в його зміні. І таким чином *о-своювала* його через *о-мовлення*. Гадала, що приручає... Це, звісно було її помилкою. Проте людина знову і знову пробувала *о-своїти* плин ріки, в який її ніс і несе. По-суті мова була тим самим дофілософським *о-своєнням часопростору у його зміні*, що й в новочасних філософіях. В якомусь сенсі довгий процес творення мов, який, звісно проходив не лише на початках існування людства, але й на світанку пробудження його свідомості, усвідомлення людиною часопростору в його зміні і самої себе в ньому, і був префілософією. Очевидно, що *о-своєння часопростору в його зміні* почалося не з егейської, мілетської та піфагорійських шкіл (6-7 ст. до н.е.). Грецька мова поставала до них, вони нею лише користалися. Іншого інструменту у них і не могло бути. І в ній вже була імпліцитно закладена картина світу, яку вони неначе б то вперше створили. Не вперше... Гомер (Ὅμηρος, 8 ст. до н.е.), який теж дав експліцитну картину світу, був перед ними. Вони зробили цю картину світу експліцитною – декларованою, описаною. В мові зафіксована картина світу — *о-сміслена як о-мовлена картина світу*. І ця картина світу навіть більш обов'язкова, ніж, скажімо філософські системи того ж Арістотеля (Ἀριστοτέλης, 384-322 до н. е.) (творця першої розбудованої категоріальної системи) чи Канта (Immanuel Kant, 1724-1804) (наступного великого творця новочасної категоріальної системи) — з ними ми можемо погоджуватися чині, погоджуватися чи ні з тим категоріальним апаратом, який вони створили. Натомість з пре категоріальним апаратом мови ми погоджуватися чи ні не можемо — ми не лише користуємося ним, причому практично

в обов'язковому порядку, але й живемо у ньому як у сконструйованому і зафіксованому у мові світі — світі конкретної мови, якщо говорити про конкретного носія конкретної мови, а якщо говорити про людство, яке ми теж можемо собі лише уявити — тобто це теж конструктор — то в світах всіх наявних на певний момент мов. Я спробую прислухатися, що нам про часопростір у його зміні говорить мова. *Цей спосіб о-своєння часопростору як зміни можна назвати о-мовленням.*

Разом з тим людина ніколи не зводила *о-своєння* часу та простору у його зміні виключно до раціонализованого *о-смилення*. Людина тому і є людиною, що вона *від-стоїть* від усього, що не є нею самою. Навіть якщо це стосується її матеріальної сутності, яка пливе рікою життя. Завжди залишається закуток, де вона ховається у своїй суверенній самості. Вона потрапить сховатися навіть від своєї *втіленості* — закинутості у час та простір. І звідти вона *о-своєє* ці час і простір неначе з іншої перспективи. Відстороненість від свого втіленого у світ тіла, скепсис щодо наукоподібних чи навіть мовних спроб *о-своїти* минущість світу вона трансформує в емоцію — емоційний стосунок щодо минущості — смуток, радість, задуму. *Матеріально цей спосіб виражається у поетичному о-своєнні часопростору.* Людина *творить поетичний текст, поетизує*, який не є ні раціональним *о-смиленням*, ні мовною практикою, просто говорінням, *о-мовленням*, поетичний текст прозирає, прозирає з того закутка відстороненості, якої практично не сягає зміна, час та простір у своїй сув'язі. Він є не менш проривним, ніж два попередні. А, може, і більш точним. Тому тексти деяких великих поетів більше говорять нам про при-

роду минушості, ніж сухі трактати філософських текстів. Вони докладаються до о-своєння минушості чи не найбільше.

Тому я послугуватимуся цими трьома способами о-своєння минушості, компонуючи їх відповідно до потреби. Можливо, ці тексти більше нагадуватимуть музичні твори, ніж тексти філософські. Але у цьому я бачу не стільки їх недолік, скільки їх перевагу. Вони не становлять цілісної системи. Це дійсно мозаїка, яку можна розглядати як певну гру — $\alpha\lambda\omega\nu\ \pi\alpha\iota\varsigma\ \acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\ \pi\alpha\iota\zeta\omega\nu\ \pi\epsilon\sigma\sigma\epsilon\upsilon\omega\nu\ \pi\alpha\iota\delta\omicron\varsigma\ \eta\ \beta\alpha\sigma\iota\lambda\eta\eta$ – «час бо, дитя, що бавиться кидаючи кості, дитя на троні», як казав Геракліт (Ἡράκλειτος ὁ Εφέσιος, 535–475 до н.е.).

Разом з тим я розумію, що відчитати ці тексти може тільки глибоко закорінений саме в українську мову читач, бо ці тексти часто тримаються не стільки на логічних зв'язках, скільки на мовних, поетичних асоціаціях та відзвуках. Його, як на мене важко перекласти іншою мовою, навіть близькою. Це радше музичний лабіринт, ніж логіцизований науковий трактат. І саме в цьому може бути його перевага перед остатнім.

І.Р.-М.Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007

17-20 жовтня 2018, Мілан

О ГІНКЕ ЗРОСТАННЯ!

«Da stieg ein Baum. O reine Übersteigung!
O Orpheus singt! O hoher Baum im Ohr.
Und alles schwieg. Doch selbst in der verschweigung
ging neuer Anfang, Wink und Wandlung vor.

Tiere aus Stille drangen aus dem klaren
gelösten wald von Lager und Genist;
und da ergab sich, daß sie nicht aus List
und nicht aus Angst in sich so leise waren,

sondern aus Hören...»

Rainer Maria Rilke: Sonette an Orpheus, Erster Teil,
Sonett I

«Устало древо. О гінке зростання!
Орфей співа. О вгору вольний гон!
І вмовкло все. І з того от мовчання
Постав новий зачин, новий закон.

Із лісу, що у лагоді світлішав,
Ринули звірі з леж своїх і гнізд;
Не лють їх гнала і не хижий хист,
Не ляк їх упокорив і утишив,

А слухання, вчування. Рев і рик
Змалів їм у серцях. І де допіру
Хіба яка хибарочка у хащах

Хилялася до первісних слухащих,
Де темна хіть чаїлась потай миру,—
Їм храм воздвиг співливий чарівник.»

*Райнер Марія Рільке, Сонети до Орфея, Частина
I, Сонет I, переклад Миколи Лукаша
(2)*

«Устало древо. О гінке зростання!» - кожен з нас пере-буває/плине у череді перемін. Однак ми сприй-маємо цей плін саме як череду — штрих-пунктирну лінію у просторі та часі. Очевидно так налаштовано (чи навчено?) наше сприйняття як самих себе, так і оточуючого нас світу. Ми бачимо окремі стани, окремі пунктуації цього плину. Розуміємо – саме розуміємо, а не с-приймаємо — тобто застосовуючи розум, а не чи-сту обсервацію/медитацію — що це неперервний, су-

ціальний, цілісний процес. І все ж сприймаємо його як траєкторію точок/станів. І тратиться сама суть «гінкого зростання». Ми постійно маємо справу з відмираючими ми станами. Щось подібне є, коли ми спостерігаємо зорі. Насправді ми бачимо не те, якою ця зоря є тепер — тобто не в синхронії, а у діахронії — ми бачимо, якою вона була тисячі, мільйони, а то й мільярди років тому, коли вона послала до нас свій промінь, що линує до нас ці мільярди світлових років.

То у чому ж суть цього «гінкого зростання»? У чому суть самого плину, стремління — властиво росту? І не важливо, про дерево ми ведемо мову, про дитину чи потік, ріку, що плине і через і попри нас, і нами...

Українське слово «струмінь», *струм*, [*струма*] «хвиля» Нед, [*струмень*] «потік, струмок» Нед, *струмина* «струмінь» СУМ, Нед, *струмок*, [*струнка*] «рукав річки» Нед, *струменистий*, *струменястий*, *струминний*, *струмистий*, *струмливий*, *струменіти(ся)*, *струмити(ся)*, *струміти*, [*струмкувати*] «пульсувати» Куз, *струмувати*; — р. [*струмень*] «струмок», бр. *струмень* «струмок; потік», п. *strumień* «потік», *strumyk* «струмочок», ч. [*strumen*] «джерело; довгий ставок», нл. *tšumjeñ* «річка, струмок», [*strumjeñ*] «джерело, канава», полаб. *sträumen*, слн. [*strúmen*] «потік; рукав річки»; — псл. **strumy/strumę* (род. в. *strumene*) «струмок; потік, течія»; — споріднене з лит. [*straumiõ*] «потік, струмок», *striumė* «тс.», лтс. *stràume* «течія», гр. *ρεύμα* (род. в. *-ατος*) «потік, струмінь; течія», фрак. *Στρυμών* (*strymōn*) (род. в. *-όνος*), дірл. *srúaim* «потік», дісл. *straumr* «тс., річка», свн. двн. *stroum*, дангл. *strēam*, англ. *stream*, днн. *strōm*, снідерл. гол. *stroom*, дфриз. *stram* «тс.» і більш віддаленими дінд. *srávati*

«тече», гр. $\rho\acute{\epsilon}\epsilon\upsilon\upsilon$ (<* $\sigma\rho\acute{\epsilon}\text{F}\epsilon\upsilon\upsilon$) «текти», лит. *svavėti* «повільно текти»; іє. **sreumen-* «річка», похідне від **sreu-* «текти». — Фасмер III 783-784; Преобр. II 403; Brückner 521; Machek ESJČ 583; Schuster-Šewc 1549-1550; Бернштейн Очерк 1974, 177-178; Meillet Études 399; Vondrák I 660; Sławski Sł. prasł. I 125; Trautmann 279-280; Büga RR I 485; Mühl.-Endz. III 1082; Karulis II 304-305; Much IF 8, 288; Pedersen Kelt. Gr. I 82; Holthausen Awn. Wb. 284; Frisk II 650-652; Kluge-Mitzka 759; Klein 1523; Vries NEW 712; Persson Beitr. 58, 458, 662; Torp 502; Гамкрелидзе-Иванов 227, 405; Pokorny 1003» (1, т. 5, ст.452).

Є ще інше слово, яке окреслює потік, струмінь — «[струга] «потік, струмок з швидкою течією; рівчак Л; струмок, рукав проточної води ВеБ, ВеУг; болотяне, у сльоту проточне місце ЛексПол», [струг] «потік; лісовий струмок» Нед; — р. [струга] «ковбаня в річці, яка літом пересихає», бр. [струга] «затока; грузьке болото», п. *struga* «струмінь, течія», ч. *strouha* «канава, рів», слц. *strúha* «тс.», нл. *tšuga* «канава; струмок, течія», слн. *strúga* «річище; канава», стсл. *строуга* «струмінь, течія»; — псл. *struga* «течія, проточна вода», пов'язане з *struja* «струмінь», *ostrovъ* «острів»; — зближується з лтс. *straiņa* «низьке місце, де можна провалитися», *struga* «болото», *strūga* «струмінь води», *strūgla* «тс.»; іє. **sreu-*/ *srou-/sru-* «текти». — Фасмер III 783; Преобр. II 402; Попов Ист. лекс. 87; Brückner 520; Holub—Кор. 355; Machek» (1, т. 5, ст.450).

Іще одне слово, яке окреслює потік, струмінь - «струя «струмінь УРС, О; [потік, течія Нед; глибока вода в річці ВеНЗн, О], [струєне] «течія» Нед, [струя] «тс., потік» Нед, *струїстий* «струменистий», [струїний] «плавний

Нед; доброзвучний», [*струйчатий*] «хвилеподібний» Нед; — р. *струя*, бр. [*струй*] «річище», др. *струя* «хвиля, струмись, потік», слц. *struj(a)* «течія, струмись, приплив» (з р.?), болг. *струя* «струмись», м. *струја* «тс., течія», схв. *струја*, слн. *strúja* «тс.», стсл. *строї/та* «струмись»; — псл. *struja* «струмись, течія», пов'язане з *struga* «течія, проточна вода» (укр. [*струга*] «потік, струмок»), **strumu* (**strumę*) «струмок; потік, течія» (укр. *струмись*), — споріднене з лит. *sraujà* «течія», лтс. *strauja* «тс.», лит. *sraūjas* «швидкий», лтс. *stràujš* «тс., стрімкий», ірл. *sṡuaim* «течія», двн. *Stroua* (притока Заале у Франконії), *Streua*, нвн. *Streu* «тс.». — Фасмер III 785; Черных 212—213; Преобр. II 403; Machek ESJ-ČŠ 477; Младенов 613; Skok III 349-350; Meillet Études 399; Vondrák I 428, 445; Trautmann 279—280; Buga RR I 485, II 608; Mühl.-Endz. III 1081; Гамкрелидзе-Иванов 227, 405; Pokorný 1003» (1, т. 5, ст. 455).

Та повернімося від нашого занурення в етимологію до наших міркувань. Ми задаємося питанням, а що ж означає той плин деревця, його стремління до неба, його постійне змінювання, його зростання.

Деревце *стремить/у-стрімляється* не лише до неба, але й до самого себе — але самого себе вже іншого. Воно стремить до себе *з-рослого*. Воно як струмок — він теж стремить до себе наступного/іншого — але все ж себе, того самого себе.

І у цьому сенсі деревце, дитина та струмок не лише стремлять/плинуть до іншості, але й до самоті — вони не зраджують своїй ідентичності — кожне конкретне деревце, дитина та струмок залишаються тими самими конкретними деревцем, дитиною та струмком. Вони не лише змінюються, але й тримаються самих себе.

Отож, стремління криє у собі не лише зміну, але й *у-тримування, тримання, стримування* своєї сутності, певну *тривкість*. Парадоксально, але плин, зростання, стремління *у-тримує, зберігає*, можливо навіть у якомусь сенсі ховає замість того, що плине, зростає чи стремиться.

Але з іншого боку маємо інший парадокс — це *у-тримування, збереження сутності*, її ховання, відкриває можливості для того, щоб це *у-тримуване, переховуване* (як те, що зберігається) могли рости, змінюватися, плинати рікою змін.

Плин у-тримує. А тривке стремить...

Парадокс. Але тільки для буденного мислення, яке затиснуто у шори нашого буденного сприйняття.

Придивімося до самого цього струміння тривкого. Що означає, що воно, це тривке, струмить?

Як воно *струмить*? І куди воно струмить?

Просте спостереження за першим-ближчим потічком унаочнює банальну істину, що потічок струмить поперед себе. Він спадає в діл з стрімчаків — тобто долі. Але так само стрімко може й бризнути д'горі — тобто вгору. Стремління стремить як до глибин, до низин, до себе, але так само воно може стремити і строמו — до неба, поза себе.

Але *у-стремління «до себе»* означає — що воно є *у-стремлінням до своєї сутності*. І таке стремління важко назвати інакше, ніж *у-тримуванням, у-тримуванням своєї сутності*. Тому *плин у-тримує*.

Тоді як тривке (деревце, дитина, потічок у своїй сутності) робить можливим стремління поза себе, ріст деревця, дитини, плин ріки. Тривке відкриває поле можливого для плину, росту, зміни. Тому тривке стремить.

Як ми бачимо з попередніх спроб о-мовити цей зв'язок зміни та утримуваного в своїй сутності незмінного підказує сама мова. Хоча ці її натяки ми майже не зауважуємо. Звісно, є складне питання, чи ці натяки та взаємопов'язання відповідають суті взаємозв'язків зміни та утримування, чи лише відображенням, зафіксованим у нашій мові. На разі полишімо цю проблему (не забуваючи про неї — можливо феноменологія всім своїм розвитком може підказати розв'язку, яка полягає в утримуванні від відповіді на це запитання). Спробуймо вслід за підказками мови.

Отож, плин, стремління у-тримує, а тривке, у-тримуване, стримуване у самому собі стремить.

Вже на перший погляд очевидним стає пов'язаність *стремління і стриманості, стремління як плину, зміни і стриманості як у-тримування самого себе в самому собі, як тривкість, ховання і навіть приховування самого себе.*

Стремління криє в собі певний стрим. А стрим відкриває можливість для стремління.

Струмок у своєму плинні зберігає свою сутність струмка. І саме завдяки тому, що струмок зберігає свою сутність як струмка, він має змогу струмити. Струмок у своєму у-стремлінні, струмінні тримається самого себе, триває у своїй сутності, проявляє тривкість, завдяки якій і залишається струмком, а не перетворюється на озерце. І ця тривкість, це тривання, у-тримування у самому собі витікає саме з його струміння.

У цьому сенсі *струміння, плин струмка є його стійкістю. Струміння ставить струмок у його стійкості. Струміння у цьому сенсі є не лише по-ставання струмка, але й його по-ставленням. По-ставання струмка є*

його зміною — плином, перетіканням, тіканням, в-тіканням від незмінної сутності. Тоді як *по-ставлення*, навпаки, є його утримуванні у своїй сутності, ставить цей струмок у його сутності. Але перед ким? Перед ним самим? Радше перед нами. Точніше — для нас. По-ставлення струмка через струміння для нас показує його нам як струмок, який попри те, що плине перед нами, є тим самим незмінним струмком, якого ми можемо побачити, повернувшись до нього і через роки.

Однак, що таке показування струмка через його *по-ставання* та *по-ставлення* перед нами? Для нас, це *про-явлення* цього струмка. Він нам проявляється у своїй зміні і незмінності, і як *стремління*, і як *стрим*.

Тут, звісно, можна було б трішки заглибитися і у етимологічно-семантичні розгортки взаємоз'язки *по-ставання* та *по-ставлення* і *про-явлення*, *явлення*. А *про-явлення*, *явлення* є внесенням цього струмка у його тривкості та зміні у нашу *яв*, дійсність, реальність. *По-ставлення* і *про-явлення* об'являють нам про *явність*, дійсність, реальність струмка. Однак, це дещо інший хід думки. Але *об'явлення* не лише *ставить* і *становить* нам струмок, воно ще й в-явнює, вводить нас у те, що поставлене перед нами у його сутності і зміні (в даному випадку у струмок) — воно «вводить» нас у струмок, ми «входимо» у нього, входимо у його двояку дійсність – як того, що змінне і незмінне водночас — «А слухання, вчування». Отож неначе розділений процес *по-ставлення*, *по-ставання* і *про-явлення* тим самим *в-діює* нас у струмок. Бо струмок не є для нас театральною виставою, чимось, що відділене від нас шибою так званого пізнання, ми за-діяні у світі, що по-стає перед і через нас, що ставиться у своєму по-

ставанні як проявлення його до нас. Струмок по-ставлений у своєму по-ставанні для і через нас, ми в-дієні у нього. Ми «пірнаємо» у нього з першої миті його по-ставлення і по-ставання.

Так само, як ми в-дієні і у деревце, що являє нам себе у своїй тривкості і своєму зрості. Ми «шелестимо» його листям.

«О гінке зростання! Орфей співа. О вгору вольний гон!»

1. Етимологічний словник української мови у 6 томах

2. Від Бокаччо до Аполлінера / Переклади / К.: Дніпро, 1990

3. Р.-М. Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007

17-20 жовтня 2018, Мілан

ОСЬ ДЕРЕВО ЗВЕЛОСЬ. О ВИРОСТАННЯ!

«Da stieg ein Baum. O reine Übersteigung!
O Orpheus singt! O hoher Baum im Ohr.
Und alles schwieg. Doch selbst in der verschweigung
ging neuer Anfang, Wink und Wandlung vor.

Tiere aus Stille drangen aus dem klaren
gelösten wald von Lager und Genist;
und da ergab sich, daß sie nicht aus List
und nicht aus Angst in sich so leise waren,

sondern aus Hören...»

Rainer Maria Rilke: Sonette an Orpheus, Sonett I

«Ось дерево звелось. О виростання!
О спів Орфея! Співу повен слух.
І змовкло все, та плине крізь мовчання
Повий початок, знак новий і рух

Виходять звірі з лісової тиші,
Покинувши кубельця чи барліг;
Вони либонь зробилися тихіші
Не з остраху, не з хитрощів своїх,

А з прислухання...»

*Райнер Марія Рільке, Сонети до Орфея, Сонет I,
переклад Миколи Бажана
(2, 52-53)*

«Ось дерево звелось. О виростання!» — однією з найскладніших загадок всіх часів, ще починаючи з Зенона (*Ζήνων ο Ελεάτης, 490-430 до н. е.*), було диво зростання — пере-міни, яку, якщо її розчленувати на почергові стани, стає просто неможливою. Однак, це, якщо послуговатися тогочасною логікою. Саме тоді вона відділялася від живого мовлення. І робота ранніх філософів-елейців саме в тому і полягала, щоб відійти від живого потоку чи практики мовлення, яке знайшло у кожній мові окреслення цього дивовижного процесу — росту, зростання, виростання — просто мовлячи «Ось дерево звелось. О виростання!». Натомість елеати «з хитрощів своїх» почали, як Зенон, своїми апоріями членувати просте і неподільне зростання на череду станів. Вони не пішли шляхом прислухання до

того, що говорить їм мова, відмовилися виходити «з прислухання...».

Зрештою, і Готфрід Ляйбніц (Gottfried Wilhelm Leibniz, 1646-1716) у своїй монадології членував простір і час, точніше, заперечував їхнє існування, вважаючи простір лише співвідношенням неподільних і самодостатніх монад, а тому і будь-яке виростання мало б поставати як череда дискретних реляцій — і жодної дискусії, а що ж поміж цими дискретними станами. Для Ляйбніца матеріальні явища були лише проявом цих неподільних, простих духовних одиниць — монад, які не мають протяжності та не перебувають у просторі, оскільки він нескінченно подільний. Монада — це нематеріальний, духовний центр діяльної сили. Монади вічні, вони не можуть виникати і зникати природним шляхом, не змінюються і під зовнішнім впливом. Кожна окрема монада — це єдність душі та тіла. А зовнішнім вираженням духовної сутності монади є число. Тому рух є властивістю монади. Але в решті решт монадологія так і не пояснює того, як можливою є будь-яка зміна, просте зростання дерева, бо його годі представити як череду дискретних станів — таких собі миттєвих знімків, бо завжди залишається запитання, а що ж поміж них?

То що ж можна почути в такому простому і звичному окресленні — «*Ось дерево звелось. О виростання!*». Що говорить нам мова про це зростання? Що таке зріст, рістня?

«Старословянське *расти* — псл. *orsti «рости»; — загальноновизнаної етимології не має; висловлюється припущення про спорідненість з *рід*, *родити* (Трубачев ВЯ 1957/2, 88; Фасмер— Трубачев III 491; Но-

lub—Кор. 319; Ondruš JC 9, 150—151); зіставлялося з гр. ὄρμενος «росток, стебло», ὄρνωμι «збуджую, рухаю», дінд. ḡḡḡḡ «піднімається, рухається», лат. orior «встаю» (Мейе ОЯ 172; Persson Beitr. 346, 853), а також з лат. arduus «високий; крутий», ав. aredva- «тугий, прямий», дірл. ard «високий», дісл. orḡur «крутий», алб. rit «росту», гр. орθос «прямий» (Walde—Hofm. I 64—65; Младе-нов 557; Schuster-Sewc 1237; Pokorny 339), з дінд. ardh- «процвітати» (Prusik KZ 33, 159)» (2. т.5, ст.133-134).

Коли ми кажемо, що «дерево росте», то по-суті вдаємося в тавтологію тому, що дерево є *рослиною*, *ростиною*, тобто, тим, що *росте* — *рос(т)линою*. Так само, коли ми кажемо, що дитина росте, то по-суті теж вдаємося в тавтологію, бо немовля, це те, що народилося, а дитина, тай всі ми – постійно народжуємося, *пере-роджуємося* в процесі росту — і тут слід згадати, що слова *зростання*, *ріст* етимологічно, але не тільки, а й сутнісно, споріднені з словами *рід*, *родити*, *народжувати* (2. т.5, с.133-134). Але *народжувати* — це являти, *ставити-перед-нами-те-чого-до-того-не-було*, *являти-перед-нами-те-чого-до-того-не-було!* Тоді як *рости* радше означає *утримувати-у-зміні-перед-нами-те-що-до-того-було* тобто є! Але *утримувати*, *тримати* у дуже особливий спосіб — *утримувати-щось-у-його-зміні*, тобто власне *рості*, *на-явності*, *по-ставленості* і *зміні/рості*. І тут ще одна підказка мови, це *утримуватння-чогось-у-його-зміні*, скажімо дерева, воно окреслює як *з-ростання*. Тим самим мова говорить нам, що дерево, рослина завжди *росте* –з, *вилонюється* –з.

З іншого боку народження відсилає нас до *того-з-чого/кого народжується/на-роджується* щось *инше*. Між тим, *що-по-стало, по-ставилося, по-явилося*, і *з-чого/кого воно-на-родилося* теж залишається певний зв'язок — зв'язок *родження/на-родження* — *родовий зв'язок*, який дозволяє вже говорити про *те, що-перед-нами-ставиться, постає* і *стоїть-у-своєму-постійному-на-родженні, на-родженні*, яке *по-стійне/ стоїть* (1) *те*, що мова називає *родом*.

«Старословянське *родъ* — «рід, покоління»; — псл. *rodъ* (< *ordъ), можливо, пов'язане з *rosti, rasti* (< *ord-tei) «рости»; — споріднене з лит. *gasmē* «урожай», лтс. *rads* «родич; рід», *gasma* «процвітання, родючість, урожай», *gaža* (< *radiā) «багатий урожай; численна родина», можливо, також з дінд. *vṛādhant-* «висхідний», *vārdhati (vārdhatē, vrdhāti)* «росте, множитья, набирається сил», *vārdhah* «сприяння»»(1, т.5, ст.93-94).

У цьому *зростанні/процвітанні* рослина чи дитина сягає певного *зросту*. І от про цей *зріст* рослини чи дитини і веде мову Зенон та елеати. Тобто елеати підмінюють поняття, і замість *процесу зростання* фіксуються на *стані певного зросту* (величини рослини чи дитини). Але стан є проміжним і невловним *пунктом*, який тільки наша логіка та абстракція, розроблена, зрештою, тими ж елеатами, і може собі уроїти. Але це не більше, ніж наше уроєння. Все, буквально все змінюється, навіть стегнова кістка якогось стегозавра, що лежить неначе незмінно в якомусь музеї років з двісті. У цьому сенсі стегнова кістка стегозавра теж росте. Скажете, що це вже занадто. Зовсім ні – зріс це не завжди збільшення, це зміна. А швидкість зміни/росту духмяного горошку, який ледь не на наших очах

оплітає решітку на терасі, з точки зору вічності чи космічних швидкостей приблизно такий, як і швидкість зміни/розсіпання стегнової кістки стегозавра у музеї. Тому ріст/ростіння — це і з-ростання (зведення, ерегування), в-ростання (зменшення, редукування). Але теж і народження нових сутностей – від-ростання, яке породжує нові від-ростки, па-ростки.

Ці такі різноманітні процеси творять, ви-роцують, ставлять-перед-нами зарість, зарослі, зарощу – хащі сутностей, які ми зазвичай називаємо світом.

Ріст, і як народження, і як зростання, ставлять-перед-нами зарість світу, а потім ви-роцують її — так він, світ, і по-стає, як свідчить нам мова. Якщо виходити «з прислухання...», звісно.

1. Етимологічний словник української мови у 6 томах

2. Р.-М. Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007

17-20 жовтня 2018, Мілан

**І ТІЛЬКИ НАШІ ОЧІ У СЕБЕ ЗВЕРНЕНІ, СТОЯТЬ,
МОВ ПАСТКИ, І ГЕТЬ СОБІ ЗАКРИЛИ ВІЛЬНИЙ
ВХІД**

Mit allen Augen sieht die Kreatur
das Offene. Nur unsre Augen sind
wie umgekehrt und ganz um sie gestellt
als Fallen, rings um ihren freien Ausgang.
Was draußen ist, wir wissens aus des Tiers
Antlitz allein; denn schon das frühe Kind
wenden wir um und zwingens, daß es rückwärts
Gestaltung sehe, nicht das Offne, das
im Tiergesicht so tief ist. Frei von Tod.
Ihn sehen wir allein; das freie Tier
hat seinen Untergang stets hinter sich
und vor sich Gott, und wenn es geht, so gehts
in Ewigkeit, so wie die Brunnen gehen.
Wir haben nie, nicht einen einzigen Tag,
den reinen Raum vor uns, in den die Blumen
unendlich aufgehn. Immer ist es Welt
und niemals Nirgends ohne Nicht: das Reine,
Unüberwachte, das man atmet und
unendlich weiß und nicht begehrt. Als Kind
verliert sich eins im Stilln an dies und wird
gerüttelt. Oder jener stirbt und ists.
Denn nah am Tod sieht man den Tod nicht mehr
und starrt hinaus, vielleicht mit großem Tierblick.

Liebende, wäre nicht der andre, der
die Sicht verstellt, sind nah daran und staunen...
Wie aus Versehn ist ihnen aufgetan
hinter dem andern... Aber über ihn
kommt keiner fort, und wieder wird ihm Welt.
Der Schöpfung immer zugewendet, sehn
wir nur auf ihr die Spiegelung des Frein,
von uns verdunkelt. Oder daß ein Tier,
ein stummes, aufschaut, ruhig durch uns durch.
Dieses heißt Schicksal: gegenüber sein
und nichts als das und immer gegenüber.

Wäre Bewußtheit unsrer Art in dem
sicheren Tier, das uns entgegenzieht
in anderer Richtung —, riß es uns herum
mit seinem Wandel. Doch sein Sein ist ihm
unendlich, ungefaßt und ohne Blick
auf seinen Zustand, rein, so wie sein Ausblick.
Und wo wir Zukunft sehn, dort sieht es Alles
und sich in Allem und geheilt für immer.

Und doch ist in dem wachsam warmen Tier
Gewicht und Sorge einer großen Schwermut.
Denn ihm auch haftet immer an, was uns
oft überwältigt, – die Erinnerung,
als sei schon einmal das, wonach man drängt,
näher gewesen, treuer und sein Anschluß
unendlich zärtlich. Hier ist alles Abstand,
und dort wars Atem. Nach der ersten Heimat
ist ihm die zweite zwitterig und windig.
O Seligkeit der kleinen Kreatur,
die immer bleibt im Schooße, der sie austrug;

o Glück der Mücke, die noch innen hüpf,
selbst wenn sie Hochzeit hat: denn Schooß ist Alles.
Und sieh die halbe Sicherheit des Vogels,
der beinah beides weiß aus seinem Ursprung,
als wär er eine Seele der Etrusker,
aus einem Toten, den ein Raum empfing,
doch mit der ruhenden Figur als Deckel.
Und wie bestürzt ist eins, das fliegen muß
und stammt aus einem Schooß. Wie vor sich selbst
erschreckt, durchzuckts die Luft, wie wenn ein Sprung
durch eine Tasse geht. So reißt die Spur
der Fledermaus durchs Porzellan des Abends.

Und wir: Zuschauer, immer, überall,
dem allen zugewandt und nie hinaus!
Uns überfüllts. Wir ordnens. Es zerfällt.
Wir ordnens wieder und zerfallen selbst.

Wer hat uns also umgedreht, daß wir,
was wir auch tun, in jener Haltung sind
von einem, welcher fortgeht? Wie er auf
dem letzten Hügel, der ihm ganz sein Tal
noch einmal zeigt, sich wendet, anhält, weilt –,
so leben wir und nehmen immer Abschied.

Rainer Maria Rilke: Duineser Elegien, Die achte Elegie

«Всі очі видивляє звірина
за обширом. І тільки наші очі
у себе звернені, стоять, мов пастки,
і геть собі закрили вільний вхід.
Що то окіл, прояснює нам вираз
лише тварин. А вже своїх дітей
ми навчаєм бачити лиш образ,
а не відкрите, що в очах тварин
гніздиться глибоко, од смерті вільне.
Нам видно смерть одну. А вільний звір
позаду себе має свій загин,
а господа — попереду. Іде —
то завжди в вічність, як ідуть джерела.
Ми ані дня не звідали такого,
коли б пречистий простір нам постав
квітчастим лугом. Завжди — світ, ніколи ж —
ніде і без нічого: те цнотливе,
повік не бачене, яким би дихати
і відати про все, окрім бажань.
Дитину, що загубиться в тій тиші,
вона сколошкає. Або й мерця,
що тим стає. Бо смерті вже не бачить,
хто при смерті. І клякне його зір,
здається, зовсім схожий на звірячий.
Коли б закохані не застували світу
собі самим, відчули б теє диво,
що кожному розкрилося, мов квітка,
але за другим. Жоден, подолати
себе не в силі, має тільки світ.
До всесвіту обернені обличчям,
ми бачимо відбиток далини,
що нами й тьмарена. Або ж і звіра,

котрий мовчазно дивиться крізь нас.
Це наша доля: бути лиш навпроти.
І тільки так. Усе життя — навпроти.

Якби наш розум звіреві, котрий
стремить до нас, але інакшим шляхом,
ми круто повернулися б тоді
на власну путь. Проте його буття
все чисте, нескінченне, він ще
не звик до себе і про власний стан
йому байдуже. Він — єдиний порив.
є ми втрачаємо прийдешне — він
усе й себе у всьому, що цілюще.

Проте цей чуйний і гарячий звір
несе тягар великої скорботи.
Бо і йому знайоме все, що нас
долає часто — спогади, неначе
все те, до чого прагнемо, уже
безмірно ближче стало і дорожче
з набутком ніжності. Усе тут — відстань,
а там був — подих. По вітчизні першій
йому двозначна друга і пуста.

О розкоше малої звірини,
котра вікує вік у ріднім лоні,
о щастя комаря, його радіння,
весільне навіть: лоно ж бо є всім.
І ось дивись, як птах себе непевен,
бо досить зна обох із власних предків.
Він як душа покійного етруска,
що спокою засяг, та вже під віком,
у незворушній риті саркофагу.

Який страшний — обов'язок літати
і полишати лоно. Як тремтить
налякане повітря, ніби кухоль,
пойнятий дрожем. Слід від кажана
так порцеляну вечора щербить.

А ми: одвіку й завжди глядачі,
до світу звернені, а не від нього.
Нас переповнює. А дати лад
ні світові, ані собі — несила.
Світ — розпадається. Ми — гинем теж.

Уже спотворені, що б не робили, —
все чуємось, як той, кому вже час
відходити, а він останній пагорб,
з якого видно ще долину всю,
обдивиться, постоїть, озирнеться, —
так ми, прощаючись, і живемо.»

*Райнер Марія Рільке, Дуїнянські елегії, Восьма
Елегія, переклад Василя Стуса
(2, 52-53)*

Ще одна тема — своєрідні «чорні діри» яких може оминати плин струменів, це, звісно, острови. Як і про «чорні діри» ми майже нічого про них говорити не можемо. Ми в плинні. Перед нами ставиться тільки те, що змінюється, що пливе течією. Натомість струмись, течія оминає острови — для її плинину острів недосяжний. Це щось поза плином. Щось засадничо — *поза*. Щось «за обишром». «А ми: одвіку й завжди глядачі, до світу звернені, а не від нього» — до поставленого нам світу

«А дати лад ні світові, ані собі — несила». Хоча підозрюємо, що десь є острови, які не улягають плину, яких не торкаються струмені зміни та плинності. Все своє життя людина тужить за тим, щоб зупинити час «Усе тут — відстань, а там був — подих», тужить за тим, що недосяжне, хіба що у вигляді смерті: «своїх дітей ми навчаєм бачити лиш образ, а не відкрите, що в очах тварин гніздиться глибоко, од смерті вільне. Нам видно смерть одну. А вільний звір позаду себе має свій загин, а господа — попереду. Іде — то завжди в вічність, як ідуть джерела». Цією вічністю для ріки, потоку і є острів, місце поза місцем, яке оминають струмені плинності, зміни, де плин просто не має сенсу.

Що про це говорить мова - «острів, *острів'янин*, [*óst-rós*] «острів» Ж, [*острбвище*] «місце, де був острів», [*островик*] «житель острова» Куз, *остров'янин* «тс.» СУМ, Ж; — р. болг. м. *остров*, бр. *вострау*, др. *островь*, п. заст. *ostrow*, ч. слц. *ostrov*, нл. *wotšow*, полаб. *vastrü'v* (топонім), схв. *острво*, слн. ст. *ostrov*, стсл. *островъ*; — псл. *ostrovъ* (< *o(b)-srovъ), букв. «той, що обтікається», від іє. *sreu-/srou- «текти»; очевидно, спочатку назва стосувалася тільки річкових островів, а потім і морських; — споріднене з лит. *srovė* «течія, потік, струм», лтс. *straume* «течія, потік», *strava* «струміль, струм», гр. *ρός* «течія», *ροή* «ріка, потік», двн. *stroum*, нвн. *Strom* «течія», дангл. *stream*, дінд. *srá-vati* «тече». — Rudn. II 885; Фасмер III 165; Черных I 609; Преобр. I 666-667; ЗСБМ 2, 199; Brückner 385; Machek ESJČ421; Schuster-Šewc 1680-1681; Младенов 391; Bezlaj HSSJ II 259; Критенко Вступ 528; Otrebski LP II 1950, 93; Buga RR II 508-509; Trautmann 279» (1, т.4, ст. 227).

Та ми все ж люди. Ми не дивимося у «відкритє», а лише у образ «відкритого». На відміну від тварин, ми втратили здатність прозирати, про-зирати-до-відкритого: *«І тільки наші очі у себе звернені, стоять, мов пастки, і геть собі закрили вільний вхід»*. Наші очі оминають острови «відкритого».

Важко не побачити, що вище наведений акапіт з Рільке є чи не найточніше сформульованим кредо Канта (*Immanuel Kant, 1724-1804*), яке стосується відношення пізнання («научаєм бачити») та реальності («відкритє»), яку воно «пізнає. Порівняймо:

«своїх дітей ми навчаєм бачити лиш образ, а не відкритє, що в очах тварин гніздиться глибоко, од смерті вільне. Нам видно смерть одну. А вільний звір позаду себе має свій загин, а господа — попереду. Іде — то завжди в вічність, як ідуть джерела».

Найкраще окреслив відношення пізнання («научаєм бачити») і пізнаваного («відкритє») у Канта Карл Ясперс (*Karl Theodor Jaspers, 1883-1969*):

«Відповідь Канта про основи нашого пізнання буде такою: Ми пізнаємо всі речі, що є у світі, тому, що ми їх самі їх створили, правда не в сенсі їхнього існування (в якості яких вони, навпаки, мають бути нам дані), а щодо їхньої форми. Тому наші поняття мають силу тільки у сфері можливого досвіду. Поза цією сферою вони порожні, тому що не мають предметного наповнення. Це наповнення може бути їм надане тільки через досвід. Тому наші поняття мають силу тільки у сфері можливого.» (3, 38)

То що ж маємо у Канта? Той самий агностицизм, невіру у можливість нашого пізнання речей, дійсності, «відкритого», що і у Рільке — Кант досліджує межі

наших пізнавальних можливостей, а Рільке їх просто фіксує : *«своїх дітей ми навчаєм бачити лиш образ, а не відкритє»*. Це і є та не ідентичність самого предмету, який від нас, з огляду на нашу специфічну установку є сокритим, і його образу, який ми бачимо, бо з самої тієї первинної установки ми зорієтова саме на відображення, образ, а не на саме «відкритє». Предмети природи («відкритє»), за Кантом, недосяжні для нашої свідомості, не залежать від неї. Їх образи, відображення, що виникають у нашій свідомості, не схожі, не ідентичні з самими предметами.

Тоді як «відкритє» є відкритим («гніздиться в очах») для «тварин». Ми ж опираємося на апріорні, дані з досвіду форми пізнання яких *«своїх дітей ми навчаєм»*. Бо ж людині, за Кантом, споконвічно притаманні ці мислительні форми — чисті, апріорні категорії.

Для Канта такі категорії, як *простір* і *час* є апріорними — тобто наперед даними — формами пізнання. Про що говорить і Рільке: *«своїх дітей ми навчаєм»*.

Таким чином Кант просто капітулює. Капітулює як людина, що мислить, тобто пробує вловити у відображеннях засадничо і принципово невловиму для неї суть речей — «відкритє».

І тут парадокс — *«відкритє»* все ж для неї, людини дане як реальність, яка наповнює сенсом її *«відображення»*, надає сенсу її пізнання, однак вона недосяжна.

З одного боку сутність є *«річчю в собі»* і її пізнати неможливо, бо ж людина здатна пізнати лише явища. Однак, між явищем і сутністю немає принципової межі. Коли ми щось пізнаємо, то так чи інакше одночасно пізнаємо і його сутність. Таким чином для нас

проявляється сутність, а явище дає уявлення про сутність.

Натомість Рільке, будучи поетом, а не науковцем, не капітулює. Він тужить за «відкритим»: *«Нам видно смерть одну. А вільний звір позаду себе має свій загин, а господа — попереду. Іде — то завжди в вічність, як ідуть джерела. Ми ані дня не звідали такого, коли б пречистий простір нам постав квітчастим лугом. Завжди — світ, ніколи ж — ніде і без нічого: те цнотливе, повік не бачене, яким би дихати і відати про все, окрім бажань.»*

Туга поета є його бунтом, він, принаймні, у формі цієї скорботи за чимось, що втрачене для людини з її пізнанням, однак не втрачене тваринами, окреслює шлях можливого спасіння, спасіння від смерті, на якій ми зосереджені все своє життя, тоді як тварини давно залишили її поза собою, зосередившись на «відкритому», а не на його «відображенні». Бо *«вільний звір позаду себе має свій загин, а господа — попереду. Іде — то завжди в вічність, як ідуть джерела»...*

Ми прагнемо опинитися на тому «острові», *«коли б пречистий простір нам постав квітчастим лугом»*, ми *«завжди — світ, ніколи ж — ніде і без нічого»...* Ми в плині, в струменях ріки.

1. *Етимологічний словник української мови у 6 томах*

2. *Р.-М.Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007*

3. *К. Ясперс, Кант: життя, труды, влияние, Москва, «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2014 г.*

27 жовтня 2018, Львів

У-ТРИМУВАННЯ В ЧАСІ ТА ПРОСТОРИ ЯК ТРИВАННЯ

Atmen, du unsichtbares Gedicht!
Immerfort um das eigne
Sein rein eingetauschter Weltraum. Gegengewicht,
in dem ich mich rhythmisch ereigne.

Einzig Welle, deren
allmähliches Meer ich bin;
sparsamstes du von allen möglichen Meeren,
Raumgewinn.

Wieviele von diesen Stellen der Räume waren schon
innen in mir. Manche Winde —
sind wie mein Sohn.

Erkennst du mich, Luft, du, voll noch einst meiniger
Orte?

Du, einmal glatte Rinde,
Rundung und Blatt meiner Worte.

*Rainer Maria Rilke: Sonette an Orpheus, Zweiter Teil,
Sonett I*

Дихай, вірша єство ясне!
Усесвіт, мінливий одвічно,
сповив твою непомітність. Противага, що мене
народжує ритмічно.

Хвиля єдина, котрої
поступовим морем я зрів,
найощадніша ти з усіх можливих морів:
площі скупії.

Скільки цих, назнаним широм, місцин
ввібгав я в себе! Іншого леготу гони —
ніби мій син.

Повітря, мене пізнаєш? Пам'ятне мого покрова
ти, гладенька опоно,
листя й овал мого слова?

*Райнер Марія Рільке, Сонети до Орфея, Частина
II, Сонет I, переклад Василя Стуса
(2)*

Попередньо ми побачили струміння, стремління як *у-тримування, у-тримування своєї сутності*. Тому зробили висновок, що *плин у-тримує*. *У-тримує* в своїй сутності. Однак ця сутність дається нам не як щось змінне — навіть моє тіло, моя замість дана мені у зміні, в плині, я расту, старію — хоча це все ще я. Принаймні я ідентифікую себе з тією дитиною чи юнаком. Однак моє тіло, яке пливе в ріці сушностей дане мені в дуже специфічний спосіб — я *в-тілений* через нього у світ. При цьому я неначе відділяю своє я від того

тіла. Бо я гадаю, що я є незмінним я, незмінним самим собою. Це тільки моя *в-тілена* оболонка змінюється. Але, тим не менше, цей плин *у-тримує* цю минущу оболонку, навіть попри те, що вона змінюється. У чому він її *у-тримує*? В часі та просторі — у часопросторі як нерозривній єдності. Як ми могли б окреслити це *у-тримування* мого втіленого в потік сущого тіла у часопросторі? Очевидно, що *триванням*. Потік *у-тримує* мене, і не лише мене, а й всі сущості довкола мене у триванні як триванні не лише в часі, а саме в його єдності з простором — у часопросторі.

Однак, що нам каже мова про тривання, що таке тривати? «Тривати «відбуватися протягом певного часу; чекати; [жити, існувати]», [трєвати] «тс.; терпіти, страждати» Нед, [трівати] «тривати; перебувати; жити; чекати» Г, Нед, [тривай] «той, що вагається, бариться; повільний, забарний, недбалий, лінивий» Нед, *тривалість* «час, строк», [тривок] «життя Нед; тривалість, час, термін Куз», [трівок] «життя, існування; спосіб існування» Г, Нед, [трєвалий] «тривалий» Нед, [трєвкий] «тривалий, тривкий» Нед, Куз, [трєвний] «витривалий» Нед, [три- вавий] «витривалий», [три- вавкий] «тс.», *тривалий*, [тривальний] «міцний Г; постійний Куз», *тривкий*, [тривузней] «тривкий» Корз, *витривалий*, [витрєвалий] «витривалий; стійкий» Нед, *стривати*, [стрівати] «почекати» Нед, [стирвати] «почекати, потерпіти; ослабнути Нед; минати; проходити ВеЛ», [стирватися] «стриматися» Нед, *постривати*: — бр. *трываць* «тривати; витримувати; терпіти; служити, бути придатним», нл. [trwaś] «тривати»; — запозичення з польської мови; — п. trwać «тривати; жити, існувати; перебувати; витримувати; чекати; бути

відданим; бути терплячим; дбати, зважати», як і ч. *trvati* «тривати; наполягати», слц. *trvat'* «тс.», походить від псл. [**tr̥vati*] «тс.», пов'язаного з [*trajati*], звідки ч. ст. *tráti* «тривати», вл. *traś*, нл. *traś* «тс.», болг. *трая* «тривати; терпіти», м. *трае* «тс.», схв. *траяти* «тривати; жити», стсл. *трвіати* «тривати»; псл. [**tr̥vati*] споріднене з ав. *taurvaṃs-* «перемагати», дінд. *tarati* (*tirati*, *turati*, *tarute*) «переходить, переїжджає, перемагає, перевищує», *turvati* «перемагає, пересилює», далі з хет. *tarh-* «перемагати, пересилювати», лат. *terno* «мета; кінець; межа», гр. *τερμα* «тс.», *νεκ-ταρ* «нектар» (початково «що перемагає смерть»); іс. [**trva-*], похідне з детермінативом *-v-* від кореня **tr-*; зіставляється далі з дінд. *tra yate* «береже», ав. *vráti* «захист», ірл. *trath* «час» (Brückner 578); виводилось також з незасвідченого псл. **tr̥vǫ-* «тривалий» і зіставлялося з дінд. *dhruvá-* «міцний», лат. *dūrus* «твердий», *durāre* «тривати», нвн. *dauern* «тс.» (Machek ESJC 655; HolubLyer 491). — Трубачев *Этимология* 65, 5860; Schuster-Sewc 1523» (1, т.5, с.635).

Отож, маємо цілий букет значень. Але які є істотними для нашого аналізу? «Тривати» перш за все означає «відбуватися протягом певного часу; чекати; [жити, існувати]», [трєвати] «терпіти, страждати» (1, т.5, с.635).

Істотним тут є слово «*відбуватися*» — *з-буватися, пере-бувати-у-буванні, пере-бувати-у-бутті*.

Але не менш істотним визначником є й чисто людське значення цього слова — «тривати» означає, разом з тим «*бути витривалим, тривким, у-тримуваним у самому собі та у часі та просторі*».

Ще один цікавий обертон нам підказує польська мова «тривати» означає разом з тим «чекати; бути від-

даним; бути терплячим; дбати» Триваючи чи чекаємо. На що? На майбутнє. На щось *від-крите* у часі та просторі. На не-сокрите у часі та просторі. На саму *від-критість, не-сокритість*.

На щось, про що ми *дбаємо*. А про що ми можемо терпляче дбати, як не про себе у потоці сущого. Так, і на себе, але собою ми можемо бути, тобто мати перспективу, майбутнє, якщо до нас відкриється *сокрите*, коли воно стане мною майбутнім. Це *від-кривання* і є тим плином ріки, моїм впливанням у сокрите, яке *від-кривається* переді мною, тим самим відкриваючи мені мене самого і обшири довкола: *«Скільки цих, назаним широм, місцин ввібгав я в себе!»*.

І тут цікавий аспект нам підказує ще одне значення слова: *«стривати, [стрівати] «почекати», [стирвати] «почекати»*» (1, т.5, с.635). Він полягає у тому, що тривання є очікуванням. Триваючи ми очікуємо. На що очікуємо? Звісно, що ми очікуємо на розгортання просторів сущого перед нами і нас самих у цих просторах. Причому очікуємо на розгортання як у часі, так, немінуче і у просторі: *«Усесвіт, мінливий одвічно, сповив твою непомітність. Противага, що мене народжує ритмічно. Хвиля єдина, котрої поступовим морем я зрів, найощадніша ти з усіх можливих морів: площі скупой. Скільки цих, назаним широм, місцин ввібгав я в себе!»*

Подальші підказки отримуємо з більш давніх мов: «псл. [*tr̥vatī] споріднене з ав. taurvaṃ- «перемагати», дінд. tarati (tirati, turati, tarute) «переходить, переїжджає, перемагає, перевищує», turvati «перемагає, пересилює», далі з хет. tarh- «перемагати, пересилювати», лат. termo «мета; кінець; межа», гр. τέρμα «тс.»,

вектар «нектар» (початково «що перемагає смерть»)) (1, т.5, с.635). отож, «тривання» є перемаганням, перемаганням чого? Перемаганням мети, кінця, межі — смерті...

І далі: «дінд. tra yate «береже», ав. vrāti «захист», ірл. trath «час» » (1, т.5, с.635). Тобто «тривання» є уділенням нам часом, який є нашим захистком, нашою фортецею, латами, які нас охороняють. Поза цією фортецею уділеного нам часу ми не-можливі — далі, за межею часу, — смерть.

Тому «тривання» є терплячим, дбайливим, відданим, і врешті переможним пере-буванням-у-бутті як у-тримування самого себе у часі та просторі, але теж і очікуванням, сподіванням на це «тривання».

1. *Етимологічний словник української мови у 6 томах*

2. *Р.-М.Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007*

24 листопада 2018, Львів

ЗРОСТАЄ З ТЬМИ ЩОСЬ БАРВНЕ, РОЗМАЇТЕ

Wir gehen um mit Blume, Weinblatt, Frucht.
Sie sprechen nicht die Sprache nur des Jahres.
Aus Dunkel steigt ein buntes Offenbares
und hat vielleicht den Glanz der Eifersucht

der Toten an sich, die die Erde stärken.
Was wissen wir von ihrem Teil an dem?
Es ist seit lange ihre Art, den Lehm
mit ihrem freien Marke zu durchmärken.

Nun fragt sich nur: tun sie es gern? ...
Drängt diese Frucht, ein Werk von schweren Sklaven,
geballt zu uns empor, zu ihren Herrn?

Sind sie die Herrn, die bei den Wurzeln schlafen,
und gönnen uns aus ihren Überflüssen
dies Zwischending aus stummer Kraft und Küssen?

*Rainer Maria Rilke: Sonette an Orpheus, Erster Teil,
Sonett XIV*

Викохуєм плоди, і грона, й квіти,
Не тільки мова року – мова їх.
Зростає з тьми щось барвне, розмаїте,
І, певне, в ньому є і задрість тих

Мерців, які снагу землі зміцнюють.
Що знаємо про їхню участь в цім?
Вони тавром нестриманим своїм
Шари землі одвіку позначають.

Хто б в них спитав – чи радо чинять так?
Хіба ж плоди, тяжких рабів творіння,
Не сунуть нам, своїм панам, кулак?

А може, сплять пани їх близ коріння
І нам дають покуштувати трунків –
Питва з німої моці й поцілунків?

*Райнер Марія Рільке, Сонети до Орфея, Частина
I, Сонет XIV, переклад Миколи Бажана*

(1)

Чи не найближчою для природи людини формою тривання є її зростання — людина *на-роджується, з-ростає, і за-никає* (губиться) щоб, врешті, шезнути — принаймні у цьому світі — світі, що тече, де відбувається зріст і зникання всього — навіть планет чи й самого знаного нам як Всесвіт світу — як ми, остаточно, гадаємо, він теж *по-явився/явився*, пішов у *ріст* — почав розширюватися, і, зрештою, теж зникне або сягнувши максимальної ентропії, або ж звернеться сам

в себе, затріснетися у самому собі. Але не будемо посилатися на долю Всесвіту, бо наші міркування щодо нього значною мірою є нашими проєкціями, які мало мають спільного з нашим *людським досвідом тривання*. Натомість досвід нашого зростання нам дано з самого початку. Ми ростемо. Ростуть рослини, тварини. Але що це означає? Звернімось до того, що нам скаже етимологія: «*рости, ростити, [ростоньки]* (зменш, від *рости*), *ріст, [рістня]* «*ріст*»...р. *расти*, бр. *расці*, др. *рости*, п. *rosnąć*, заст. *róśc*, ч. *růsti*, слц. *rást'*, полаб. *rüst*, вл. нл. *rośc*, болг. *раста́*, м. *расте*, схв. *ра́сти*, слн. *rásti*, стел. *рости*; — псл. **orsti* «рости»; — загальноновизнаної етимології не має; висловлюється припущення про спорідненість з *рід, родити* (Трубачев ВЯ 1957/2, 88; Фасмер-Трубачев III 491; Holub-Kop. 319; Ondruš JС 9, 150-151); зіставлялося з гр. *ορμενος* «росток, стебло», *ορρωμι* «збуджую, рухаю», дінд. *ῥῶπι* «піднімається, рухається», лат. *origo* «встаю» (Мейе ОЯ 172; Persson Beitr. 346, 853), а також з лат. *arduus* «високий; крутий», ав. *εṛədva-* «тугий, прямий», дірл. *ard* «високий», дісл. *orđugr* «крутий», алб. *rit* «росту», гр. *ὀρθός* «прямий» (Walde-Hofm. I 64-65; Младенов 557; Schuster-Sewc 1237; Pokorny 339), з дінд. *ardh-* «процвітати» (Prusik KZ 33, 159). — Фасмер III 445-446; Черных II 100; Преобр. II 184-185; Горяев 295; Brückner 463; Machek ESJČ 525-526; Holub-Lyer 426; Skok III 110-111; Miki. EW 226» (1, т.5, с.125-126).

Отож, як на мене, то найістотнішим тут є спорідненість *з-ростання, ростання* із первинним актом *на-родження* через спорідненість з такими семантичними гніздами, як *рід, родити*. Всяке *з-ростання* з чогось *ви-ростає*, з чогось *ви-никає*. І разом з тим в решті

решт *з-никає, за-никає*. Тому акт народження, роду для *з-ростання* як *тривання* є визначальним. Банальність насправді. Однак для цього, опертого на етимологічні поклади людських мов аналізу зовсім ні. Зрештою, всі міркування про найпосутніші речі видаються банальними, бо слова, якими приходиться здебільшого користуватися, щоб вилуштити сокровенну суть того, що досліджується доценту зітерті їх щоденним вжитком. Тому я й пробую повернути їм їхню вартість через певне очуднення — продирання до їхніх первинних форм. А тому вибудована нами щойно лінія *родження-росту-зникання* — попри те, що банальна, однак дуже істотна. Всякий ріст, всяка зміна, *тривання, струміння* обрамлені *на-родженням* і *за-никанням*.

На-родження саме по собі — через те *-на*, через те *давання (-на)* робить можливим *ріст* як такий, *тривання* як таке, як *у-тримання* того, що було *дане (-на)*.

Причому не даремно і *ріст*, і *на-родження* пов'язані з *родом*. *Рід*, це щось, чого одиничне *тривання*, досвідчити, пережити у своєму досвіді не може. Так, мати і батько *на-роджують* дитину, і це обрамляється в такі слова «*продовжують рід*». Однак, насправді ніхто із смертних не може достеменно засвідчити цю неперервну сув'язь поколінь. *На-родження* одиничної екзистенції відбувається як *тайнство*. Хоч, звісно, всі ми знаємо про ДНК і т.д. *Дарування* нового *тривання* невловиме. І це невловиме і ні з чим у цьому світі *тривання* не пов'язане, тим не менше вистроюється у ланцюжок свого *роду*, в порядок *на-роджень* поколінь. *Родження* вбудовує *одиноке тривання* у ланцюг *роду*. В певний порядок. Але це вбудовування можливе

лише завдяки цьому —на, цьому да-руванню (чи можна так сказати на-руванню?).

З іншого боку людське зростання дуже споріднене з зростанням зела: «зіставлялося з гр. орμενος «росток, стебло», орвомі «збуджую, рухаю», дінд. ἤϊότι «піднімається, рухається», лат. orior «встаю» (Мейє ОЯ 172; Persson Beitr. 346, 853)» (1, т.5, с. 126). Це рух, підіймання д'горі — підіймання стебел, паростків, дерев. Але це підіймання д'горі визначальним має не так аспект просторовий, як часовий — це розгорнуте у часі тривання. І у цьому сенсі людина є рослиною/ростлиною/ростком — тим, що росте. А людство, якщо вже йти за аналогією, рослинністю, що розростається побіч нас. Але і нами самими. Ми просто ліс, який шумить під вітром часу. І скільки слів про це шумлять *«ростина «рослина», рости́нність, росток, [рость] «рослинність», [роц] «тс.», [роца] «ріст Корз; лісок Ч» (з рос.), [роцанник] «острів, вкритий рослинністю» Ч, роцення, [роциця] «лісок» Ч, рославий «рослий», рослий, рослинний, рослинницький, рослявий «рослий», рости́нний (заст.) «рослинний», ростковий, ростовий, ростовитий «який швидко росте», ростучий, [ростючий] «тс.», ростом, вростати, вросток, врослий, [взріст] Ж, [взрост] Ж, виростати, виروضати, виروضувати, виріст, вирослий..., виростковий, виروضений, виروضувальний, відростати, віروضувати, відросток, [відрость] «відросток» Ж, відрослий, доріст Куз, дорослий, зростати, зріст, [зрість] «рубець на стовбурі», [зрослінка] «плоди, що зрослися» Ж, зростання, зросток «утворення, що виникає в результаті зрощення плодів, кристалів та ін.», [зрость «зріст» Ж, зрощення, [зросливий «який дає ріст», зрослий, [зро-*

стний] «дорослий», *заростати*, [зарість] «гущавина» Ж, [зарісник] «чагарник» Ж, ... [зарість] «тс.; чагарник Ж; рубець, слід старого пошкодження (на дереві)», *зарослі* (одн. *заросль*), [заростень] «чагарник» Я, *зарощі*, *заросток* (бот.) «статеве покоління у рослин, для яких характерним є розмноження спорами», *зарослий*, *зарощений*, [изрість] «зріст» Ж, *наростати*, *нарощувати*, *наріст*, [нарістка] «телиця», [нарість] «наріст», [наросля] «наріст на стовбурі», *наростень* «наріст; [мозоль]», *наросток* (заст.) «суфікс; [річний бичок]», ..., [недорісток] «тс.», *недорослий*, *недоросток*, *обростати*, [обрісник] (бот.) «лишай» Куз, *обрость* «поселення водяних організмів на предметах, спорудах; [(бот.) лишай Мак]», *обрость* «пагони», *оброслий*, [одросток] «відросток» Ж, Куз, [отросток] «рукав річки» Л, *пароститися*, [паросля] «запущена, довгий час не оброблювана ділянка землі в лісі» Л, [парісль] «паросль; паросток» Нед, [парісток] Нед, *паросль* «паросток», *парост* «тс.», *паростковий*, *паросток*, *парость*, *переростати*, *переріст*, *переростання*, *переросток*, *перерослий*, *підростати*, *підріст* «суккупність молодих дерев основної породи», *підросток* «підліток», ... *підрослий*, *поріст* «пагони; чагарник...», *порість*, *поросль* «тс.», [поростля] «рослинність» Нед, *порость*, *порослевий*, *прирощувати*, *приріст*, ... *приросток* (заст.) «префікс», *пророщувати*, *проріст* «проростання; пагони», *прорість* «молоді пагони рослин; ...», [прорісь] «сходи», [прóрост] «проростання» Нед, *проросток* «молодий паросток»» (1, т.5, с. 125).

Про пов'язаність плекання роду та підіймання д'горі як зростання дерева свідчить і етимологія семантичного гнізда слова *рід*: «у. р. бр. болг. м. *род*, др. *родь*

«рід; плем'я, народ; батьківщина; одноплемінник, земляк; урожай; доля», п. вл. слн. *gód*, ч. слц. нл. *rod*, схв. *rod* «рід; урожай», стсл. *rodъ*. «рід, покоління»; — псл. *rodъ* (< **ordъ*), можливо, пов'язане з *rosti, rasti* (< **ordtei*) «рости»; — споріднене з лит. *gasmē* «урожай», лтс. *rads* «родич; рід», *rasma* «процвітання, родючість, урожай», *gaža* (< **radjā*) «багатий урожай; численна родина», можливо, також з дінд. *vṛādhant-* «висхідний», *vārdhati (vārdhatē, vṛdhāti)* «росте, множитья, набирається сил», *vārdhah* «сприяння», *vṛddhāh* «той, що виріс, великий, старий», ав. *vəṛəðaiti* «росте», *vardaitē* «тс.», гр. ὀρθός (βορθός) «прямий, правильний, істинний», алб. *rit* «росту, збільшую» або з свн. *art* «походження, рід», нвн. *Art* «вид, спосіб», вірм. *ordī* «син», дінд. *gādhnōti* «виконує, робить», хет. *hardu-* «правнук», дісл. *orotugr* «крутий, піднятий», ірл. *ard* «високий, великий», лат. *arduus* «крутий, високий», *arbor* «дерево», тох. *A orto* «вгору»; зв'язок з лит. *gēsnaš* «сильний, міцний», лтс. *gēsns* «товстий, огрядний» (Persson Beitr. 274) викликає сумнів. — Трубачев Терм, родства 151-153; Фасмер-Трубачев III 491; Черных II 118-119; Преобр. II 208-209; Brückner 460; KZ 45/2, 108; AfSIPh 40, 12-14; Otrębski LP 2, 272—274; Machek ESJČ 514-515; Holub-Kop. 313; Ondruš JČ 9,150; Schuster-Šewc 1230; Младенов 562; Skok III 151-153; Иванов Этимология 1979, 135-136; Trautmann 234; Karulis II 97-98; Эндзелин СБЭ 195; Mühl.-Endz. III 479; Büga RR I 479; Walde-Hofm. I 64; Kluge-Mitzka 32; Boisacq 711; Meringer IF 17/1-2, 123-124; Pedersen KZ 39(19)/3, 360; Uhlenbeck 34; Pokorný 339.» (1, т.5, с.88).

При цьому підіймання д'горі у часі, тобто тривання, пов'язується з певною правильністю, так і має бути,

людина є людиною тільки тоді, коли *росте*, тобто *триває*. Про це свідчить пов'язаність сенсу зростання з *правильністю, істинністю* «гр. ὀρθός (βορθός) «прямий, правильний, істинний» (1, т.5, с.88). Тільки *зростаюча* людина є «правильною», *пере-буває-в-істині, причетна-до-істини* — укладена, в-будована у належний цьому триваючому світу порядок. При тому, що «гр. ὀρθός (βορθός) «прямий, правильний, істинний» (1, т.5, с.88). пов'язане з лат. ordinare «вистроювати, розміщати у належному порядку», та ordo «ряд, верениця, стрій, порядок», що й дало іт. *ored(h)- «розміщувати». Не зростаюча людина є поза цією істиною, поза цим порядком зростання. Така людина просто неможлива. Не можлива застигла в часі людина, така людина просто мертва. Вона *за-никає, з-никає, не здійснюється д'гори, а никне доли*: «никнути «нахилятися, нагинатися, припадати до землі; зникати», ..., *никлий* «похилений; сумний; [слабкий, ніжний Ж]», [тікийший] «нижчий» До, *вникати, зникати, зникнути, зникти, [зникавши]* «минуший» Ж, *зниклий*, — р. *никнуть* «схилятися, нахилятися; слабнути», бр. *нікнуць* «схилятися, нахилятися», [нікаць] «шукаючи заглядати всюди; нахилити голову; ховатися», др. *никнути* «схилятися, припадати», п. *niknāc* «зникати», схв. *никнути* «поникнути; упасти на коліна», слн. [nikni- ti] «зникнути», стсл. *поникнути* «нахилитися»; — псл. *nikneṭi* «схилятися, нахилятися, зникати», очевидно, генетично тотожне з *nikneṭi* «з'являтися, проростати»; — споріднене з лит. *nūkti* «зникати; хиріти», лтс. *nikt* «хиріти», ... — Черных I 573; Цыганенко 293-294; Фасмер III 75; ЗСБМ 8, 28-29; Machek ESJČ 399; Bezlaĵ ESSJ

П 223; Аникин 47-51; Топоров LP 8, 206; Стоянов 40; Benveniste BSL 50, 40-41.» (1, т.4, с.95-96).

Зрештою, ріст у зворотному напрямку, очевидно, що не можливий. Можливе лише *за-никання*, хиріння і, врешті, *з-никнення*. Підсумовуючи повторюся: *Родження* вбудовує одинокє тривання у ланцюг *роду*. В певний порядок. Але це вбудовування можливе лише завдяки цьому –*на*, цьому *да-руванню*.

1. *Етимологічний словник української мови у 6 томах*

2. *Р.-М.Рільке, Темні плачі, поетичні твори у двох томах, Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2007*

6-7 лютого 2020, Мілан

МОВИТ БО ВЪМ ГОСПОДЬ:
«НЕБО И ЗЕМЛЯ МИМО ИДУТ»

Минуты

«До Зегарка належат еше и минуты.
Прето подобно и тых не треба минути.

МЪНУТЫ ВСЪЕХ
ОБЩЫЕЕЕЕ

Минет младенчество.
Минет отрочество.
Минет юношество.
Минет мужество.
Минет старчество.
Минет престарѣлость.
Минет весна.
Минет лѣто.
Минет осѣнь.
Минет зима.
Минут всѣ лѣта.
Минут всѣ времена.
А над все минет час покаянїя.

МИНУТЫ

ЗЛЫХ.

- Минет слава.
Минет богатство.
Минет честь.
Минет п'янство.
Минет помпа.
Минет гордость.
Минет пыха.
Минет тшеславїє.
Минут высокіє думы.
Минут похлѣбства.
Минут пещоты.
Минут банкеты, пїятики.
Минут службы.
Минут дружбы.
Минут жарты.
Минут смѣхи.
Минут утѣхи.
Минут роскошы.
Минут скарбы.
Минут рады.
Минут здрады.
Минет хитрость.
Минет ошуканство.
Минет кламство.
Минет зайзрость.
Минет ненависть.
Минет урода.
Минет телесная красота.
Минет мужность.
Минет сила.
Минет красномовство.

Минет удатность.
Минет справность.
Минет драпѣжства.
Минут кривоприсяжства.
Минут и прочая безчисленная суетѣная,
Албо вѣм все суетіе человѣческое,
Єлико не будет по смерти,
Не пребудет богатство, ни снідет слава,
Нашедши бо смерть, вся сія погубит.

МИНУТЫ.
ДОБРЫХ.

Минут хоробы.
Минут преслѣдованя
Минут мученія.
Минут бѣды.
Минут скорби.
Минут слезы.
Минут обиды.
Минут раны.
Минут наруганія.
Минет голод.
Минет прагненє.
Минет нагота.
Минет убожество.
Минет калѣцтво.
Минет слѣпота.
Минет нѣмота.
Минет хромота.
Минут труды, невчасы, непокои.
Минет всякое злое.

ДВЪ СТРАШНЫЄ МИНУТЫ

Мовит бо вѣм Господь: «Небо и земля
Мимо идут».»

Іван Величковський, Твори, с.64-66

Будь яке тривання, якщо ми ведемо мову не про абстрактні категорії на кшталт лічб, як от поняття одиниці чи двоїни, а про те, що ми переживаємо як закорінені у світ екзистенції, є *триванням-у-зміні*. Все *триваюче* є *змінним*. Ми народжуємося, ростемо і помираємо — і все це є *змінною*.

Крім, як зазначалося, абстрактних категорій природа існування яких інакша — позачасова. Як на мене, то дискретна. Це не є триванням у нашому, людському, екзистенційному сенсі. Вони є. Але вони перебувають поза змінною, тому про них мова має вестися окремо.

Натомість людина *триває* тільки у *зміні*. Людина, що не змінюється, якийсь такий собі Доріан Грей неможливий. Хоча людина впродовж століть постійно пробувала затримати цей нездоланий і, що найстрашніше — незворотній, процес змін — шукала еліксир молодості — та все намарно. Природа людини — змінюватися. Сама людина, так само, як і світ, в який вона *в-тілена* — це *змінна*. Світ довкола неї теж існує тільки у-*зміні*, хоч інколи виглядає, що льоди Антарктики вічні. Це ілюзія. Як і незмінність зірок над нами. Все, що ми називаємо світом, *змінюється*, і разом з тим *міниться* — переливається все новими і новими відбли-

сками — тобто *показує себе по-різному*. І ми, і світ, в який ми в-тілені, змінюється і внутрішньо, і зовнішньо — у своєму *про-яві, на-яві*, в своїй подачі нам і іншим. Світ, і ми показуємо себе різними, *про-являємося, являємося як різне*.

Що взагалі означає *змінюватися*? Як ми і зауважили зміна передбачає *тривання, пере-бування-у-часі*. Жодної *з-міни-поза-часом* уявити собі не можна. І тому *час постає, про-являється для нас саме як зміна*.

Але як з-дійснюється зміна? Щось, яке є в собі самому *одним*, постає перед нами в своїй іншій іпостасі, в іншій формі, в іншому *вигляді*. Однак, при цьому ми маємо ще одну передумову — ми переконані, що і в попередньому, і у наступному вигляді/формі/іпостасі перед нами щось, що є *одним-і-тим-самим* — людина у своєму різному віці, річка мить тому і тепер. І людина, і річка *з-мінюється у своїй суті* і разом з тим *міниться у своїй презентації*, у тому, як вона *подає, показує* цю свою змінену суть. Тому плин ріки у плині часу є *з-міною самого єства ріки* (як ми підозрюємо) і *мерехтінням (міненням?) її про-явів для нас, її по-дання нам*. Струга, потік, ріка *з-мінює своє внутрішнє* (як ми підозрюємо) і *міниться перед нами у своєму щораз іншому вигляді* — вона щораз *по-іншому ви-глядає до нас з свого єства* — так неначе в іншому одязі *виглядає з того ж просвіту чи вікна жінка*.

Течія тривання постає як *зміна, за-міна, під-міна, пере-міна*. І найцікавішим для нашого аналізу тут, як на мене, префікс *-пере*. Він якнайточніше відображає саму суть того змінюючого все тривання — *все, і ми між цього всього, долаємо своє від-падаюче минуле, долаємо свої попередні шкаралуші, пере-творюємо-*

ся, *пере-ходимо, долаємо* самих себе, неначе через перевал. Течія і є *доланням-себе, запереченням самого себе через це –пере*. Але разом з тим ідентифікуємося з цією відпалою від нас шкаралущею як з самими собою. «Так, це я» — стверджуємо ми, дивлячись на своє минуле фото. «Так, це я був вчора у тій кав'ярні». «Так, це та сама ріка». Однак не та. І та водночас. Проблема і забава у слова стара, як світ. Тим не менше це не знімає актуальності усвідомлення тривання як зміни — зрештою, у цьому весь чар і весь сум людського життя. Про що і пише український бароковий поет Іван Величковський (близько 1630 (1651)-1701 (1726)): «Мовит бо вѣм Господь: «Небо и земля мимо идут»».

Українське слово «міняти» означає «*мінити* «змінювати; [міняти Ж] *мінитися* «мінятися; сяяти різними кольорами, переливатися», *міна* «обмін», [міна]» (1. т.3, ст.479).

В інших мовах маємо: «— р. *менять*, бр. *мяняць*, др. *мѣняти*, п. *mieniác, mienić się*, ч. *měnití*, слц. *menitʹ*, вл. *měnjeć*, нл. *měniś, mějjaś*, болг. *меня*, м. *мени, менува*, схв. *менити, мјенити*, елн. *mějјati*, стсл. *мѣнити* — псл. *mějјati, mějјiti*, пов'язане з *měna* «зміна»; — споріднене з лит. *maiņas* «обмін, зміна», лтс. *maiņa* «те.», лат. *commūnis* (<*commoinis*) «загальний, звичайний», гот. *gamains* «те.», двн. *mein* «облудний», дінд *mēnih* «помста», *máyate* «міняє»; іє. **mei-* «міняти».— Фасмер II 597-598; Преобр. I 579; Brückner 329; Machek ESJC 359; Holub-Kop. 220; Schuster-Šewc 898; БЕР III 739-740; Skok II 421-422; Bezlaj ESSJ II 177-178; Bern. II 49; Pokorny 710» (1. т.3, ст.480).

І найдавніші мовні поклади, а саме давньонімецьке *mein* «облудний» та давньоіндійське *mēnih* «помста»

свідчать про інші, але дуже істотні аспекти розуміння тривання як зміни. Давньоіндійське розуміння говорить, що зміна, а отже і тривання, є — *mēṇih* «помстою». Однак за що? Помстою кому — людині чи світу? Хтось чи щось помстилося світу і людині тим, що вона почала змінюватися? Тим, що вона почала тривати? І тут принагідну підказку знаходимо у давньонімецькому — *mein* «облудний». То що, зміна є облудною під-міною? Як на мене, то саме в цьому слові криється чи не вся космогонія давніх уявлень про світобудову (хоча, може саме вона і правильна, принаймні останні теорії астрофізики говорять про те саме) — первинно (якщо можна говорити про якусь первинність, яка «була» до виникнення часу та простору) тривання не було — воно виникло. І то виникло як кара/помста/облуда. У людей постійно є туга за позачассям, за перебуванням-поза-зміною. Хтось окреслює це як *первинний Рай*, де нічого насправді не змінюється. А хтось як *Рай після смерті* — тобто теж у безчассі, коли «Минут всѣ времена». А хтось про безчасся у *нірвані* — розриві нескінченного циклу народження і смерті — *сансари*. І все це якісь *первинні стани*, які навіть не можна назвати світом, це щось до- чи після- світу. Однак, спільним у них є те, що у них неначе немає того профанічного *тривання-світу-як-зміни*. *Ще- чи вже-* ніхто не карається цією *з-міною*, не живе в *облуді* — коли і світ і людина ніколи не рівні самі собі, завжди *у-з-міні, у-під-міні, у-неправді, яку ми називаємо триванням*. Що стало причиною цієї *mēṇih* «помсти»? Релігійні тексти мають свої метафоричні версії — але завжди це якийсь *переступ* — гріхопадіння, яке стало можливим завдяки бажанню — перехід через якусь

межу. У буддизмі та джайнізмі теж причиною постійної кари, якою є те саме переродження — чим не та зміна шкаралуці світу та людини, про який ми говорили вище — є бажання, страсті та почуття людини відмова від яких пере-роджує не лише саму людину, але й світ «Наше́дши бо смерть, вся сія погубит».

1. Етимологічний словник української мови у 6 томах

2. Іван Величковський. Твори, Наукова думка, Київ, 1972

22 березня 2020, Львів

БОЖЕ, Я ВІДХОДЖУ. ЗАВМЕРТИ — ВМЕРТИ

«Боже, я відходжу..
Мене вже не тримає на собі ця дорога..
Я вже не такий п'яний..
Місяцю, не тікай..
Вийду з-за сосни — ховаєшся..
Зайду — світиш..
Зачинаю бігти — стоїш за мною..
Стану — нема..
Лише темні сосни..
Сховаюся за сосну — знов ти сам..
Я є — тебе нема..
Нема..
Нема..
Є..
Нема..
Є.. нема..
Я не вмю так яскраво проминати!..
Зачекай.. мені так хочеться
Постояти під тобою..

*Олег Лишега, «Лебідь», Снігові і вогню, Лілея-НВ,
2002, с 37.*

Жодна — дана нам у досвіді — зміна чи плин не є
безкінечними. Ріка «зупиняється» чи завмирає у морі.

О-пинившись, зу-пинившись у морі. Вітер завмирає теж. Так і ми, втомившись денними клопотами, за-вмираємо. О-пиняємося у спокої. В своїх покоях. У своєму домі. А втомившись клопотами життя, — помираємо. І о-пиняємося у домовині. За-вмирання як о-пинення-у типологічно поєднує і досягнення ріки свого гирла, і стишення вітру, і западання людини у сон, і її помирання. Дуже важко сказати — її помирання. Фраза звучить якимось не правильно. Правильно було б сказати «і її смерть». Але «помирання» неначе є процесом, при цьому людина ще живе, ще плине рікою життя, тоді як «смерть» є великою таємницею, межею за яку, о банальність, ніхто не перейшов. Смерть дискретна. Вона для нас, тих, хто ще плине ріками життя, по-суті миттєва. Немає ніякого за-вмирання — це миттєвий акт — далі, принаймні для нас, живих, нічого немає. Сам вираз «нічого немає» насправді алогічний. Точніше, і знову ж мовою живих, було б — «є ніщо». Хоча, як «ніщо» може бути. Але ці неначе банальні міркування насправді для нашого дослідження присутні. Якщо плин, і навіть у його перед кінцевій фазі за-вмирання лабільний, то смерть дискретна.

Що говорить нам про за-вмирання як смерть етимологія?: «стсл. съмръть; — псл. *sъmbtrb, утворене з основи *mǫr-ть, пов'язаної чергуванням голосних із *mertī «умирати» і спорідненої з лит. ст. mirtis «смерть», лтс. mrte, дінд. mrtih, лат. mors, mortis «тс.», та компонента съ-, який здебільшого зіставляється з дінд. su- «добрий», лат. suus «свій» (отже, мається на увазі природна смерть, «своя смерть», а не загибель,

убивство і под.); компонент *съ-* розглядається також (Трубачев Этим, словарь сл. языков. Проспект 83) як префікс, що відповідає лат. *com-* «з-». — Черных II 179; Фасмер-Трубачев III 685-686; Brückner 532; Machek ESJČ 512; Schuster-Šewc 1320; Младенов 595-596.» (т.5. ст..319).

Остання заувага, яка *«персоналізує»* те особливе *за-вмирання*, яким є смерть, якоюсь мірою дає відповідь на те, чому ми не можемо нічого говорити про той *дискретний перехід*, яким є власне смерть. Не про перманентне вмирання чи за-никання, яким є життя, а власне про перехід від *тривання-при-* чи *тривання-у-житті*, до розриву з ним. *Смерть є завжди «своєю»*. Насправді немає досвіду чужої смерті. Чужою смертю померти не можна. Можна співчувати, переживати, але не більше. Вона не може бути чужою. Її не можна спостерігати ззовні. Лише той, хто зазнає цього переходу, насправді *«досвідчує»*, якщо таке можливе, і якщо до цього дискретного акту можна застосувати таке слово, що таке смерть. Може — і ніщо. Просто *дискретний скачок у небуття*. Але мова це ж і окреслює — остаточне *за-вмирання*, смерть є лише своя — лат. *suus* «свій». Ти її можеш зазнати тільки з-нею, перейшовши цей дискретний перехід «з» нею — лат. *com-* «з-».

Однак про сам процес *за-вмирання* як *вмирання* більш адекватно говорить споріднене слово — *мерти*, *помирати*: «мерти «вмирати; завмирати»». Тут і «мертвіти «робитися нерухожим, мертвим», [мерети] «умирати» і, [мерлевиця] «колишне русло річки»». І

«замерти «завмерти», замирати, [замірайло] «такий, що впадає в летаргічний сон... обмерти «знепритомніти; заціпеніти»... «стсл. мрѣти; — псл. *mertī, мьго «умирати, умираю», пов'язане чергуванням голосних з тогь «мор, епідемія»; — споріднене з лит. mirtī «умирати», лтс. mirt, лат. morī «тс.», дінд. mārati «помирає», гр. εμортειν «помер», ав. mərəti- «смерть», гот. maurþr «убивство», двн. mord «тс.»; іє. *mer- «умирати». — Фасмер II 602; Преобр. I 526-527; Bruckner 346—347; Machek ESJČ 382; Holub-Kop. 234; Schuster-Šewc 960; Младенов 305; Skok II 465-467; Bezlaj ESSJ II 200-201; Mikl. E W 190; Pokorny 735.» (т.3, с.444).

Що ж призводить до цього *за-вмирання*. Напевно, *змора* — втома. «Змора» має в своїй основі ще одне, спорідненне з смертю поняття, а саме — *мор*: «— псл. морь «смерть, пошесть», чергуванням голосних пов'язане з *mer-ti «мерти»; — споріднене з лит. māras «смерть, мор, чума», дінд. mārah «смерть, мор»; іє. *mog-/mer- «смерть, мерти». — Фасмер II 651; Преобр. I 559; Brückner 344; Machek ESJČ 373; Holub-Lyer 321, 324; Holub-Kop. 230, 235; Schuster-Šewc 947; Младенов 304; Skok II 466; Bezlaj ESSJ II 195; Гамкрелидзе-Иванов 947; Pokorny 735.» (т.3, с.510).

Але яка *змора*? Чия *змора*? І знову тут відповідь підказує та «персоналізація» смерті, про яку йшлося попередньо, йдеться про свою змору, отожд, про що нам говорить слово «свій» — «стсл. свои; — псл. svojь; — споріднене з прус. swais «свій», лит. savas, лтс. savs, лат. suus (< sovos) «тс.», гот. swēs «власний», дінд. svah «тс.», двн. swio «свояк»; іє. *sue-/suo-, споріднене з

*se; останнім часом пов'язується з іє. *sū- «рід, народжувати» (Трубачев Сл. языкозн. 1988, 299—302). — Черных II 148; Фасмер III 583; Преобр. II 263; Brückner 528; Machek ESJČ 598; Schuster-Šewc 1392—1393; Skok III 373—374; Karulis II 162; Pokorny 882.» (т.5, с.194).

Останній етимологічний зв'язок відкриває дуже цікаву конотацію. Мало того, що смерть є актом персональним, що банальність. Але у самому слові закладено якийсь зв'язок з новим народженням — «іє. *sue-/suo-, споріднене з *se; останнім часом пов'язується з іє. *sū- «рід, народжувати»(т.5, с.194). Звісно, це можна віднести до традиційних індоєвропейських чи тепер індійських вірувань про нові народження, переродження людини. В мові, так би мовити, проявилася закладена у неї філософема. Тому «добра», тобто «своя» смерть є новим народженням, переродженням? І таким чином остаточного за-вмирання як смерті немає? Є перехід в іншу якість? У нове тривання, новий плин? Проте відкритим залишається запитання — *тривання* у якості кого чи чого? Іншого людського буття? Але це є «за межею», «за дискрецією» і може бути лише предметом або віри, або спекуляції. Чи, може, того, що ми називаємо прахом, чи ніщо. Але і бування нічим ми засвідчити не можемо і можемо тільки у нього вірити — тобто це теж предмет віри і спекуляції. То що ж залишається? Залишається тільки те, що ми досвідчуємо до цього дискретного переходу, навіть за-никаючи...

Єдине, про що ми можемо судити, так це про те, що плин, лет змін як тривання, у людському вимірі, може *стишуватися і прискорюватися*. А може і *за-никати, аж до остаточної межі*. І це за-никання теж є триванням. Хоч инколи видається агонією. А инколи тихим затуханням.

5 квітня 2020, Львів

Інші видання Тараса Возняка Published works by Taras Voznyak

Возняк Т. Тексти та переклади, Харків: Фоліо, 1998, 667 с.
ISBN 966-03-0382-3
Voznyak T. Texts and translations, Kharkiv, «Folio», 1998, 667 p.
ISBN 966-03-0382-3

Возняк Т.
Філософія мови, Львів, «І», 2009, 180 с.
ISBN 978-966-7007-76-8
Voznyak T. Philosophy of Language, Lviv, «І», 2009, 180 p.
ISBN 978-966-7007-76-8

Возняк Т.
Феномен міста, Львів,
«І», 2009, 290 с.
ISBN 978-966-7007-77-5
Voznyak T. Phenomenon
of the City, Lviv, «І»,
2009, 290 p.
ISBN 978-966-7007-77-5

Возняк Т.
Філософські есе, Львів,
«І», 2009, 300 с.
ISBN 978-966-7007-78-2
Voznyak T. Philosophical
Essays, Lviv, «І», 2009,
300 p.
ISBN 978-966-7007-78-2

Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Кучми, Львів: «І», 2010,
180 с.,
ISBN 978-966-378-182-2
Voznyak T. Retrospec-
tive political science.
Kuchma's Era: «І», 180
р., 2010,
ISBN 978-966-378-182-2

Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Ющенко. Довга
прелюдія, Львів: «І»,
2010, 264 с.,
ISBN 978-966-378-183-9
Voznyak T. Retrospec-
tive political science.
Yushchenko's Era. Long
Prelude, Lviv: «І», 2010,
264 p.,
ISBN 978-966-378-183-9

Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Ющенко. Втрата
сподівань, Львів: «І»,
2010, 202 с.,
ISBN 978-966-378-184-6
Voznyak T. Retrospective
political science. Yush-
chenko's Era. Lost Expec-
tations, Lviv: «І», 202 p.,
2010,
ISBN 978-966-378-184-6

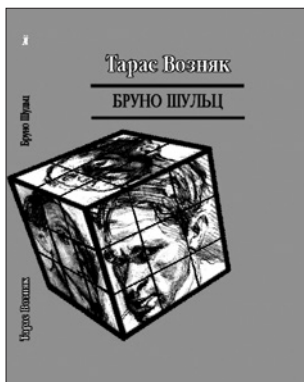
Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Януковича, Львів: «І»,
2010, 122 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Retrospective
political science. Yanu-
kovych's Era, Lviv: «І»,
122 p., 2010,
ISBN 978-966-378-185-3

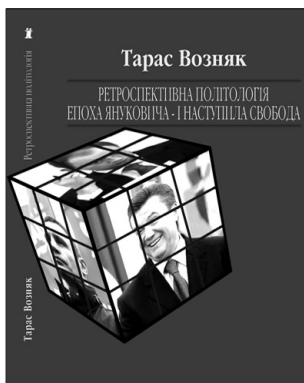
Возняк Т.
Штетли Галичини,
Львів, «І», 2010, 444 с.
ISBN 978-966-7007-96-6
Voznyak T. Galician
Stetles: «І», 444 p., 2010,
ISBN 978-966-7007-96-6

Возняк Т.
Та мета та фізика
Карпат. Збірка епіфаній,
Львів: «І», 2011, 200 с.,
ISBN 978-966-2405-77-4
Voznyak T. Та мета та
φυσικά of Carpathians.
Selected Eriphanies,
Lviv: «І», 2011, 200 p.,
ISBN 978-966-2405-77-4

Возняк Т.
Бруно Шульц.
Повернення,
Львів, «І», 2012, 218 с.
ISBN 978-966-7022-96-9
Voznyak T. Bruno Schulz.
Return: «І», 218 p., 2012,
214 с.
ISBN 978-966-7022-96-9

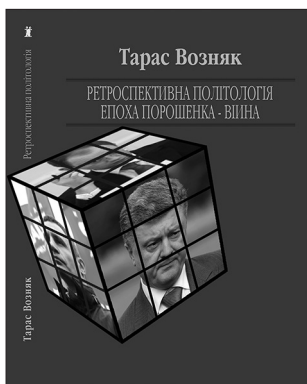
Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Януковича. І наступила
свобода..., Львів: «І»,
2013, 560 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Retrospec-
tive political science.
Yanukovich's Era. And
Freedom come..., Lviv:
«І», 560 p., 2013,
ISBN 978-966-397-174-2

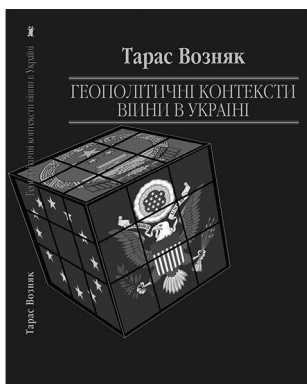
Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Януковича. Агонія
режиму, Львів: «І»,
2014, 460 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Retrospective
political science. Yanu-
kovych's Era. Agony of
the Regime, Lviv: «І»,
460 p., 2014,
ISBN 978-966-397-174-2

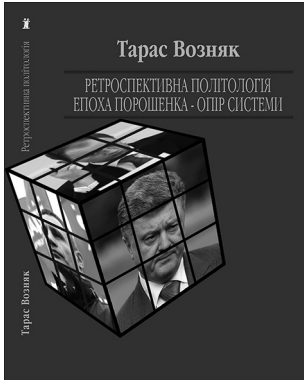
Возняк Т.
Фαινομενο місця
Львів, «І», 2014, 95 с.
ISBN 978-966-397-176-6
Voznyak T.
Phenomenon Places
«І», 2014, 95 p.
ISBN 978-966-397-176-6

Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Порошенка. Війна,
Львів: «І», 2015, 450 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Retrospective
political science. Poro-
shenko's Era. The War,
Lviv: «І», 450 p., 2015,
ISBN 978-966-397-174-2

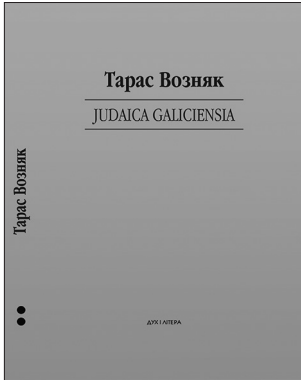
Возняк Т. Геополітичні
контексти війни в
Україні, Львів: «І», 2015,
222 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Geopoliti-
cal contexts of the war in
Ukraine, Lviv: «І», 222
p., 2015,
ISBN 978-966-397-119-4

Возняк Т.
Ретроспективна
політологія. Епоха
Порошенка.
Нерішучість, Львів: «І»,
2017, 178 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Retrospective
political science. Poro-
shenko's Era. Resistance
of the System, Lviv: «І»,
178 p., 2017,
ISBN 978-966-397-174-2

Возняк Т. Філософічні
есе, Київ: Дух і літера,
2016, 590 с.
ISBN 978-966-378-416-8
Voznyak T. Philosophi-
cal Essays, Kyiv: Duch i
Litera, 2016, 590 p.
ISBN 978-966-378-416-8

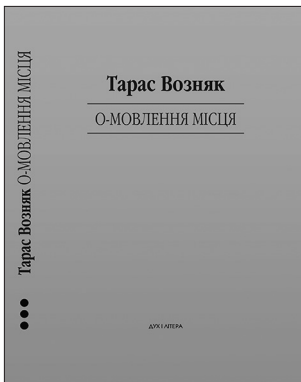

Возняк Т. *Judaica Galiciensia*, Київ: Дух і літера, 2017, 548 с.

ISBN 978-966-378-507-3

Voznyak T. *Judaica Galiciensia*, Kyiv: Duch i Litera, 2017, 548 p.

ISBN 978-966-378-507-3

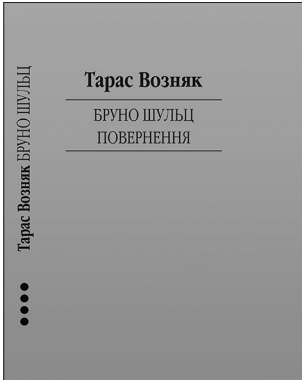

Возняк Т. *O-movlennia misca*, Київ: Дух і літера, 2017, 468 с.

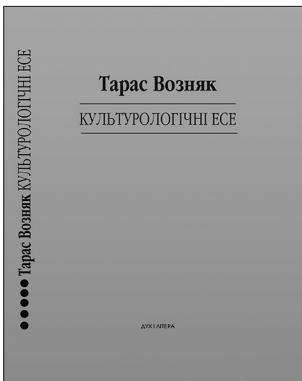
ISBN 978-966-378-520-5

Voznyak T. *Language and place*, Kyiv: Duch i Litera, 2017, 468 p.

ISBN 978-966-378-520-5

Возняк Т. Бруно Шульц.
Повернення, Львів:
Літопис, 2017, 196 с.
ISBN 978-966-8853-69-2
Voznyak T. Bruno Schulz.
Tre Return, Lviv: Litopys,
2017, 196 p.
ISBN 978-966-8853-69-2

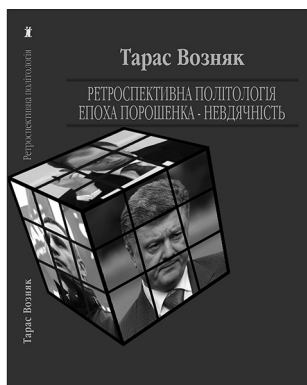

Возняк Т.
Культурологічні есе,
Київ: Дух і літера, 2018,
252 с.
ISBN 978-966-378-641-4
Voznyak T. Cultural es-
says, Kyiv: Duch i Litera,
2018, 252 p.
ISBN 978-966-378-641-4

Возняк Т. Політологічні есе, Київ: Дух і літера, 2018, 490 с.

ISBN 978-966-378-642-1
Voznyak T. Political science essays, Kyiv: Duch i Litera, 2018, 490 p.
ISBN 978-966-378-642-1

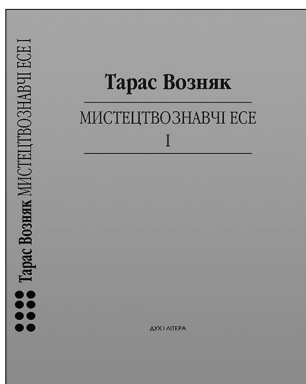

Возняк Т.
Ретроспективна політологія. Епоха Порошенка.
Невдячність, Львів: «І», 2019, 126 с.,
ISBN 978-966-378-185-3
Voznyak T. Retrospective political science. Poroshenko's Era. The Ingratitude, Lviv: «І», 126 p.,
2019,
ISBN 978-966-397-174-2

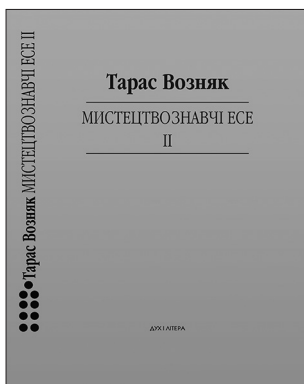
Возняк Т. Мала галицька енциклопедія: жартом і всерйоз, Львів, Растр 7, 2020, 368 с., ISBN 978-617-7864-38-6

Voznyak T. Small Galician encyclopedia: jokingly and seriously, Lviv: Rastr 7, 2020, 368 с., ISBN 978-617-7864-38-6

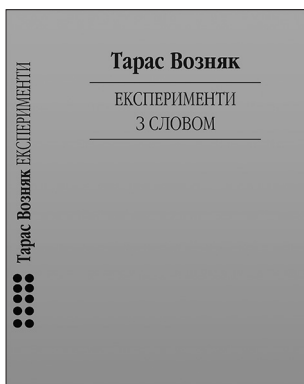

Возняк Т.
Мистецтвознавчі есе I,
Київ, Дух і літера, 2020,
258 с., ISBN 978-966-378-772-5

Voznyak T. Art studies essays I, Kyiv: Duch i Litera, 2020, 258 с., ISBN 978-966-378-772-5

Возняк Т.
Мистецтвознавчі есе II,
Київ, Дух і літера, 2022,
256 с., ISBN 978-966-
378-927-9
Voznyak T. Art studies
essays II, Kyiv: Duch i
Litera, 2022, 256 с., ISBN
978-966-378-927-9

Возняк Т. Експерименти
з словом, Львів: Растр-7,
2024, 302 с.
ISBN 978-966-8853-69-2
Voznyak T. Experiments
with the word, Lviv: Rastr
7, 2024, 302 p.
ISBN 978-966-8853-69-2

ШЛЯХ ДО БРУНО ШУЛЬЦА

Возняк Тарас

ЕКСПЕРИМЕНТИ З СЛОВОМ

Усі права застережені.
Передруки і переклади дозволяються тільки за згодою автора й редакції.

Видавець: ТзОВ «Растр-7»
79005, м. Львів, вул. Кн. Романа, 9/1
тел./факс. 032 235 52 05, 235 72 13
e-mail: rastr.sim@gmail.com
www.rastr-7.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ЛВ № 22 від 19.11.2002 р.

Підписано до друку 03.01.2024. Формат 84x108/32.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк офсетний.

Віддруковано з готових діапозитивів
СПД Кичма І.В.
м. Львів, вул. Зелена, 162
e-mail: igorkychma@gmail.com
тел. (032) 244-21-41